

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 AĞUSTOS 2014

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2014 / 08

FİYATI: 4 TL

Yetiştik Türkiye'm

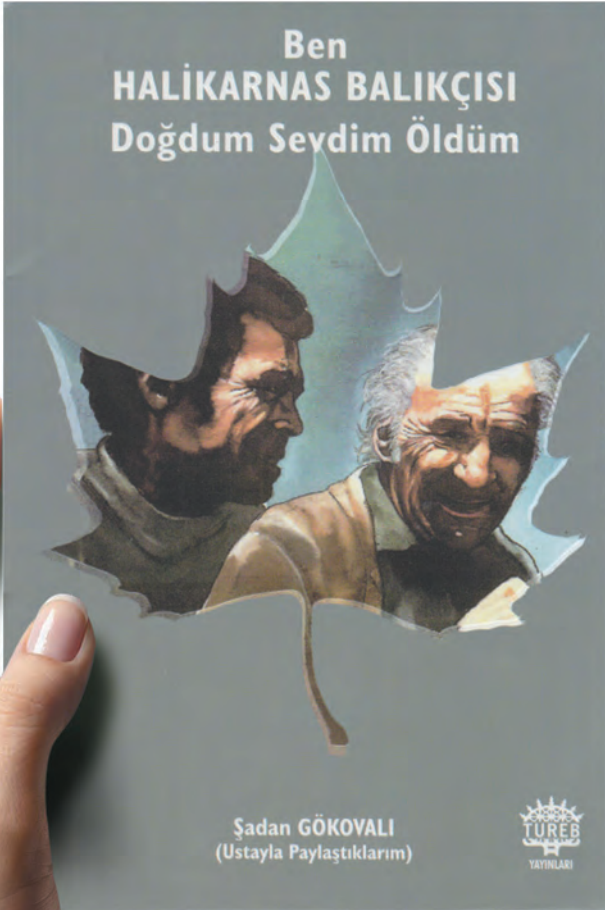
"Balıkçının bana anlattıkları, bana verdiği yetkiyle yazdığım ve kendi araştırıp bulduklarım; türünde ve Türkiye de ilk galiba...

Şimdiye kadar yazdığım 40 ı aşkın kitabın, beni en doyurana oldu diyebilirim. Yazmam gerekirdi. "Ben bu işlevi yerine getirmek için" dünyaya getirilmişim!

Hele rehberlikle ilgili bölümler... Sanırım rehberdeşlerimiz için yol gösterici olacak; ders alınacak deneyim ve bilgiler içeriyor.

İddialı konuşayım: Ses Getirecek!"

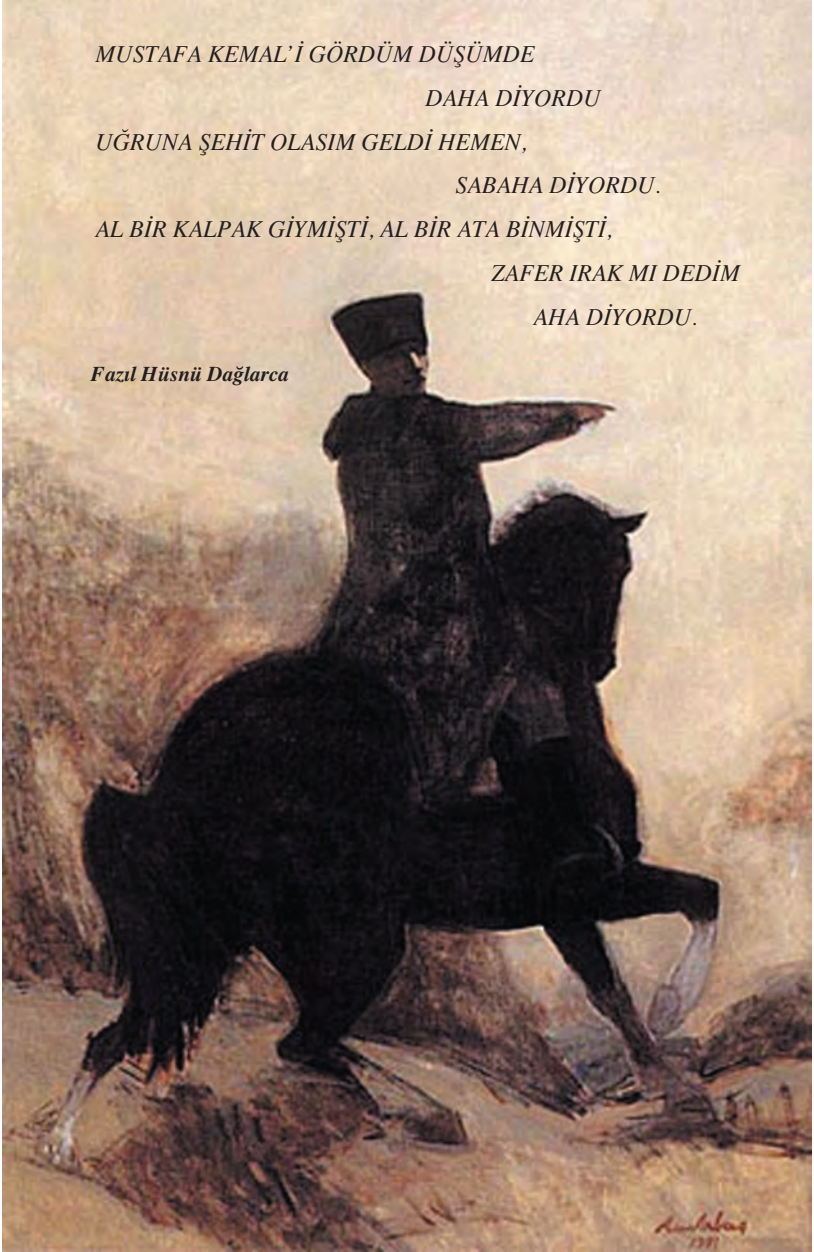
Şadan Gökövali

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

*MUSTAFA KEMAL'İ GÖRDÜM DÜŞÜMDE
DAHA DİYORDU
UĞRUNA ŞEHİT OLASIM GELDİ HEMEN,
SABAHA DİYORDU.
AL BİR KALPAK GİYMIŞTİ, AL BİR ATA BİNMIŞTİ,
ZAFER İRAK MI DEDİM
AHA DİYORDU.*

Fazıl Hüsnü Dağlarca

Resim: AVNİ ARBAŞ

Bütün Dünya

2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,*

*Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm*

*Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı*

Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin

*3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,

Gürbüz Atabek, Kaya Karan, Alaettin Giray,

Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,

Dr. Sıtkı Aydınel, Nuray Bartoschek, Sadi Bülbül,

Haluk Cansın, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil,

Muzaffer İzgü, Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay,

Cengiz Önal, Sebahat Önen, Cengiz Özakıncı,

Saniye Özden, Tekin Özerter, Bekir Özgen,

Nergis Öztürk, Yaşar Öztürk, Sezin San,

Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,

Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,

Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 215 51 27-313

Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,

Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)

Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 21 / 07 / 2014

www.butundunya.com.tr

butundunya@butundunya.com.tr

- 1 Zafere Doğru** F. Hüsni Dağlarca
5 Yetiştik, Ey Vatan...
 Mete Akyol
7 30 Ağustos Zaferine Doğru
 Dr. Sıtkı Aydınel

10 Başkent'te 5 Yıllık Mezuniyet Ayrılığı Son Buldu

- 17 26 Ağustos Gece Sabaha Karşı**
 Tekin Özertem
21 Korku Hikmet Uluğbay
25 Yeni Hilafet Tuzağı Cengiz Özakıncı
33 Kürt Raporunun Sırrı Sinan Meydan
**39 Atatürk'ün Hastalığının Seyri ve
 Aramızdan Ebediyen Ayrılışı**
 Cengiz Önal
44 Hakimiyeti Milliye Yazıları
**47 Kaçak Madenlerde Ölümle
 Burun Buruna** Kaya Karan
50 İlk Kadın Avukat
54 Sanatın Ölümü Meriç Sümen
57 Nuri Bilge Ceylan'a Açık Mektup
 Demir Aytaç
**60 Tarihteki Kösem Sultan
 Tiyatrodaki Kösem Sultan**
 Konur Ertop
65 Sunay Akın Prof. Dr. Şadan Gökovalı
**69 Aziz Kardeşim Dr. Şahin
 Musaoğlu** Suat Aytın
74 Yarımadanın Sırrı Gürbüz Evren

- 79 Bilmiyorum Diyebilmek**
 Nuray Bartoschek
82 Baba Bana Top At Metin Gören
85 Alper Demir Sema Erdoğan
90 Suyun Hikayesi Can Pulak
92 Eros ile Psyche Haluk Erdemol
96 Newton Mümtaz İdil
102 Dua Eden Eller Nergis Öztürk
**105 Salondaki Kauçuk ve
 Balkondaki Saksı Çiçekleri**
 Mustafa Tokyay
109 Ampul Komplosu Sabriye Aşır
115 Neler Olmuyor ki Dünyada
 Sezin San
119 Aklıma Düştü de... Bekir Özgen
124 Haydarpaşa Garı
 İzlen Şen Toker
129 Buyrun Dut Pestili Yiyelim
 Muzaffer İzgü
**133 Yaşamın Ürküntülü
 Gecelerinden** Mehmet Ünver
137 Gazetecinin Aynası
 Mehmet Uhri
144 Tehlikenin Büyüğü Yücel Aksoy
**147 Uykusuz Kalanlar
 Kilo Veremiyor**
 Yrd. Doç. Dr. Gamze Şenbursa
149 Tesla'nın 21.yy Kehanetleri
 46 Fırçalayarak
 53 İlk Dersimiz Türkçe
 73 Bilginizi Denetleyin
 142 Ufak Tefek Bilgiler
 151 Çözümler
 152 Yarının Büyüklüğü
 154 Bulmaca
 156 Satranç
 158 Ayın Kitapları
 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Tarih: 27 Aralık 2012. İki yıl sonra evimde uyandım sabaha. Kütüphaneye girdim; polisler darmadağın etmişti. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili yazılmış kitapları bir araya getiriyordum... Aradım... Aradım...Yok...

Bulamadım. Peki...Hırsız kimdi... Niye çalmıştı?

Bilgileri- belgeleri ileride Erdoğan'a karşı kullanmak için alıp götürdüler dosyayı. 17 Aralık Operasyonu başlayınca, bekledim; "Bakalım bizim dosya ve defterden de bilgiler ortaya serilecek mi" diye! Cemaat/paralel yapı, o bilgileri Cumhurbaşkanlığı seçiminde mi kullanacaktı? "

Çıkmasını hiç bekleme, otur yaz" dedim.

"Kayıp Sicil/ Erdoğan'ın Çalınan Dosyası" kitabı böyle ortaya çıktı.

Soner Yalçın Mayıs 2014

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Yetiştik, Ey Vatan...

Başkent Ailesi'nde bu yıl Haziran'ın son haftasının adı "Diploma Haftası" idi.

Pazartesi gününden, Cuma günü akşamına değin o son haftanın her günü, ilköğretim ve ortaöğretim okullarımızda, çeşitli meslek yüksek okullarımızla kimi fakültelerimizde, öğrenciler ve öğretim üyeleriyle birlikte velilerimiz, onursal konuklarımız ve evsahibi kimliklerimizle biz de, Başkent Üniversitesi'nde öğrencilerimizin "diploma töreni coşkularını" yaşadık, "mezuniyet heyecanlarını" duyumsadık.

Yalnızca bu kadarla kalmadık; çoğumuz, öğrencilik yıllarımıza uzanan düşsel yolculuklar da yaptık; kimimiz on, kimimiz yirmi, otuz, kırk yıl önceki kendi mezuniyet coşkumuz ve heyecanımızı bir kez daha yaşadık. Bu düşsel yolculuklarımız, kurgu bilim öykülerindeki ışınlama yönteminden hiç de farklı değillerdi.

Gittiğimiz yer ve zaman dilimleri ne denli uzakta ya da yakında olsalar da, oralara yaptığımız yolculuklarımızı-

zın süresi hiçbir zaman değişmiyordu. Bir yıl öncesine de, otuz, kırk, elli yıl öncesine de gidiş dönüşlerimizin süresi, göz açıp kapama süresinin başlangıç ve bitiş çizgilerinin belirlediği sınırları hiçbir zaman aşmıyordu.

Hemen her diploma töreninde benim de yaptığım bu düşsel yolculuklarımdan birini daha, Başkent Üniversitesi'ndeki bu yılın diploma töreninde de yaptım ve bir an için ben de, üniversite öğrenciliği yıllarımın sonuncunun, son aylarına gittim, geldim.

Tanık olduğum birkaç sahneyi size de anlatayım:

1960 yılının Mart, Nisan ve Mayıs aylarında da Türkiye yine rahatsızdı, yine sancılar çekiyordu ama... Başındaki tüm baskı ve şiddete karşın halk korkmuyor, muhalefet partileri, üniversiteler ve basınla bütünleşerek, iktidarı yola getirmek için, iktidara sokakta da kafa tutuyordu.

Siyasal muhalefet cephesinde bugünün “Kol kırılır, yen içinde kalır” deyişinin anlamsız hoşgörü melteminin yerinde, o yılın o aylarında İsmet İnönü’nün, “Sizi ben bile kurtara-

Cezaevi’ni mesken tutmak zorunda bırakılan Metin Toker’ler, Cüneyt Arcayürek’ler, Şinasi Nahit Berker’ler, Beyhan Cenkçi’ler, Ülkü Arman’lar vardı.

Son sınıflardaki “ağabey” ve “abla”larının öncülüğünde üniversiteli gençler, iktidar polislerinin coplarına aldırmadan, iktidardaki hükümete karşı hemen hergün “demokratik protesto” haklarını kullanıyorlar, sonra da, “demokratik protesto” eylemlerinin gerekçesi olarak, seslerinin ve

öfkelerinin tüm gücüyle, “Mülkiye Marşı”nın şu kıtasını haykırıyorlardı:

***Başka bir aşk istemez
Aşkınla çarpan kalbimiz
Ey vatan, gözyaşların dinsin,
Yetiştik çünkü biz.***

* * *

“Diploma aldığım” 54 yıl önceki kendi mezuniyet törenimden “Göz açıp kapayıncaya değin geçen bir sürede”, öğrencilerimizin bir bölümüne “diploma verdiğim” Başkent Üniversitesi 2013-2014 Ders Yılı Diploma Töreni’ne geldiğimde...

Gözlerimin önünde göğe uzanan yüzlerce öğrencimizin ellerinin rampasından, uzayın sınırsızlığına fırlatılan yüzlerce mezuniyet şapkasının simgelediği bir gençlik coşkusu görüntüsü ve... Kulaklarımın içinde, bugün de özelliğini, canlılığını ve geçerliliğini koruyan 1960 yılının unutulmaz müjdesinin şu dizeleri vardı:

***Ey Vatan, Gözyaşların Dinsin,
Yetiştik Çünkü Biz... •***

meteakyol@butundunya.com.tr

***Başka bir aşk istemez
Aşkınla çarpan kalbimiz
Ey vatan, gözyaşların dinsin,
Yetiştik çünkü biz.***

mam” uyarısının, iktidarı en yüksek Richter ölçeğinde sarsan kasırgası esiyordu.

Üniversitelerde profesörler ve doçentler, “Gözlerini kapatıp sınıfa girip çıkmakla ve kürsüye çıkıp inmekle” vazifelerini yapmış olamayacaklarının bilinciyle üniversite kapısında göğüslerinden duvar oluşturuyorlar, üniversite mahremiyetine tecavüze kalkışan iktidar partisi polislerinin coplarının hedefi yapılmak istenen “evlatları” öğrencilerinin kafalarının ve gözlerinin, kollarının ve bacaklarının yerine kendi kafa ve gözlerini, kendi kol ve bacaklarını uzatıyorlardı.

Siyasal ya da parasal bir güç karşısında ellerini havalara kaldırıp, bir anda kendi ekseninde 180 derece dönebilme yeteneğine sahip bugünlerin kimi gazetecilerinin yerlerinde o günlerde, “Hadi canım sen de...” diye efelenmelerinin bedeli olarak Ulucanlar

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Sıtkı Aydınel

30 Ağustos Zaferine Doğru

30 Ağustos zaferinin elde edilmesini anlatmadan önce bu zafere giden yolda neler yapıldığını özetle açıklamak gerekir.

Bu nedenle yazımızın başlığını "30 Ağustos zaferine doğru" diye koyduk. Yunan kuvvetleri Mondros Mütarekesi hükümleri sonucunda ordumuz dağıldığı için, İzmir'in işgalinden sonra doğru dürüst bir mukavemetle karşılaşmadı. Anadolu içlerine doğru süratle ilerlemişlerdir. 1. ve 2. İnönü Muharebelerindeki başarılarımız karşısında Yunanlar Genel Seferberliklerini yapmışlar, Anadolu

daki kuvvetlerini takviye etmişler ve 2. İnönü Muharebelerinden 3 ay kadar sonra üçüncü genel taaruzlarına başlamışlardır. (Kütahya Eskişehir Muharebeleri) diye adlandırılan muharebelerde zayıf kuvvetlerimizi mağlup etmişlerdir.

Bu buhranlı günlerde, 18 Temmuz da M. Kemal Paşa Eskişehir civarında Karacahisar'a giderek batı cephesi komutanına şu direktifi vermiş-

tir: *"Orduyu Eskişehir Kuzey ve Güney'inde topladıktan sonra araya büyük bir mesafe koymak gerekir. Bu surette ordu yeniden düzene sokulur. İkmal üslerimize yaklaşmış düşman da üslerinden uzaklaştırılmış olur. Bu maksatla Sakarya doğusuna çekilmek zorundayız."*

Ordumuz, bu suretle Eskişehir'den 100-120 km geriye çekilecek ve imhadan kurtulacaktı. Ancak bu çekilmenin sakıncası ülkede ve orduda manevi sarsıntı yapmak ihtimaliydi. Nitekim Meclis'te kötümser bir hava esmeye ve M. Kemal'in aleyhinde dedikodular yapılmaya başlandı. (Ordunun başına geçişin bakalım diyenler vardı). M. Kemal Meclisi arkada bırakmadan Milletvekillerinin kararları ile Başkomutan olmayı yeğledi. 5 Ağustos 1921'e kadar süren çetin tartışmalardan sonra Meclis M. Ke-

yordu, bu tek kişinin istekleri, direktifleri kanun kuvvetinde olacaktı.

O gün M. Kemal Meclis kürsüsünden şunları söylemiştir:

"Zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları kesinlikle mağlup edeceğimize dair olan emniyet ve itimadım bir dakika olsun sarsılmamıştır. Bu dakikada bu kesin inancımı yüce heyetinize karşı, bütün ulusa karşı ve bütün dünyaya karşı ilan ederim."

**Zavallı milletimizi
esir etmek isteyen
düşmanları kesinlikle
mağlup edeceğimize
dair olan emniyet ve
itimadım bir dakika
olsun sarsılmamıştır**

Mustafa Kemal Meclis önünde halkı selamlıyor (1920)

mal'e 3 ay için Başkomutanlık verdi. Başkomutanlık kanununa göre Meclis bütün yetkilerini bir kişiye devredi-

İşte bu 5 Ağustos günü Kurtuluş Savaşımızın idaresinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu gerçekten stratejik bir karardır. Artık milletin bütün varlığını mücadeleye atmak zamanı gelmiştir. Türk Başkomutanı Meclis'e tasarılarını şöyle söylüyor:

"Düşmanı memleketin Harîm-i İsmetinde (Namus ocağı) mahvedeceğiz. Bu neticeye varmak için milletin maddi ve manevi kuvveti toplanacaktır. Artık şu veya bu düşünce ile seferberlik yapılabiliyor mu yapılamaz mı sorusu yoktur. Başarılı olmak için ne lazımsa yapıla-

caktır." Bütün bu sözleri ile bir taraftan ulusu temsil eden Meclis'ten tam yetki almış, her hareketinde olduğu gibi yine ulusu ile birlikte olduğunu kanıtlamış ve asla bir diktatör gibi davranmamış diğer taraftan bütün sorumluluğu üstüne alarak üstün bir cesaret örneği göstermiş; kendisinin ne kadar özgüven sahibi olduğunu başarıya kesinlikle inancını belirttiği gibi ulusunun da moralini yükseltmiştir. Keza bu kararlılığı ile düşmanın moralini iyice bozmuştur.

Mustafa Kemal cephe

M Kemal Başkomutan olduktan sonra küçük bir Başkomutanlık karargâhı kuruldu. Milli Savunma Bakanlığı bu Karargâhın idari kısmı oldu. Genelkurmay bizatihi harekâtla uğraştı. Ayrıca Başkomutan bütün devlete baş olduğu için diğer Bakanlıklarla olan ilişkilerini yürütecek bir özel kalem bürosu teşkil edildi.

10 adet Milli Mükellefiyet kanunu yayınlanarak ulusun bütün maddi ve manevi kuvvetleri toplandı. Bu kanunun 1. Maddesine dikkatinizi çekmek isterim. **(Her evin bir kat çamaşır bir çift çorap ile bir çarık vermesi zorunlu tutuldu.)** Sadece bu madde ordunun hangi koşullarda yoksulluk içinde muharebelere katıldığını göstermektedir. Sonra orduda düzenlemeler yapıldı İstiklal Mahkemeleri kuruldu, devletin mevcut kuvvetlerinin hepsi Sakarya'nın doğusuna getirildi.

Sakarya Meydan Muharebesi bu koşullar altında başladı (Bu konunun detayına girmeyeceğiz). Ancak kuvvetlerimiz bu muharebede çok zayıf

düştü. Orduda yeniden düzenleme yapılması, eksik hazırlıklar için süre gerekti. Mayıs 1922'de Başkomutanlık müddeti bitmişti; hemen uzatılmadı fakat, Temmuz'a kadar hazırlıklar o kadar başarılı olmuştu ki M. Kemal Başkomutanlık kanununa bile gerek kalmadığını söyledi; buna karşın Meclis Başkomutanlığı bu defa süresiz olarak M. Kemal'e verdi.

Yunanlar bu arada bütün kuvvetleri ile cepheyi takviye ettiler. Gemlik'ten Uşak-Civril-Seyitgazi-Afyon Ahir Dağları hattındaki mevzilerini güçlendirdiler. Özellikle Afyon'u çevreleyen ve Batıya Ahir Dağları'na doğru tahkimatlarını da iyice kuvvetlendirdiler. İngiliz komutanları bu mevzileri gezdikten sonra Türk Kuvvetlerinin buraları 6 aydan önce geçemeyeceklerini söylemişlerdir. Fakat Türk Kuvvetleri bu mevzileri 24 saat içinde aşmışlardır.

Zafere giden muharebeler bundan sonraki makalemde belirtilecektir. •

sitkiaydinel@butundunya.com.tr

Başkent'te 5 Yıllık Mezuniyet Ayrılığı Son Buldu

Prof. Dr. Mehmet Haberal 5 yıl sonra ilk kez mezuniyet törenine katıldı

CHP Zonguldak Milletvekili, Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal, beş yıldan bu yana 'zorunlu olarak' katılmadığı Başkent Üniversitesi Mezuniyet Töreni'ne bu yıl katıldı.

Bütün Dünya
Haber Bölümü

Başkent Üniversitesi'nin, 2013-2014 eğitim yılı mezuniyet töreni, 26-27 Haziran günlerinde, Başkent Üniversitesi'nin Bağlıca Yerleşkesi'ndeki Amfi'de yapıldı. 26 Haziran Perşembe günü ve 27 Haziran Cuma günü olmak üzere, iki gün iki ayrı tören biçiminde gerçekleştirilen mezuniyet törenleri, saygı duruşunda bulunulması ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başladı. Daha sonra öğrenciler adına konuşmalar yapılırken, ilk gün yeni mezun öğrencileri temsilen Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik ve Sağlık Hizmetleri Bölümü mezunu Gökçe Kantarcı, ikinci gün ise Ticari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret

Bölümü mezunu Simay Saral, törenlere katılanlara duygularını anlattılar. Kurulduğu 1993 yılından bu yana

2013-14 yılı mezuniyet töreni açılış konuşmasını Prof. Dr. Ali Haberal yaptı

on binlerce mezun veren Başkent Üniversitesi'nin Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal da, mezun olan öğrencilere, ailelerine ve törene katılanlara seslendi. Sayıları bin 756'ya ulaşan bu yılın mezunu öğrencilerine diplomalarını vermenin mutluluğu ve heyecanını yaşadıklarını belirten Prof. Dr. Ali Haberal, şöyle dedi:

"Bu yıl diplomalarınızı daha büyük coşku, umut, inanç ve güvenle vereceğiz. Ve düzenlediğimiz bu tören bizler için farklı bir anlam ifade etmektedir. 4 yıl 4 ay özgürlüğünden mahrum edilen kurucumuz ve kurucu rektörümüz Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal, beş yıldır katılmadığı mezuniyet törenlerimize bu yıl katılmıştır. Kendisinin suçunu bilmeden mesleğine ve ülkesine hizmet ortamlarının kısıtlanması, doğru ile yanlışın,

haklı ile haksızın birbirine karıştırıldığı akıl tutulması dönemleri olarak anılacaktır."

Soma'da yaşanan faciayı da anımsatarak, şehit 301 maden işçisini rahmetle anan, aileleri ve yakınlarına ise başsağlığı dileyen Prof. Dr. Ali Haberal, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Başkent Üniversitesi'nin eğitim ve araştırma alanlarında yükselen başarısı ilk günden bu yana artış gösteren bir grafik çizmektedir. Kaliteyi temel ilke olarak benimseyen Başkent Üniversitesi, İSO 9000 kalite belgesi alan ilk vakıf üniversitesi olmasının yanında, New York 2013 Uluslararası Kalite Zirvesi'nde yönetim kalitesi ve iş mükemmeliyetini kurma, geliştirme ve sürdürme

Başkent Üniversitesi, Ankara'da yer alan vakıf üniversiteleri arasında 42 bin 882 aday sayısı ile en çok tercih edilen vakıf üniversitesi olarak birinci sırada yer almıştır.

başarısı nedeniyle altın kalite ödülü de kazanmıştır. Kaliteli eğitim anlayışının göstergesi olarak 2012 yılı öğrenci seçme ve yerleştirme tercihleri ve yerleşenlerin başarı sıralarına göre üniversiteler arası değerlendirme sonucunda Başkent Üniversitesi, Ankara'da yer alan vakıf üniversiteleri arasında 42 bin 882 aday sayısı ile en çok tercih edilen vakıf üniversitesi olarak birinci sırada yer almıştır."

Öğretim üyelerine gayretleri ve özverileri için teşekkür eden Rektör Haberal, mezun olan öğrencilerin ailelerini de emeklerinden ötürü kutladı. Prof. Dr. Ali Haberal, diplomalarını alarak yaşamlarında yeni bir sayfa açacak gençlere, yeni mezun öğrencilere ise şöyle seslendi:

"Bugün ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine taşıyacak insan gücü potansiyelimizi artırmak üzere kullanmanızı beklediğimiz diplomalarınızı alacaksınız ve 21 bin Başkentli

Prof. Dr. Mehmet Haberal bölümlerinden birincilikle mezun olan öğrencilere diplomalarını verdi

mezunlar ailesine katılacaksınız. Uluslararası akreditasyonu olan eğitiminiz, size meslek yaşamınızda ihtiyaç duyacağınız özgüven ve yetkinliği sağlayacaktır. 91 yıl önce Atamızın ateşlediği meşale, şimdi milyonların elinde, yolumuzu, ufukumuzu aydınlatıyor. Sizlerle bin 756 genç daha ellerinde alev alev yanan meşaleleriyle bu mirasa ortak oluyorlar. Şeref yolu, zafer yolu, aydınlanma yoludur çıktığımız yol. Başınız dik, yüreğiniz pek, yolunuz açık olsun."

"ÜLKEMİZİN BUGÜNKÜ DÜZEYİ, ÜNİVERSİTELERİN ESERİDİR"

CHP Zonguldak Milletvekili ve Başkent Üniversitesi Kurucu Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal da, öğren-

Prof. Dr. Ali Haberal başarıyla mezun olan öğrencilere diplomalarını verdi

cilerin ve törene katılanların yoğun alkışları arasında kürsüye çıktı. Törene katılanları selamlayan Prof. Dr. Haberal, şu görüşlere yer verdi:

“Üniversiteler, ülkelerin geleceğidir. Eğer bir ülke güçlü ise, mutlaka o ülkenin eğitim sistemi ve üniversiteleri güçlüdür. Atatürk, ‘Hayatta en hakiki mürşit ilimdir’ dedi. ‘Benim manevi mirasım, akıl ve

bilimdir’ dedi. Bilgi ve bilgi kaynakları, ülkelerin geleceğidir. Ülkemiz, odun ateşi ışığından lazere geldi.

Bugün ülkemizde sanki iki grup üniversite varmış gibi görülyor. Aslında Türk yükseköğretimi tektir. Ama o yükseköğretimin daha ileriye gidebilmesi için büyük insan, merhum hocam İhsan Doğramacı çok büyük bir iş yapmıştır. Ülkemizde adeta bir çığır açmıştır. Vakıf üniversitelerinin kurulmasını sağlamıştır. Ama hiçbir zaman, vakıf üniversitesi-devlet üniversitesi diye bir ayırım olamaz.

Ü*lkemiz bugünkü düzeye ulaştıysa, bugün artık tıpta insanlarımız tedavilerini başka ülkelerde aramıyorlarsa, teknikte gerçekten Atatürk’ün söylediği gibi asrın medeniyetini yakalamış isek, sanatta, sanatçılarımız uluslararası bir seviyeye ulaşmış ise, bu başarı üniversitelerin, bilginin eseridir. Bilgi bir hazinedir. O hazine ne kadar*

çoğalırrsa, ülkemizin başarısı da o kadar fazla olacaktır.”

Başkent Üniversitesi kurulduğunda Hacettepe’den öğretim üyesi arkadaşlarıyla işe başladıklarını anlatan Prof. Dr. Mehmet Haberal, şunları kaydetti:

“Artık Başkent Üniversitesi, diğer üniversitelere öğretim üyesi yetiştiriyor. İşte Başkent Üniversitesi’ nin geldiği nokta buradadır. Bugün ülkemizde pek çok vakıf üniversitesi hizmet veriyor. Bu bir yarışır, bilim yarışıdır. Son bir haftadır Başkent Üniversitesi’ nde her gün bir mutlu anı yaşıyoruz. Bununla gurur duyuyoruz. Bin 700’ ün üzerinde çok değerli gencimiz, ülkemizin geleceğine katkı sağlamak üzere artık Başkent Üniversitesi’ ne veda ediyorlar. Aslında biz onlara veda etmiyoruz. Onlar bugün için Başkent Üniversitesi’ ne veda ediyorlar. Bu bir formalitedir. İnaniyorum ki, onlar Başkent Üniversitesi

ile devamlı ilişkilerini sürdürecektler. Ve yüksek lisanslara devam ederek, gerek Başkent Üniversitesi’ nin geleceğine, gerekse diğer üniversitelerin geleceğine, öğretim üyesi olarak katkı sağlayacaklardır. Gençlerimizi bugünlere taşıyan öğretim üyeleri-

Prof. Dr. Haberal:
Üniversiteler, ülkelerin geleceğidir. Eğer bir ülke güçlü ise, mutlaka o ülkenin eğitim sistemi ve üniversiteleri güçlüdür.

Başkent Üniversitesi logolu pastanın kesilmesinin ardından tören sona erdi.

mize, ailelere çok teşekkür ediyorum. Değerli gençler, Atatürk'ün 'Türk çalış, güven, övün' sözünü hatırlayınız. Çalıştınız. Sadece siz değil, değerli öğretim üyesi arkadaşlarımız da 7 gün 24 saat çalıştılar. Çalışırken birbirinize güvendiniz, aileleriniz size güvendiler. Aileleriniz bize, Başkent Üniversitesi'ne güvendiği için sizleri buraya getirdiler. Artık bugün hepimizin övünme günü. Sizlerle övünüyoruz. Bugün sizleri, ülkemize yeni enerji sağlayacak kişiler olarak, ülkemizin geleceğine katkı sağlayacak, onu yüceltecek ve yükseltecek kişiler olarak topluma katıyoruz. Ne mutlu ki ülkemiz var. Ve bu ülkeyi kuran Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimizi de rahmetle, şükranla anıyorum. Onlar hayatları pahasına bu ülkeyi kurmamış olsalardı, gerçekten bugün bizler bu mutlu günü yaşayamayacaktık. Görevimiz, ülkemizi yüceltip yükseltmektir. Hepinize tekrar başarılar diliyorum, ülkemizin geleceğine önemli katkılar sağlamanızı bekliyorum. Yolunuz açık olsun diyorum."

16

Başkent Üniversitesi mezunlarının, mezuniyet coşkusunu yaşadıkları törenlere, birçok milletvekili yanısıra, birçok eski milletvekili ve eski bakanlar ve Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Silivri Cezaevi'nde aynı hücreyi paylaştığı ve iki hafta önce tüm Balyoz Davası sanıklarıyla birlikte tahliye edilen Emekli Albay

Suat Aytın ve Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın kızı Şermin Savaşçı gibi özel konuklar da katıldılar.

Konuşmaların ardından Kanal B Haber Müdürü Metin Kayıhan, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni seslendirdi. Yeni mezunlar, Gençliğe Hitabe'yi ayakta alkışladı. Başta Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Meclis Başkanı Cemil Çiçek ve 9. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel olmak üzere pek çok siyasetçi de, katılamadıkları mezuniyet törenine mesajlar göndererek yeni mezun gençlere güvenlerini ve takdirlerini iletiler. Konuşmaların ardından bölümlerinde birinci olanlar plaketlerini Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın elinden aldı. Daha sonra da Başkent Üniversitesi'nin 2013-2014 eğitim yılı mezunlarının tümü, tek tek sahneye çıkarak diplomalarını aldılar.

Başkent Üniversitesi logolu pastanın kesilmesinin ardından tören, 16. dönem mezunlarının keplerini havaya atmalarıyla sona erdi. Törenin ardından öğrenciler, Prof. Dr. Mehmet Haberal ile anı fotoğrafları çektiler. •

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

26 Ağustos Gece Sabaha Karşı...

Büyük Taaruz dendiğinde iki şiir gelir aklıma.
Biri, Yusuf Ziya Ortaç'ın Akdenize adlı şiiri;
diğeri Nazım Hikmet Ran'ın Kuvai Milliye
Destanı'nın Sekizinci Babı.

Yusuf Ziya Ortaç'ın "26 Ağustos, gece sabaha karşı, / Topların çelik ağızı çaldı bir hücum marşı. / Bu ölüm bestesinin içinde yandı dağlar, / Altüst oldu siperler, eridi demir ağlar..." dizeleri ile başlayan şiirini yanlış hatırlamıyorsam ilkokul üçüncü ya da dördüncü sınıftayken öğrenip ezberlemiştim.

Yaz tatiline denk geldiği için okullarda ne 26 Ağustos'ta ne de 30 Ağustos'ta her hangi bir etkinlik düzenlenmezdi. 30 Ağustos, bugün olduğu gibi "Zafer Bayramı" olarak kutla-

nır, askerler, tanklar, toplar geçer; akşamları fener alayları düzenlenir, millet de seyrederdi. Sadece ordunun, askerlerin bayramı idi 30 Ağustos

Gazi Mustafa Kemal Kocatepe'de

Zafer Bayramı. Öncesini bilmem ama benim çocukluk ve gençlik yıllarımda böyleydi.

Benim aklıma takılan soru da: Başkomutanlık Meydan Muharebesi' nin sonucunda Atatürk'ün atının üzerinde parmağını ileriye uzatıp (İzmir'in Cumhuriyet Meydanı'ndaki heykelinde olduğu gibi) neden "Ordular, ilk hedefiniz Akdenizdir. İleri!" de-

Başkomutan Mustafa Kemal, İsmet İnönü Paşa ve Albay Asım Gündüz savaş planı üzerinde çalışıyorlar. (25 Ağustos 1920)

yip de "Ege Denizidir." demediğiydi.

Evet, aynen böyle demişti Mustafa Kemal, 1 Eylül 1922 günü Türk Ordusuna yayımladığı bildiri:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları!

Afyonkarahisar, Dumlupınar Büyük Meydan Muharebelerinde zalim ve kendini beğenmiş bir ordunun ana unsurlarını inanılmıyacak kadar az

zamanda yok ettiniz. Büyü-
yük ve soylu milletin feda-
kârlıklarına layık oldu-
ğunuzu ispat ediyorsunuz.
Sahibimiz olan Büyük
Türk Milleti geleceğimizi-
den emin olmaya haklıdır.
Muharebe meydanların-
daki maharet ve fedakâr-
lığınızı yakından gördüm
ve izliyorum. Milletimizin
hakkınızdaki övgülerine
aracı olmak görevini aralıksız ve de-
vamlı yerine getireceğim.

Başkomutanlığa öneride bulunul-
masını Cephe Komutanlığına emret-
tim. Bütün arkadaşlarımızın Anadolu’
da daha başka meydan muharebeleri
verileceğini dikkate alarak ilerlemesi-
ni ve herkesin akıl gücünü, kahraman-
lık kaynağını ve vatanseverlik onurunu
birbirini geçmeye çalışarak ortaya
koymasına devam etmesini isterim.

**Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’
dir. İleri!..”**

Bu sorunun yanıtını yıllar sonra
öğrendim. Meğer o yıllarda bugünün
Ege Denizi’nin adı Akdeniz imiş.
Akdeniz dermişiz Ege Denizi’ ne...

Nazım Hikmet Ran’ın Kuvayi
Milliye Destanı’nın “seki-
zinci bab”ına gelince:

İlk ve orta okul yıllarımda yasaklı
olduğu için ancak 1960’lı yıllarda
okuyabildim Nazım Himmet’in diğer
eserleri gibi Kuvayi Milli Destanı’nı.
O zaman canlandı 26 Ağustos 1922
günüünün ilk saatleri, o zaman gördüm
“şayak kalpaklı” adamın gözünden
Mustafa Kemal’i ve o zaman kavra-

Başkomutan Mustafa
Kemal, Kocatepe’de

dım Mustafa Kemal’in askeri olma-
nın gerçek anlamını...

*Dağlarda tek tek ateşler
yanıyordu.*

*Ve yıldızlar öyle ışıltılı öyle
ferahlılar ki*

*Şayak kalpaklı adam
Nasıl ve ne zaman geleceğini
bilmeden*

*Güzel, rahat günlere inanıyordu
Ve gülen bıyıklarıyla duruyordu
ki mavzerinin yanında,*

*Birden bire beş adım sağında
onu gördü.*

*Paşalar onun arkasındaydılar.
O, saati sordu. Paşalar `üç`
dediler.*

*Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak
çakmaktı.*

*Yürüdü uçurumun başına kadar,
Eğildi durdu... Bıraksalar
İnce uzun bacakları üstünde
yaylanarak*

*Ve karanlıkta akan bir yıldız gibi
kayarak*

*Kocatepe`den Afyon Ovası`na
atlayacaktı.*

Nasıl ve ne zaman geleceğini

Mustafa Kemal'in askerleri

bilmeden, güzel, rahat günlere inanıyorduk biz de -ben ve arkadaşlarım- “şayak kalpaklı adam” gibi, henüz terlemeye başlamış, biran önce çıksın diye usturaya vurdurduğumuz gülen bıyıklarımızla. Özgür bir ulusun vatanşahlarıydık. Kuvayi Milliye Destanı'nı yaratan Mustafa Kemal'in askerlerinin torunları ve çocuklarıydık. Biz de onlar gibi Mustafa Kemal'in askerleriydik... Yavaş yavaş anlamaya, kavramaya başlamıştık Mustafa Kemal'in askeri ve yurttaş olmanın pek öyle kolay bir iş olmadığını...

Bizim sanatımızda; resim, müzik, heykel, roman, öykü, şiir, tiyatro, sinema, bale, opera dahil cumhuriyetin ilk yıllarındaki -kimi güdümlü, idealize edici eserleri saymazsak- nedense gereğince ele alınıp işlenmemiştir / işlenememiştir ulusal kurtuluş savaşımız. Bunun bir nedeni: gerçeği bil-

memek, görememek; bir nedeni de bütün öğretmenlerin devrimci, bütün imamların gerici, bütün askerlerin kahraman ve vatan sever, bütün polislerin dürüst, bütün yargıçların adil vb. bir toptancı yaklaşım ile bu anlayışı körükleyip besleyen sansürdür.

Türk dilinin iki büyük şairini Mehmet Akif Ersoy ile Nazım Hikmet Ran'ı “vatan haini” ilan eden zihniyet de gerçek sanatla ilgisi olmayan bu toptancı siyaset ve çıkarıcı yaklaşımların destekçisi olmuştur. 20. yüzyılın

ikinci yarısında Kemal Tahir'in Kurtuluş Savaşımızı konu alan Yorgun Savaşçı filminin yakılması da bu bağnaz anlayış ve inanışların yüz yıllarca anımsanacak simgesidir.

Türkçemizdeki özlü deyişlerden biri, pek sevdiğimiz “*Kol kırılır, yen içinde kalır.*” deyimidir. İlk bakışta olumlu gelse de bence hiç de benimsemeyecek bir düşünüş değil.

Çünkü kol kırılır yen içinde kalırsa, yani kolun kırıldığı gizlenirse o kol kangren olur ve kesilip atılmak zorunda kalır. Sanatın görevi de kırılan kolların yen içinde kalıp kangren olmalarını önlemek; var olanla var olması gerekeni, özleneni, duyumsananı topluma sunmaktır.

30 Ağustos Zafer Bayramımız milletimize kutlu olsun... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

KORKU

②

Yazarımız Hikmet Uluğbay'ın "Korku" konusunu işlediği ekteki yazısı, aynı konulu yazısının bir bölümüdür. Yazının tümü yanısıra, yararlanılan kitapların belirtildiği dipnot listesini de okumak isteyen okurlarımız, internetteki hikmetulugbay.com sitesine başvurabilirler.

Yazan: HİKMET ULUĞBAY

ingiliz devlet adamı Sir Winston S. Churchill (1874-1965) II. Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin İtalya'ya asker çıkarmasından sonra Çizme'ye yaptığı seyahatinden döndüğü 28 Temmuz 1944 günü şu söylemi dile getirmiştir: “Bir ulus kendisini despotik bir rejime teslim ederse, o rejimin işlediği suçlardan kaynaklanan hatalarından dolayı başışlanamaz.” [12]

Benzeri bir gözlem, çok daha önceleri Atatürk tarafından 28 Aralık 1919 günü açıklanmıştır. Atatürk, o gün Ankara'ya ulaştığında kendisini karşılayanlarla yaptığı söyleşide, Dünya Savaşı sonrasında yenilginin

Winston S. Churchill

M. Kemal Atatürk

... hükümetlerin icraatı menfi olup da millet itiraz etmez ve hükümeti iskat etmezse, bütün kusur ve kabahatlere iştirak etmiş demektir.

yol açtığı felaketleri açıkladıktan sonra, İstanbul Hükümeti'nin Ulusal Kurtuluş Hareketi çalışmalarına yönelik olarak yaptığı kötülük ve hataları konusundaki gözlemini şöyle belirtmektedir: "... hükümetlerin icraatı menfi olup da millet itiraz etmez ve hükümeti iskat etmezse, bütün kusur ve kabahatlere iştirak etmiş demektir." [13]

Atatürk liderliğindeki Kurtuluş Savaşı sonunda kurulan Cumhuriyet

rejimi, ulusu, yeniden korku altında yaşamayacak bir devlet yapısına kavuşturmuştu. Kıymetini bildik mi? Sanmıyorum.

II. Dünya Savaşı öncesinde ülkelerini seçimlerle despotik rejimlere teslim eden Alman, İtalyan ve Japon halkları hem savaş sırasında hem de savaş sonrasında çok ağır bedeller ödemek zorunda kalmışlardır. Bu ülkelerin halkları savaş öncesinde, seçtiklerinin kısa sürede demokrasiyi ve adaleti ayaklar altına almaya başlamaları ile birlikte, özgürlüklerini yitirmiş ve korku altında yaşamaya başlamışlardı. Bu ülkelerde iktidarı ele geçirenler, iktidarlarını insanların korku duygularını devamlı ve artan dozlarda beslemeyi, ülkelerini felakete uğratana kadar, sürdürmüşlerdir. İnsanlık tarihi gününe ve geleceğe uyarılar yapan birçok bilge ile doludur.

İtalyan kuyumcu ve heykeltıraş Benvenuto Cellini (1500-1571) otobiyografisinde, "*Yasaların efendisi yaptıklarınıza, yasaları uygulamayamazsınız.*" [14] gözleminde bulunmaktadır.

Meclislerde etraflıca görüşülmeden ve tartışılmadan liderlerin buyruklarına göre yasa yapılan ülkelerdeki yasaları, buyrukları verenlerin uygulamaları olası mı? Buyruk verenler yasalar işine gelmedikçe veya kendisini denetlemeye ve sorgulamaya olanak verdikçe, bunları değiştirmezler mi? Yasamayı denetimine alan lider, 14. Louis'den farklı mı düşünür?

Fransız Kralı 14. Louis (1638-1715) 1655 yılında parlamentoda yap-

tığı konuşmada “L’Etat, c’est moi” cümlesi ile Meclisi oluşturanlara “Devlet benim” diyerek tüm yetkinin kendisinde olduğunu, diğer bir deyişle devlete atfedilen tüm yetkilerin kendisine ait olduğunu söyleyerek, Kralların Tanrı’dan yetki aldıkları inancını vurgulamıştır. Dolayısı ile de Kral’ın söyledikleri ve yaptıklarının toplumsal çıkara uygun olduğu ve onun gereği olduğu anlayışını yansıtmıştır. Başta, Hitler, Mussolini olmak üzere, tüm diktatörler, bu cümleciği kullanmasalar bile o anlayışla ülkelerini felakete götürmüşlerdir.

Benito Mussolini (1883-1945) 1934 yılında yaptığı bir konuşmada. “Özgürlüğün kokuşmuş cesedini gömmüş bulunuyoruz.”[15] demiştir. İzleyen yıllarda gördüğü üzere, İtalyanlar, “özgürlüğü” kokuşmuş ve gömülmesi gereken bir ceset olarak tanımlayan Duce’lerinin peşinden felaketten felakete sürüklenmekten kurtulamamışlar ve çok ağır bedeller ödemişlerdir.

Adolf Hitler (1889-1945) ise “Kavgam” isimli kitabında şu söylemi dile getirmiştir:

“İnsan yığınları, (...) küçük bir yalandan çok, büyük bir yalanın tuzağına kolaylıkla düşerler.”[16]

Almanlar da Führer’in büyük yalanlarına inanarak kendilerinin olduğu kadar Avrupa’nın da acı kaderini belirlemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı’na ilişkin filmlere monte edilen özgün Mussolini veya Hitler konuşmalarını izleyenleriniz, Montaigne’in “Öfke üzerine” başlıklı denemesinde

Latin şairi Publius Ovidus Naso’dan (M.Ö. 43- M.S. 18) yaptığı şu alıntıya ne denli benzediklerini de anımsayacaklardır:

“Yüzü öfkeden şişmiş, damarlarında / Kara kanlar kabarmış, gözleri ise, / Bir Gorgon’unkinden [17] daha vahşice parlıyor.”[18]

Yeniden Montaigne’e dönersek, onun Denemeleri için de “Korku” üzerine olanlar var. Bunlardan “Zalimliğin anası korkaklık” başlıklı olanda bulunduğu çok ilginç gözlemlerinden ikisini buraya almak isterim.

Adolf Hitler

**İnsan yığınları,
(...) küçük bir
yalandan çok,
büyük bir yalanın
tuzağına kolay-
lıkla düşerler.**

“Zafer kazanıldıktan sonra, korkaklar kan dökerek şenlik yapar” ve “Öldürmek, cesaretten çok korku işidir; bir önlem işidir, saldırıdan çok

**Korku
içinde
yaşayan
insan asla
özgür
olamaz.**

savunmadır.” [19]

Korkunun köleliğe yol açtığını, özgürlüğü için savaşmış bir kişiden dinleyelim: Etrüsk'lere karşı Roma'yı Tiber köprüsünde savunan Quintus Horatius Flaccus (M.Ö. 65-8) bu savaşma gücünü şu söyleminden almışa benzer: *“Korku içinde yaşayan insan asla özgür olamaz.” [20]*

İnsanın ne zaman korkması gerektiğine ilişkin ilginç bir gözlem de, İbrani kültüründe şöyle dile getirilmektedir:

“Kişi, keçinin önündeyken, kattırın sırtındayken ve bir aptalın neresinde olursa olsun korkmalıdır.” [21]

Aslında bu söyleme geri attığı çifteler ile daima büyük tehlike yaratan eşek ile at da dahil edilmeliydi diye düşünüyorum. Noksanına rağmen, bu gözlem aslında çok ilginç olan şu uyarıyı da içeriyor:

“Nezaman, ne yapacağı kolayca kestirilemeyen ve sizin için her an tehlike yaratması olasılığı yüksek

olanların ne önünde, ne üzerinde, ne de çevresinde bulunmayın” diyor.

Aslında “Başınızın üzerine de çıkarmayın” demek istiyor galiba. Bu noktada insanın aklına benzeri bir Hindu özdeyişi de geliveriyor:

“Diktatörler, inmeye cesaret edemedikleri bir kaplanın üzerinde ileri geri koşturuyorlar.” [21]

Toplumların korku duvarını aşırp “kaplan” olduklarını anladıklarında zaten sırtlarına binenleri silkip sırtlarından atmayı başarabildiklerini tarih yazıyor.

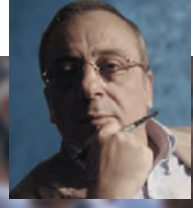
Korkutanlara teslim olup cehaleti sığınılacak bir liman olarak seçen toplumları ise neyin beklediğini ABD Başkanlarından Thomas Jefferson (1743-1826) net bir biçimde söylemiş. Jefferson:

“Bir ulus cahil ve özgür olabileceğini umuyorsa, uygarlığın var olduğu bir ortamda bu beklentisi hiçbir zaman gerçekleşmemiştir ve bundan sonra da gerçekleşmeyecektir.” [22] •

(Sürecek)

Müslüman
olmak başka,
Siyasal İslamcı
olmak başka

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Yeni Hilafet Tuzağı

Siyasal İslamcılık, siyasi örgüt ya da parti kurup, öteki örgüt ya da partileri Müslümanlık karşıtı olarak göstererek Müslümanlığı ve Müslümanları kendi tekeline almak çabasıdır.

Cumhuriyet döneminde Siyasal İslamcılık, Hilafet'in kaldırılmasından 7-8 ay sonra, 17 Kasım 1924'te kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası programında "Partimiz dinsel inanç-

lara ve düşüncelere saygılıdır" ([1]) denilerek, Atatürk'ün partisinin dolaylı biçimde "dine saygısız" gösterilmesiyle başlayıp, süreç içerisinde "Bizim

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının
kurucuları. (Resimli Gazete)

partiden olmayanlar patates dinindedir” söylemleriyle, “Yeni-Osmanlılık” ve “Yeni-Hilafetçilik” şıngıraları ile günümüze dek uzanmıştır.

Siyasal İslamcılık'ın düşünsel dayanaklarını çürüterek toplumu bu akıma karşı uyaran aydınlarımız, her dönemde çeşitli baskı ve saldırılara uğradılar. Ben de 1977'de 23 yaşında bu akıma karşı çalışmalarımın dolaylı tutuklandım, sorgulara çekildim, işkence gördüm, hapse atıldım; 12 Eylül 1980 Darbesi yapıldığında hapisteydim; yaşamımın toplam 5 yılı cezaevlerinde geçti; 1984'de özgürlüğüme kavuşabildim. Özyaşam öykümün bu yazımın konusuyla kopmaz bir bağlantısı var.

12 Eylül yönetimi, pek çok yayının hapishanelere sokulmasını yasakladığı halde, “Süreç” dergisinin bir kaç sayısını yasaklamamış, o günlerde bütün ülkede solcu avı yürütüldüğü halde, bu “Marksist” görünümlü dergi, Metris hapishanesi kantininde satılıyordu. İlk kez 1981 yılında işte orada alıp okuduğum bu dergide; “seküler” olarak nitelenen Osmanlı yönetim biçimine övgüler düzülüyor; Cumhuriyet döneminde uygulanan Laiklik'e veryansın ediliyor ve Nutuk'tan alıntılarla okuyucu Atatürk'ün ileride Hilafeti yeniden kurmak istediğine inandırılmaya çalışılıyordu. Anlaşılan 12 Eylül döneminin Genelkurmay'ı, kendi amaçlarıyla örtüşen bu görüşlerin, bu 'sol' görünümlü dergi aracılığıyla, Atatürksever sol görüşlü tutuklular arasında yayılmasını istiyordu.

Süreç dergisinin Metris Cezaevinde satın aldığım Ekim Kasım Aralık 1980 tarihli sayısı. (Üstte)

Süreç dergisinin Ocak Şubat Mart 1981 tarihli sayısında, Atatürk'ün hilafete karşı olmadığını savunan makale. (altta)

Bu derginin kendisini “Sol” ve “Kuva-yı Milliyeci” olarak tanımlayan yayın kurulu yönetmeni ve başyazarı Aytunç Altındal; *Atatürk’ün gerçekte hilafetten yana olduğu, Hilafetin gerçekte kaldırılmayıp TBMM’de korunmakta olduğu, Türkiye’de laikliğin terk edilerek Osmanlı Sekülerizm’ine geri dönülmesi gerektiği...* gibi görüşlerini yaymayı, 1980’lerden 2013’te ölümüne dek sürdürdü. Onun bu görüşleri, “Solcu”, “Siyasi İslamcı”,

karşılaştım. Osmanlıcılığa, Hilafetçiliğe yönelik bu eleştirilerimi içeren ve ilk basımı 1999’da yayımlanan “*United States of İrtica 1945-1999*” (İblisin Kiblesi) adlı kitabımla ilgili olarak da soruşturma açıldı, yargılandım.

2003’te yayımlanan “*Dolmaka-lem Savaşları*” adlı kitabım piyasaya çıkar çıkmaz, kendimi yine Savcı karşısında buldum; bir kez daha Altındal’ın Osmanlıcı / Hilafetçi görüşlerine

Altındal’dan A Haber’de bomba açıklamalar!

ATATÜRK’ÜN GİZLİ VASİYETİ HİLAFET PROJESİDİR
KASIM 2013’TE GİZLİLİK KALKIP AÇIKLANIRSA YER YERİNDEN OYNAR
HİLAFET KURULURSA TÜRKİYE BM’DE 6. DAIMİ ÜYE OLUR

“Kuva-yı Milliyeci”, “Türkçü” ve dahi “Atatürkçü / Kemalist / Ulusalçı” kesimlerden çok sayıda aydın tarafından benimsendi, savunuldu.

Yayımladığı dergiyi 1981’de 12 Eylül zindanlarında her sözcüğün anlamı üzerinde durarak okumuş olan ben; Altındal’ın görüşlerini, 1993’de, “Kitap Gazetesi” adlı dergide “OTTO-MANOMANI” başlıklı bir dizi makale yazarak eleştiren belki ilk ve belki de tek yazar oldum. Eleştirilerim yayımlanır yayımlanmaz, tehditlerle

yönelik eleştirilerimden dolayı sorgulandım. Her yayınlışımda hapis vs. baskı ve tehditlerle karşılaştığım Osmanlıcı-Hilafetçiliğe karşı görüşlerimi, ilk basımı 2005’te gerçekleştirebilen “*Türkiye’nin Siyasi İntiharı: Yeni Osmanlı Tuzağı*” kitabımda derli toplu bir biçimde ortaya koyabildim.

Altındal, eleştirilerimi yanıtlamak yerine, Osmanlıcı / Hilafetçi görüşlerini yaymayı sürdürdü. Hilafet makamını kaldıran kanunu ve Atatürk’ün hilafetle ilgili Nutuk’taki sözlerini tahrif ederek, Atatürk’ü hilafet yanlısı ve TBMM’yi hilafetin saklı tutulduğu

manevi şahsiyet (tüzel kişilik) olarak gösteren yazarlar çoğaldı. Binlercesinden bir kaçını özetle şöyle:

Aytunç Altındal: “*Kanunda, ‘Hilafet kaldırılmıştır’ demiyor. (...) Hilafet kurumu TBMM’nin manevi şahsiyetindedir.*” (23.08.2013-Hürriyet). İlber Ortaylı: “*Atatürk Hilafeti kaldırmayacaktı. (...) Hilafet şu anda TBMM’nin şahsında mündemiçtir.*” (12.03.2007). Abdurrahman Dilipak: “*‘Çoğu kişi Hilafetin kaldırıldığını düşünse de, Hilafet kaldırılmadı. İş kılıfına uyduruldu, amiyane tabiriyle. 3 Mart 1924 günü kabul edilen... 431 sayılı Kanununun 1. maddesinden (...) ‘Hilafetin TBMM’nin manevi şahsiyetine devredildiği’ (...) anlamı çıkmaktadır.*” (Yeni Akit, 04.03. 2013). Arslan Bulut: “*Hilafet, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin manevi şahsiyetinde mündemiçtir. Yani Hilafet Türkiye’nin uhdesindedir.*” (Yeniçağ, 01.07.2013). Sinan Meydan: “*Mustafa Kemal Paşa Hilafeti kaldırırken ‘Hilafet TBMM bünyesinde mündemiçtir’ diye bir cümle düştü. (...) Halifelik TBMM’nin bünyesinde saklıdır.*” (Yeniçağ, 20.05. 2012) “*TBMM halifeliği kaldırırken Atatürk ‘Halifelik TBMM’nin manevi şahsında saklıdır.’ diye bir madde ekletmiştir.*” (03.03.2012) “*Halifeliğin kaldırılmasıyla ilgili yasada... kaldırıldı ifadesini kullanmıyorlar. Atatürk kaldırdık demedi sakladık dedi.*” (Ulusal Kanal, 10.07.2014).

Oysa kanun “*Halife halledilmiştir. Hilafet, Hükümet ve Cumhuriyet mana ve mevhumunda esasen mündemiç olduğundan,*

hilafet makamı mülğadır.” demektedir. (**Mülga = Kaldırılmış**). Kanun metninde, **Cumhuriyet ve Hükümet kavramlarının anlamının, Halifelik’ten daha geniş olduğu belirtilmiştir.**

Kanunda; “Halifelik, TBMM’nin manevi şahsiyetinde mündemiçtir” (Türkçesi: “Halifelik, TBMM’nin tüzel kişiliğinde içerilmiştir.”) denilmediği gibi, Atatürk’ün de böyle bir sözü yoktur. Bu sözler; gerçekte 3 Mart 1924 günü, kanun önerisi TBMM’de görüşülürken söz alıp konuşan Kastamonu Milletvekili Halit Akmansü ve onun bir cümlesini düzelten Zonguldak Milletvekili Tunah Hilmi’ye aittir.(iii)

Kastamonu Milletvekili
Halit Akmansü

Halit Bey (Kastamonu): “(...) *Bendeniz bu sözü yani “mülğadır” sözünü açıkça söylemeyi ve kaydını şer’an değil siyaseten büyük bir mahzur telakki ediyorum.*”

Tunah Hilmi Bey (Zonguldak): “*O halde kapalı kaydedelim.*”

budur. Bendeniz bu son sözü yani mülğadır sözünü açıkça söylemeyi ve kaydını şer'an değil siyaseten büyük bir mahzur telâkki ediyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — O halda kapalı kaydedelim.

HALİT B. (Devamla) — Büyük Millet Meclisinin şahsiyeti mâneviyesinde deriz. Doğrudan doğruya mülğadır demek hatalıdır.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Büyük Millet Meclisinin şahsında mündemiçtir.

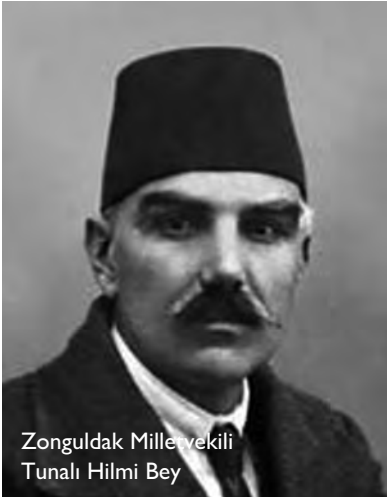
Halit Bey ve Tunali Hilmi Bey'in konuşmaları, TBMM zabıt Ceridesi'nde. (solda)

Kanunun Hilafetin İlgası (Kaldırılması) konulu 1. maddesi. (Resmi Ceride; 7 Nisan 1924.) (aşağıda)

صفحة ۳	(رسمی جریده)	۲ صیال
<p>ماده ۱۳ — اشيو قانونك اجراءى اتكابه اجراء وكبارى ميثاقى مأمورودر . ۲۶-۲۷-۱۳۴۲ و ۳ مائوت - ۱۳۴۲ نوسروى: ۴۳۲ زراعت و تجارت وكائلى تشكيلى - ۴۴۰ قانون</p>	<p>نوسروى: ۴۳۱ خلافتك التأسيسه وخالدان عتباتك توريكه جمهورى مالكي خط حته جيقار استه دائر قانون ماده ۱ - خليفه عام ايداندر. خلافت و حكومت و جمهوريت معنا و مفهومته اساساً مندرج اولديندون خلافت معنای ماباور .</p>	<p>ماده ۹ — رئیس جمهوره نیایه اردونك حفرده امر قومانداسنه مأمور اك بوكسك مقام عسكري اولاق اوزره ارکان حربیه عمومیه ریسی تاسیس اولمیشدر . ارکان حربیه عمومیه ریسی و ناسننده مستنلدر . ماده ۱۰ — ارکان حربیه عمومیه ریسی لاش و اكمله امانت و تكليفك جمهورك ناسننده امانت</p>

Halit Bey (Devamla): “*Büyük Millet Meclisi'nin şahsiyeti-i maneviyesinde, deriz. Doğrudan doğruya “mülğadır” demek hatalıdır.*”

Tunali Hilmi Bey (Zonguldak):

Zonguldak Milletvekili
Tunali Hilmi Bey

“Büyük Millet Meclisinin şahsında mündemiçtir.”

Halit Bey, Tunali Hilmi Bey ve birkaç milletvekilinin dile getirdiği “Hilafet TBMM'nin manevi şahsındadır”, “TBMM'nin şahsında mündemiçtir” gibi ibareler milletvekillerinin çoğunluğunca benimsenmeyerek kanun metnine sokulmamış; 03.03.1924 günü yapılan oylamada, kanun, ilk biçimiyle hiç değiştirilmeksizin kabul edilmiştir.

Şurası önemlidir ve bugüne değin pek üzerinde durulmamıştır ki; kanun Meclis'te oylandığı 03.03.1924 tarihinden 34 gün sonra 07.04.1924 günü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Meclis'teki oylamadan hemen 2 gün sonra, henüz Atatürk kanunu

onaylamamışken, Kızılay görevlisi olarak Hindistan'da Delhi'de bulunan Antalya Milletvekili Rasih Kaplan, oradan Atatürk'e gönderdiği 5 Mart 1924 günlü telgrafta; *Hintli Müslümanlar'ın Hilafetin kaldırılmasına tepki gösterdiklerini, onların gönüllerini yapabilmek için "Hilafet sıfatını TBMM'nin maneviyatında muhafaza etmek" gerektiğini, bu yapılmayacak olursa, artan tepkiler nedeniyle Hindistan'da kalamayıp Türkiye'ye dönmek zorunda kalacağını* belirtmiştir. (iii)

Hindistan'dan Atatürk'e tel çekerek, kanuna "Hilafetin TBMM'nin maneviyatında korunduğu" ibaresinin konulmasını isteyen Antalya Milletvekili Rasih Kaplan.

Atatürk, bunca iç ve dış baskıya karşın, onay için önünde duran kanuna "Hilafet TBMM'nin manevi şahsiyetinde mündemictir (içerilmiştir, saklıdır, korunmuştur)" ibaresinin konulması önerilerini **kesin bir dille reddetmiş**; Rasih Efendi'ye yanıt ola-

rak gönderdiği ve tıpkısını Hindistan Bombay Hilafet Merkez Komitesi'ne de çektiği telgrafta şunları söylemiştir:

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin yanında ayrıca bir hilafet makamının varlığının Türkiye'nin iç ve dış siyasi birliğini çiğnediği kanıtıdır. Öte yandan, dünya üzerinde (bütün müslümanların bağlandığı) bir tek islam devleti ilkesini gerçekleştirmek için korunmuş olan hilafet makamının bu amacı hiç bir zaman gerçekleştirilememiş, tersine, hilafet makamı müslümanlar arasında daima nıfak ve anlaşmazlık aracı olmuştur."

Görüldüğü üzere, Atatürk, Hilafet makamının kaldırılması ile ilgili kanuna "Hilafet TBMM'nin manevi şahsında mündemictir, korunmaktadır, saklıdır," gibi ibareler yazılması önerilerini, kesin bir dille geri çevirmiştir. Atatürk, Hilafetin kaldırılması kanunu Resmi Ceride'de yayımlanmadan önce Fransız yazar Raymond Colrat'a verdiği demeçte, Mısır ulemasının, 10.03.1924'te yayımladıkları bildiriye değinerek; "Mısır'da düzenlenecek ve çeşitli Müslüman memleketlerin temsilcilerinin bir halife seçecekleri bir kongreden söz edilmektedir. **Geçerliliğini yitirmiş bu şerefi kabul etmek için aptal olmak lazım. O halde hilafet ve halifeleri geçmişin gölgesinde uyumaya bırakalım. İslam Birliği akımı sadece bir ütopyadır.**" demiştir.

Şimdi, Aytunç Altındal ve diğerlerinin yazdıklarını, bu gerçekler ışığında bir kez daha okuyalım; kanunun ve Atatürk'ün görüşlerinin nasıl tahrif

Fransız yazar Raymond Colrat'ın Atatürk'ün hilafetin kaldırılması kanunuyla ilgili demecini içeren kitabı, 1926'da basılan kitap, Atatürk'ün kitaplığında bulunmaktadır.

edildiğini daha iyi görelim:

Aytunç Altındal: “Kanunda, ‘Hilafet kaldırılmıştır’ demiyor. (...) Hilafet kurumu TBMM’nin manevi şahsiyetindedir.”

İlber Ortaylı: “Atatürk Hilafeti kaldırmayacaktı. (...) Hilafet şu anda TBMM’nin şahsında mündemiçtir.”

Abdurrahman Dilipak: “Çoğu kişi Hilafetin kaldırıldığını düşünse de, Hilafet kaldırılmadı. İş kılıfına uyduruldu, amiyane tabiriyle. 3 Mart 1924 günü kabul edilen, 431 sayılı Kanunun 1. maddesinde (...) ‘Hilafetin TBMM’nin manevi şahsiyetine devredildiği’ (...) anlamı çıkmaktadır.”

Arslan Bulut: “Hilafet, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin manevi şahsiyetinde mündemiçtir. Yani Hilafet Türkiye’nin uhdesindedir.”

Sinan Meydan: “Mustafa Kemal Paşa Hilafeti kaldırırken ‘Hilafet TBMM bünyesinde mündemiçtir’ diye bir cümle düştü. (...) Halifelik TBMM’nin bünyesinde saklıdır.” “TBMM’ halifelîği kaldırırken Atatürk ‘Halifelik TBMM’nin manevi şahsında saklıdır.’ diye bir madde eklemiştir.” (...) “Halifelîğin kaldırılmasıyla ilgili yasada, ... kaldırıldı ifadesini kullanmıyorlar. Atatürk kaldırdık demedi sakladık dedi.”

Tahrifatlar ortada: Gerçekte Kastamonu Milletvekili Halit Bey (Akmansü) ile Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi

Bey’e ait olan sözler, sanki Atatürk’e aitmiş gibi gösteriliyor; gerçekte kanun maddesine sokulması reddedilmiş

Tahrifatlar ortada:
Gerçekte Kastamonu Milletvekili Halit Bey (Akmansü) ile Zonguldak Milletvekili Tunalı Hilmi Bey’e ait olan sözler, sanki Atatürk’e aitmiş gibi gösteriliyor...

olan ibareler, sanki kanun metninde varmış gibi sunuluyor; anılan kanun gerçekte Hilafeti kaldırdığı halde, Hilafeti TBMM bünyesinde koruyan bir kanunmuş gibi yutturuluyor; gerçekte hilafeti

kaldıran adam olan Atatürk, hilafeti TBMM'nin manevi şahsında koruyan adam gibi gösteriliyor. Bu tahrifatlar YENİ-HİLAFET TUZAĞI'nın her iki yanında da gürlükte; hem tuzağı kuranlarda, hem tuzağa düşenlerde.

1977'den bu yana "Yeni-Osmanlı Tuzağı" kapsamında "Yeni-Hilafet Tuzağı" nı deşifre eden makale ve kitaplar yayımladım; yazımın başında dediğim gibi, yazdıklarımın her satırının bedelini ağır bir biçimde ödedim. Yaşım altmış oldu. Okuyucuya diyeceğim şu:

Y akın gelecekte "Yeni-Hilafet" rüzgarları esecek. Bu gibi akımlara karşı bugüne dek hep aydınlık bedel ödedi. Lütfen tahrifatlara aldanıp bu tuzağa düşmeyin. Çünkü bu kez bedelini hepimiz, çocuklarımız, torunlarımız, torunlarımızın torunları ve onların da torunları, çok acı bir biçimde öder. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Kaynakça:

[i] T.C.F programı: "Fırka, efkâr ve itikadât-ı diniyyeye hürmetkardır" (6. madde)

[ii] TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: II, Cilt: 7, İctima Senesi: I , İkinci İctima, 3.3.1340. İkinci Celse. sf. 36.

[iii] Türkiye Cumhuriyeti Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi Matbaa Müdüriyeti Adet 5 Mart Delhi - Ankara'da: Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerine;

Hilafetin Türk milletinden tecridi Müslüman memleketlerinde muhtelif tesirat ve ihtirasat uyandıracaktır. Bunun netayicinden Türkiye de müteessir ve muzdarip olacak, emniyet-i dahiliyesi taht-ı tehditte kalacaktır. Hilafeti Osmanlı hanedanında bırakmağa hiçbir lüzum ve mecburiyet yoktur.

Lakin Hilafet her Müslüman millet tarafından Türklerin mukaddes ve münakaşa kabul etmez bir hakkı olarak telakki edildiği cihetle bu sıfatı Millet Meclisi'nin maneviyetinde katiyen muhafaza etmek ve onu reisinin şahsında temsil ettirmek lazımdır.

Aynı mesele hakkındaki son haberler bizi avdet etmeğe mecbur bırakıyor. Emri-telgraflarına muntazırım.

Antalya Mebusu Rasih

Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin bu dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. Hangi şey ki akla, mantığa halkın menfaatine uygundur; biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, milletin menfaatine, islâmın menfaatine uygunsa kimseye sormayın. O şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın mantığın uyduğu bir din olmasaydı mükemmel olmazdı, son din olmazdı.

***

Bizi yanlış yola sevkeden soysuzlar bilirsiniz ki, çok kere din perdesine bürünmüşler, sâf ve temiz halkımızı hep din kuralları sözleriyle aldata gelmişlerdir. Tarihimizi okuyunuz, dinleyiniz... Görürsünüz ki milleti mahveden, esir eden, harabeden fenalıklar hep din örtüsü altındaki küfür ve kötülükten gelmiştir.

M. Kemal Atatürk

M. L. Bristol'un
89 yıl önce hazırladığı

Kürt Raporu'nun Sırrı

Türkiye’de etnik ve dinsel temelli bölücü hareketi besleyen iki ana damar vardır. Bunlardan biri aşiret-tarikat kontrolündeki feodal yapı, diğeri ise emperyalizm kısıkcadır.

Yüzyılın başında Anadolu’da “uydu bir Kürt devleti” kurdukmak isteyen ABD, İngiltere ve Fransa, Kurtuluş Savaşı yıllarında, Anadolu’daki Kürtlerle çok yakından ilgilenmiş, ayrılıkçı Kürtleri önce Türk ulusunun ölüm kalım mücadelesi olan Türk Kurtuluş Savaşı’na, sonra da çağdaş

Türk ulus devletine karşı isyana teşvik etmiştir. Kurtuluş Savaşı yıllarında ve sonrasında Anadolu’da Türkiye karşıtı 30’dan fazla “Kürtçü” isyan çıkmıştır.

Ancak Türk Bağımsızlık ve Aydınlanma Savaşı’ni verenler, özellikle Atatürk bütün bu isyanları bastırıp, “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti” denir diye rek Türk-Kürt tüm etnik unsurları eşit vatandaşlık bağıyla “Türk milleti” çatısı altında birleştirmiştir.

Ayrılıkçı Kürtçü hareketin kaynağını doğru anlamak için, Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında Türkiye’de cirit atan ABD, İngiltere ve Fransa temsilcilerinin ve ajanlarının hazırlayıp ülkelerine gönderdikleri Kürt raporlarını iyi incelemek gerekir.

Orneğin, Kurtuluş Savaşı yıllarında ABD’nin Türkiye’deki Yüksek Komiseri Tuğamiral Mark L. Bristol, 20 Şubat 1922’de İstanbul’dan Washington’a gönderdiği bir “Kürt raporunda” şu bilgilere yer vermiştir:

“Sayın Dışişleri Bakanı Efendim! Başkanlığın bilgisi için askeri ateşe tarafından Kürdistan’daki durumla ilgili hazırlanan raporu sunuyorum. Daha önceki yazılarımda belirttiğim gibi Kürt sorunu dikkati çekecek değerdedir. Normal koşullarda bile Kürtler daima komşuları için sorun olmuşlardır. Şimdi, Kürdistan’ın ünlü petrol yatakları nedeniyle yabancı entrikalar kuşkusuz başladığı için ciddi sonuçlar çıkabilir.

İngilizler herhalde Kürdistan’ı denetim altına almak için Kürtleri Türklere karşı kullanmak isteyeceklerdir. Türkler de Kuzey Mezopotamya’yı (Kuzey Irak’ı) ele geçirmek için aynı şeyi yapacaktır. Kürdistan’ı özel etki bölgesi sayan Fransızlar da Türk İngiliz sürtüşmesinden çıkar sağlamakta bir an duraksamıyacaktırlar.”

Bristol raporuna, Fransız Askeri İstihbaratı’nın Kürtler

hakkında hazırladığı bir rapordan alıntılar yaparak, şöyle devam etmiştir:

“Rapor’da Kürdistan ayaklanmasına, bütün Yakındoğu sorununun bir parçası ve İngilizlerin, dünyanın bu bölgesindeki amaçları ve istekleri açısından bakmak gerektiğini belirtmektedir. Sonra Büyük Britanya’nın en büyük sorununun Hindistan’ı güven altına almak olduğu, İngilizlerin planlarına bu bakımlardan yaklaşmak gerektiği ileri sürülmektedir.

Bunlardan biri İran üzerinden Bolşevik tehdidi, öte yanda Mezopotamya, İran ve Gülcistan üzerinde Milliyetçi-Türk Pan İslam tehdididir. Bu son tehdidi önlemek için İngilizler, Filistin ve Irak dâhil Akdeniz’den Basra Körfezi’ne uzanan kendi etkilerinde bir dizi devlet kurmak görüşündedir. Kral Hüseyin ailesini kullanarak güçlü bir Arap imparatorluğu kurmak ve Türklerin yoluna set çekmek istemiş, ancak Hicazlı aileyle işler yolunda gitmemiştir. Büyük çapta bir Arap ordusu düzenlemek oldukça

M. L. Bristol

Büyük çapta bir Arap ordusu düzenlemek oldukça güç bir iştir. Ayrıca daha kötüsü Halifelik İstanbul'da bulunmaktadır

güç bir iştir. Ayrıca daha kötüsü Halifelik İstanbul'da bulunmaktadır. Dolayısıyla Büyük Britanya'nın Kürdistan'daki rahatsız durumdan yararlanıp Mustafa Kemal'in sırtında bir tehdit olacak bir biçimde bunu geliştirmeye çabalamasına, aynı zamanda Milliyetçi Türkiye ile Mezopotamya arasında bir perde kurmasına şaşmamak gerekir."

Bundan sonra Kürt tarihi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu arada Kürdistan'ın tamamen coğrafi bir deyim olduğu, hiçbir zaman siyasal bir birlik haline gelmediği belirtilmiştir. Kürtler, Türkiye ve İran da dağınık durumdadırlar. İran'da, Kürdistan'da, sonra Azerbaycan ve Ardilan'da başka etnik gruplara karışık olarak bulunmaktadırlar. Türkiye'de ise altı doğu vilayetinde; Trabzon, Erzurum, Van, Bitlis, Harput ve Diyarbakır'da, ayrıca Sivas ve Musul vilayetlerinde bulunmaktadırlar. Ermeno-Kürdistan'da ve Sivas'ta Ermeni ve Türk halkı ile birlikte yaşamaktadırlar. Diyarbakır ve Musul'da 'Milli' denilen Araplarla iç içedirler.

Türkiye'deki Kürtlerin sayısı aşağı yukarı 1.200.000'dir. Dünya Savaşı sırasında başlıca Kürt ailelerinden Bedirhan ailesinin başı Abdürrezzak Bedirhan, kendini Kürdistan Prensi tanınması koşuluyla Rusya'ya hizmetini ve 25.000 süvari vermeyi önermiştir. Çar'ın egemenliğini kabul etmeye hazır olduğunu bildirmiştir. Rusya, bu öneriyi çok tehlikeli olacağı gerekçesiyle reddetmiştir. Ara yerde İstanbul Hükümeti, Kürtleri ayaklandırmaya çalıştığı için Bedirhan'ı ölüme mahkûm etmiş, Bedirhan ise çabalarını sürdürmüş ve bu defa İngilizlere dönmüştür, ancak birden bire ölmüştür.

Ölümünün Türk ajanlarının verdiği zehirden ileri geldiği öne sürülmüştür. Versailles Antlaşması'ndan önceki yıllarda Paris'te yaşamakta olan zengin ve etkili bir Kürt, Şerif Paşa, bu anlaşmaya bir Kürt devleti kurulmasını sokuşturmayı neredeyse başarmış, ancak Londra Konferansı bunu engellemiştir.

Türkler, Şerif Paşa'nın eylemlerinden başka, Kürt devleti akımının arkasında kimsenin bulunmadığını iddia etmektedirler, ancak gerçek şudur ki, Kürt halkı kendisinden devamlı adam ve para istenmesinden bıkmıştır. İngilizler, onların bu hoşnutsuzluğundan yararlanarak karışıklık yaratmak, bir isyan çıkarmak üzere ajanlar göndermiştir. Bu ajanlar arasında Kürt Mustafa Paşa, Mulan Zade ve Hamit Paşa vardır. Geçen ilkbahar da Ankara Hükümeti'nin Kürtlerden

Mustafa Kemal Paşa

istekleri o kadar dayanılmaz bir düzeye gelmiştir ki, en sonunda ayaklanmışlardır. Başlangıçta bu ayaklanma hiçbir güçlük çıkmadan bir Türk taburuyla bastırılmıştır. Haziran'daki başka bir ayaklanma daha ciddi olmuş ve bununla başa çıkmak için bir tümen kadar kuvvet gerekmiştir. Kazım Karabekir Paşa, bütün yaz boyunca Kürtlerin eylemlerine katılanların sayısının, bütün önlemlere rağmen artması karşısında kuşku içinde kalmıştır. (...) Kasım ayında Mardin'in Kürtler tarafından alındığı haber verilmiştir."

"Kürt akımı çok ciddiye alınmamalıdır. Kürtler bir lider bulamamışlardır. Onları düzene koyacak güçte kimse yoktur. Şerif Paşa, ülkesinden yetki alamamıştır. İstanbul'daki iki Kürt derneği ise oturup uzun uzun tartışmakta, ancak ortaya bir lider çıkaramamaktadır. Halen Süleymaniye'de bulunan Kürt Kongresi, bir başkan seçmek ve bir program

üzerinde birleşmek için çağrıda bulunmuş, ancak Kürt aşiret reislerinin üçte ikisi bu çağrıya katılmamışlardır. Askeri ve siyasi liderlikten yoksundurlar. Yunanlılar önemli bir zafer kazanırlarsa Kürt isyanı Türkiye'nin arkasını ciddi bir biçimde tehdit edebilir. Ancak Batı'daki savaş Türklerin lehine gelişirse, Türkler ellerindeki yarım düzine yetenekli liderden biriyle Kürt sorunlarına son verebilir. İngilizler kuşkusuz bu durumu bilmektedirler. Gen de Kürt durumu meşgul olduğu sürece Mustafa Kemal'in Musul'a el koyamayacağını düşünmektedirler.

Dolayısıyla Kürt akımına yardımcı olmaktadır. Bay Churchill, Avam Kamarası'ndan İngiliz Yüksek Komiserliği'nin yönetiminde olursa Kürtlerin Mezopotamya (Irak) ile birlikte idare edilmeye razı olduklarının araştırmalar sonunda öğre-

Batı'daki savaş Türklerin lehine gelişirse, Türkler ellerindeki yarım düzine yetenekli liderden biriyle Kürt sorunlarına son verebilir. İngilizler kuşkusuz bu durumu bilmektedirler.

nildiğini söylemiştir. Gerçekte ise bu araştırmalar, İngilizlerin İstanbul'daki iki Kürt derneğini 'Teali' ile 'Teşkilat' Musul ve Mardin bölgesindeki bazı küçük Kürt reislerini satın almaları biçiminde sınırlı olmuştur. (...)"

"Alınan istihbarata göre İngilizler, Hicazlı Kral Hüseyin'in üçüncü oğlu Emir Zeid'i kral yapmak istemektedir. Ancak kendinden çıkacak bir lideri bulamayan Kürdistan'ın bir yabancı prensi kabul etmesi düşünülemez.

Fransız-Türk anlaşmasına karşı yürüttükleri kampanya ve Kürt ayaklanmasına verdikleri itici güç konusunda İngilizlerin eylemlerini yakından izlemek gerekir. İngiliz iddiasına göre, gizli bir anlaşma ile Türkler geri aldıktan sonra Musul'daki petrol yataklarının işletilmesini Fransızlara söz vermişlerdir. Böyle bir anlaşmanın varlığı konusunda ellerinde kanıt yoktur. Şimdi aynı zamanda bizim Türklere yaptığımızı (yanlış olduğuna eminim) Kürtlere yapmaya çalışmaktadırlar. Kürtleri, Mardin ve öteki bölgeleri ele geçirmeye, yani Türklerin bize verdikleri bölgeleri ele geçirmeye itiyorlar. Bu durumda İngilizler, Fransız çıkarları aleyhinde çalışmıyorlar mı?"

(Orhan Duru, *Amerikan Gizli Belgelerinde Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul, 2001, s.156-161*)

İşte, Atatürk'ün ifadesiyle, "Bizi mahvetmek isteyen emperyalizmin..." kirli yüzü ve kirli oyunları ve Türkiye'yi bölüp parçalamak için kullandığı etnik silah, Kürt kartı!

Amiral Bristol'un Washington'a gönderdiği bu rapor, emperyalizm için "Kürt", "Türk" veya başka bir milletin değil, "kendi çıkarlarının" esas olduğunu; emperyalizmin "kendi ulusal çıkarları için" gözünü kırpmadan, büyük bir soğukkanlılıkla "halkları" kullanabileceğini gözler önüne sermektedir.

Bu rapor, Kurtuluş Savaşı sırasındaki "Kürtçü isyanların" ve ayrılıkçı Kürtçü hareketlerin arkasında emperyalist güçlerin olduğunu; şüpheye yer bırakmayacak biçimde kanıtlamaktadır.

Özetlemek gerekirse:

1. ABD temsilcisine göre Kürtler, komşuları için bile daima sorun olmuşlardır.

2. Kürtler üzerindeki yabancı entrikaların temel nedeni bölgedeki petrol yataklarıdır.

3. İngilizler, Kürt bölgelerini (Kürdistan'ı) denetim altına almak için Kürtleri Türklere karşı kullanmaktadırlar.

4. Fransa da Kürt bölgelerini (Kürdistan'ı) özel etki bölgesi saymakta ve çıkarları doğrultusunda çalışmaktadır.

5. İngiltere, Hindistan sömürgelelerini korumak için Ortadoğu'da kendi etkisinde bir dizi devlet kurmak istemektedir. Bu devletlerden biri de Kürdistan'dır.

6. İngiltere, Kürt bölgelerindeki rahatsızlıktan yararlanıp Atatürk'ü, tehdit edecek bir biçimde Kürt sorununu geliştirip milliyetçi Türkiye ile Mezopotamya (Irak) arasında bir

tampon oluşturmaya çalışmaktadır.

7. Kürdistan adı tarih boyunca hep "coğrafi bir bölge" adı olarak kullanılmış, hiçbir zaman "siyasal birlik" anlamında kullanılmamıştır.

8. ABD temsilcisi, Ermeno-Kürdistan kavramından söz ederek, emperyalistlerin bölgede bir Ermeni-Kürt Federasyonu kurmak istediklerini ima etmektedir.

9. Bazı Kürt liderleri ve Kürt aşiretleri I. Dünya Savaşı'ndan beri ayrılıkçı faaliyetler içine girmişlerdir.

10. İngiltere, Kürtlerin içinde buldukları durumdan yararlanarak onları Türklere karşı kışkırtmak için ajanlar göndermiştir.

11. Kürtler, Ankara'daki Milli Hükümet'e karşı ayaklanmışlardır.

12. Kürtlerin başında iyi bir lider olmadığı sürece Kürt hareketini fazla ciddiye almamak gerekir.

13. Yunanlar, önemli bir zafer kazanırsa Kürt isyanları Türkiye'yi

tehdit edecek boyuta ulaşabilir, Ancak, savaşta Türkler kazanırsa Türkler "Kürt sorununu" çözebilir.

14. İngiltere, Atatürk, Kürt sorunuyla meşgul edildiği sürece, Türkiye'nin Musul'a el koyamayacağı düşünüldüklerinden bölgedeki Kürtleri Atatürk'e ve Ankara Hükümeti'ne karşı kışkırtmaktadır.

15. İstanbul'da iki Kürt cemiyeti vardır. Bu cemiyetler Kürtleri Türkiye'den koparıp İngiliz mandası altına almaya çalışmaktadırlar.

16. İngiltere'nin ve Fransa'nın Kürt bölgelerindeki çıkarları çatıştığı için İngiltere ve Fransa arasında gizli bir mücadele yaşanmaktadır.

1922-2014; aradan geçen 92 yıla rağmen, ABD'nin ve Avrupa'nın Kürt politikası bugün ne kadar değişmiştir?

Görüldüğü gibi Kürt Sorunu'nun kaynağı Kemalizm değil, emperyalizmdir. •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Atatürk ve Barış

...Şuna da inanıyorum ki, eğer devamlı barış isteniyorsa, kitlelerin vaziyetlerini iyileştirecek beynelmilel tedbirler alınmalıdır. İnsanlığın bütününün refahı, açlık ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları, kıskançlık, aç gözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde eğitilmelidir.

***

Biz, milletlerarası münasebetlerde karşılıklı emniyet ve riayeti hedef tutan açık ve samimi politikanın en ateşli taraftarıyız. Hassasiyetimiz, bu yolda kendisini gösteren hazırlıklara ve uğraşmalara karşı, bunların bizim için de fiilî ve hakiki bir güven vücuda getirip getiremeyeceği noktasındadır.

M. Kemal Atatürk

Atatürk'ün Dünyası

Cengiz Önal

“Devletimizin banisi ve milletimizin fedakâr, sadık hizmet edeni; insanlık idealinin mümtaz siması; eşsiz kahraman Gazi Mustafa Kemal Atatürk; vatan sana minnettardır. Bütün ömrünü hizmetine verdiği Türk Ulusu ile beraber, huzurunda tazim ile eğiliyoruz.”

II. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü

55

Atatürk'ün Hastalığının Seyri ve Aramızdan Ebediyen Ayrılışı

Ulusal çıkarlar ve devlet işlerinde son derece titiz olan, hiç bir mazeret kabul etmeyen Gazi Mustafa Kemal Atatürk, kendi sağlığına maalesef gerektiği kadar özen göstermiyordu. Doktorları, dinlenmesi konusunda sıkça önerilerde bulunuyordu. Ancak Ulu Önder Gazi'nin bu önerilere uyduğu pek söylenemezdi.

1938 yılına yaklaşıldığı günlerde, Gazi Mustafa Kemal'de yorgunluk belirtileri biraz daha ortaya çıkmaya başladı. Saçları azalmış, yüz çizgileri derinleşmişti. Burun kanamaları ve kaşıntılardan şikâyetleri vardı. İlk teşhisi, Yalova Termal Kaplıcaları Müdürü Dr. Nihat Reşat Belger, 22 Ocak 1938 günü yaptığı muayenenin

sonucunda koydu. Sağlık sorunlarının nedeni karaciğer büyümesi ve sertleşmesiydi. Kesin tanı için özel doktoru Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp çağrıldı. Onun da teşhisi aynıydı. Hastalık si-

rozdu. Ciddi bir perhiz ve istirahat gerekiyordu.

Atatürk bir kaç gün dinlendi. 1 Şubat 1938 tarihinde, Gemlik Suni İpek Fabrikasını, 2 Şubat'ta da Merinos Fabrikasını açmak için Bursa'ya geldi ve fabrika açılışlarını yaptı. Düzenlenen baloya katıldı.

İnönü ile son görüşmelerinden biri

Neşeli görünüyordu. Dans etti, Sarı Zeybek oynadı. Elbette ki, çok yoruldu. Çıkışta gece bir süre soğukta yürüdü. Ertesi gün Dolmabahçe sarayına döndüğünde bitkindi. Ateşi kısmen yükselmişti. On günlük bir tedaviden sonra zatürree atlatılabilmmişti. Ama O'nun aklı sürekli olarak devlet işlerindeydi. Ankara'da Balkan Antantı toplantısı vardı. 25 Şubat 1938'de Ankara'ya yanında İsmet İnönü olduğu halde döndü. Ankara'da Balkan devlet adamları ile uzun görüşmeler yaptı ve misafirlerin şereflerine ziyafetler verdi.

Artık çabuk yoruluyordu. Bu yorulmaların yarattığı etki de kendini gösteriyordu. Hastalığın seyri gittikçe ve tehlikeli bir hal almaya başlayınca,

Fransa'dan tanınmış uzman Prof. Dr. Fiessinger davet edildi ve profesörün 28 Mart 1938 tarihindeki muayenesi sonucundaki teşhisi de aynıydı. Prof. Dr. Fiessinger birkaç kez daha geldi. Ancak yapılan bütün tedavi yöntemleri, bilinen sona doğru gidişi durdurmaya yetmedi.

Hükümet ilk defa 30 Mart 1938'de Cumhurbaşkanı'nın hastalığı ile ilgili resmi bir bildiri yayımladı. Bildiride, Atatürk'ün sağlığında endişe edilecek bir durum olmadığı ve dinlenmenin yeterli görüldüğü belirtildi. Ancak Atatürk Cumhurbaşkanlığı görevini aksatmadan yürütmek ve bilhassa kişisel bir meselesi gibi algıladığı Hatay sorununu sonuçlandırmak kararındaydı.

Fransa'nın Hatay işini savsaklamasından rahatsızdı. Türkiye'nin bu konudaki kesin kararlılığını göstermek için 20 Mayıs 1938'de Mersin'de düzenlenen askerî birliklerin resmigeçit törenini izledi ve 24 Mayıs'ta Adana'da askerî birlikleri denetledi,

Ankara'ya döndüğünde ise bitkindi. Ankara'da sadece bir gün kaldı. 26 Mayıs 1938'de İstanbul'a hareket etti.

Bu artık Ankara'ya dönüşü olmayan bir yolculuktu. Deniz havasının kendisine iyi geleceği ümit ediliyordu. Bu iş için güzel bir yat olan Savarona alındı.

Atatürk Savarona yatını çok sevmiştir. Hatta burada Bakanlar Kuruluna saatlerce başkanlık ettiği oluyordu.

Dolmabahçe Sarayı'nda da çalışmalarını sürdürme gayretiyle Başbakan, Bakanlar, elçiler ve komutanları kabul ediyor ve ülke meselelerini sürekli izliyordu. Bunlar Gazi için çok yorucu işlerdi.

3 Eylül 1938'de Hatay Devleti'nin kuruluşunu "Cumhuriyet Hükümetinin bir başarısı olarak" coşkuyla kutladı. Bu Ulu Önder'i oldukça mutlu etmişti. Ama hastalığı da durmaksızın ilerliyordu. Bunun bilinciyle 5 Eylül 1938'de vasiyetini yazdı.

Hastalık sinsice ilerliyordu. 16 Ekim 1938 akşamı ilk ağır koma geldi. Koma durumu 19 Ekime kadar devam etti.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği 23 Ekim gününe kadar sabah ve akşam günde iki defa sağlık durumunu belirten bildirimler yayınladı. Koma 20 Ekim 1938'de kısmen atlatıldı. Cumhurbaşkanının arzusu, mümkün olduğu kadar çabuk Ankara'ya gitmek, eseri olan Cumhuriyetin 15. yıldönümü törenlerine katılmaktı. Fakat bu mümkün değildi. 29 Ekim 1938'de bağrından çıktığı orduya bir mesajla seslendi:

"Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk Ordusu! Türk vatanının ve Türklük camiasının şan ve şerefini dâhilî ve harici her türlü

tehlikelere karşı korumaktan ibaret vazifeni her an yapmaya hazır olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam iman ve itimadımız vardır!" sözleri ile ordunun bayramını kutladı.

1 Kasım 1938'de TBMM toplantısının açış konuşmasını onun yerine Başbakan Celâl Bayar okudu. Yakınları ile son görüşmesi 6 Kasım 1938 günü oldu. 7 Kasım'da, kesin emirleri üzerine, karnına 3. defa ponksiyon yapılarak su alındı.

Atatürk'ün Aramızdan Ebediyen Ayrılışı

8 Kasım 1938'de Atatürk tekrar ağır bir komaya girdi. Saat 19.00 sıralarında başlayan koma gittikçe ağırlaştı. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekre-

Vefat ettiği an..

terliği tekrar resmî bildiri yayınlamaya başladı. 9 Kasım 1938'de saat 24.00'de yayınlanan bildiride "Umumî durumunun tehlikeli bir hal aldığı..." vurgulandı.

Sonunda, 10 Kasım 1938 Perşembe günü, Türk Ulusu'nun Devrimci

Atatürk'ün cenazesinden görüntüler

Büyük Önderi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu, Türk Devrimleri'nin yaratıcısı, çağının emsalsiz Lideri Gazi Mustafa Kemal Atatürk, kendisini tedavi etmeye çabalayan hekimlerin gözyaşları arasında, saat 09.05'te hayata veda etti.

Hükümet acı haberi; *“Türk Ulusu, Ulu Önderi’ni ve insanlık büyük evlâdını kaybetti. Ulusumuza içimiz yanarak bu tarife sığmayan kaybımızdan dolayı derin taziyelerimizi sunarız. Ölmez olan onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiye’si’dir. Bugün ayrılığına ağladığımız Büyük Önderimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk, her zaman Türk Ulusu’na*

güvendi. Ebedi Türk Ulusu, onun eserlerini sonsuza kadar yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti’ni daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir. Mustafa Kemal Atatürk, Türkün tarihinde ve gönlünde daima yaşayacaktır.” sözleriyle yazılı bir bildiriyle duyurdu.

Atatürk'ün Cenazesi ve Ankara'ya Nakil

Haber yurt içinde çok büyük üzüntü yarattı. Dünya’da geniş yankılara yol açtı. Türkiye’nin Devrimci Büyük Önderi ve Ulusal Kahramanının tabutu, 16 Kasım 1938’de Dolmabahçe Sarayı’nda hazırlanan katafalka konuldu ve halkın ziyaretine açıldı. Sonsuz acılar içinde kıvranan halk, kurtarıcısı

olan Ata'sına saygısını, bir insan seli şeklinde hıçkırıklar ve gözyaşlarıyla dile getirdi.

19 Kasım'da kılınan cenaze namazından sonra Atatürk'ün tabutu 12 general tarafından top arabasına alınarak önce Zafer torpidosuna, sonra Yavuz zırhlısına aktarıldı. Büyük önderin naaşını 101 pare top atışı ile selâmlayan Yavuz, şerefli emaneti İzmit'te özel trene aktardı. Yol boyunca halkın gözyaşlarıyla uğurladığı tren, 20 Kasım günü Ankara garında yeni Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve hükümet erkânı tarafından törenle karşılandı.

Ankara, ebedi önderini, yine 101 pare top atışıyla selâmladı. Atatürk'ün tabutu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde hazırlanan katafalka konuldu. Silâh arkadaşlarının tazim nöbeti tuttıkları katafalkın önünden başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, Ankaralılar saygıyla geçtiler. Atatürk'ün naşı 21 Kasım'da görkemli bir törenle, Etnografya Müzesi'nde hazırlanan, geçici kabre yerleştirildi. Atatürk, dünyanın en güçlü devletlerinin müdahalelerine karşı ulusal bağımsızlık bayrağını dalgalandırmış, emperyalistlere karşı savaşmış, esir milletlerin ümidi haline gelmişti. Şimdi ise, tabutunun arkasında, dünyanın dört bir tarafından gelen temsilciler yer almışlardı. Bunlar arasında faşistler, demokratlar, Naziler ve komünistler yan yana saygı yürüyüşüne katıldı.

Hatta Kurtuluş Savaşı'ndaki düşman ülkelerin temsilcileri bile nemli gözlerle, konvoydaki yerlerini almış yürüyorlardı.

Türk Ulusu ise her kesimi ile ulusal kahramanının tabutunu, hıçkırık ve gözyaşlarıyla Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine uğurluyordu.

11 Kasım'da oy birliği ile Cumhurbaşkanı seçilen İsmet İnönü, 21 Kasım 1938 tarihli bir bildiriyle, "*Devletimizin banisi ve milletimizin fedakâr, sadık hizmet edeni; insanlık idealinin mümtaz siması; eşsiz kahraman Gazi Mustafa Kemal Atatürk; vatan sana minnettardır. Bütün ömrünü hizmetine verdiği Türk Ulusu ile beraber, huzurunda tazim ile eğiliyoruz.*" sözleriyle dile getirdi.

Ulu önderin naşı, daha sonra, 10 Kasım 1953'te Etnografya Müzesi'nden alınarak, bundan sonra sonsuzluğa değin yüreklerde yaşatılacağı Anıtkabir'e, görkemli bir törenle nakledildi.

cengizonal@butundunya.com.tr
(Gelecek Ay: **Atatürk'ün Ölümü'nün Dünyadaki Yankıları**)

Atatürk'ün Anıtkabir'deki mozolesi

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Ankara'nın Şehir Planı

Ankara şehir planları geldi. Yakında bir jüri içlerinden birini seçecek, Ankara'da yerleşim konusundaki anarşi ve zevksizlik bitecektir.

Vekil olduğu günden buyana Türk Belediyeciliğine yeni bir düzen vermeye çalışan Şükrü Kaya Bey, muhterem selefinin hazırlattığı belediye kanununu tekrar işleterek Millet Meclisi'ne gönderdi ve yeniden bir-iki kanun daha yaptırmaktadır.

Ankara planı bir uzmanlar komisyonu tarafından uygulanacak, her şey bilgi ve zevk kontrolü altına alınacaktır. Böylelikle yeni Ankara,

Türk Ulusu'nun ilk şehircilik eseri olacaktır.

Yazık ki plan ve kanun, yapı mevsiminin ilk günlerine yetişemedi. Şimdi herkes, gümrükten mal çıkarır gibi, ne olur ne olmaz deyip, arsasına temel attırmaktadır. Hiç olmazsa bizzat devlet bu seneki yapılar için planlardan birisinin üzerinde karar verilmesini bekleyeydi! O günden önce hiçbir resmi yapı temeli atılmayacağını ümit edelim.

Bu plan ve kanunlar ancak katı bir kural ve herkesin de bu kurala tam olarak uymasıyla olumlu sonuçlar verebilir. Ama asıl dikkat edilmesi

Uluş Meydanı, Ankara-1929

gereken hususlar şunlardır:

1) Resmi ya da özel her yapının şekli ve cephesi bir uzman sanatçının bulunacağı komisyonun gözünden geçmelidir. Mimarlarımız bugüne kadar Ankara'da yüze güler ve bize şeref verir hiçbir eser yapmamışlardır. Maliye Bakanlığı, Adalet Sarayı, Okullar, Müze, Dışişleri ve Çocuk Esirgeme Kurumu vb. hepsi birbirinden hazin binalardır. Bu binaları yapanlar ilim ve sanatın denetimine muhtaçtırlar.

2) Yapı Polisi hemen gerekli araştırmaları yapmalıdır. Temel, duvar, baca, kapı, pencere nasıl yapılır, nasıl yerleştirilir? Yaptığı evin temeli çöken, duvarı çatlayan mimar kaç sene hapis yatar? Hepsini çağdaş ülkelerde olduğu gibi tespit edilmelidir. Ankara'da olduğu gibi zavallı halk varını-yoğunu cehalet ve bilinçsizliğe kurban vermemelidir.

3) Yeni plan bir istisnâk yasası

Hakimiyeti Milli Meydanı yeniden düzenlenirken-1928

ile birlikte çıkmalı ve bu kanun yapılırken ilk kez gördüğümüz vurgunculuk salgınından ders alınmalıdır. Avusturya'da yeni yapılan bir kanun, yapı yaptırmayanların arsa satın almalarını yasaklamakta ve uygun bir süre sonra üzerine yapı kurulmayan arsalar hükümete devredilmektedir.

Her şeyden önce resmi- özel herkesin komisyonun denetimine boyun eğmesi şarttır. Komisyonunda, şehir planlayıcısından başka bir de yabancı sanatkâr yapı uzmanı bulunmalıdır. Plan seçilmeli ve bahsettiğimiz kanunlar bundan sonra çıkmalıdır.

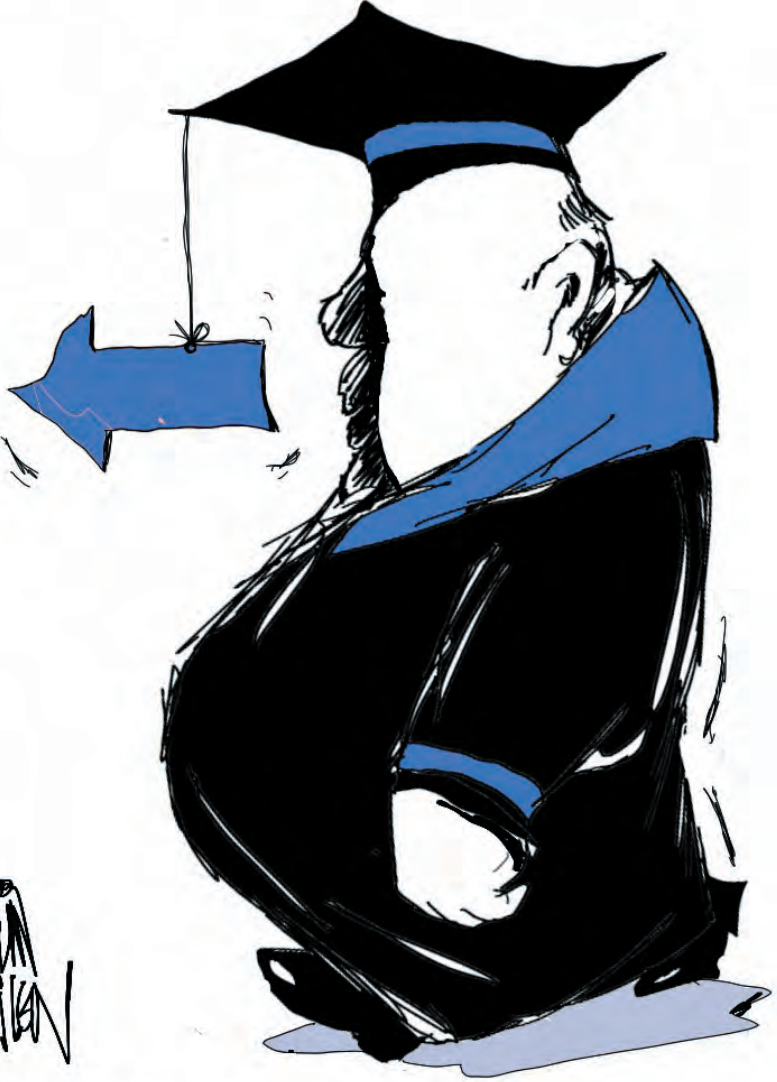
Çünkü Ankara'nın olası bir yıllık yanlışını ödeyebilmek için bir kasaba bedeli ödenecektir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
10 Mayıs 1929

Fırçalayarak

Serdar Günbilen

Kaçak madenlerde ölümle burun buruna

Burada
ölmezsek dışarıda
açlıktan
öleceğiz!

Soma Katliamı'nın ardından ortaya saçılanlar, işçilerin kanı ve sömürüsü üzerine kurulu kapitalizmin vahşi yüzünü açığa çıkardı. Kapitalizm, Soma'da olduğu gibi, Şırnak'taki kaçak madenlerde çalışan işçileri de ölümle yüzyüze bırakıyor.

Şırnak'ın Cudi Dağı eteklerindeki kaçak maden ocakları 2 Ağustos 2013'te devlet tarafından kapatılmasına, elektriği bile kesilmesine rağmen faaliyetlerine devam ediyor. Birçoğu ruhsatsız olan ocaklarda günlükü 50 TL'ye çalışan 3 binin üzerindeki işçinin ne sosyal güvencesi ne de

Yazan: KAYA KARAN
Petrol Mühendisi

sağlıklı çalışma koşulları bulunuyor. Kuyu sistemiyle çalışan ve 80 cm çapındaki borulardan yerin 150-200 metre altına ince bir halatla sarkan işçiler adeta ölüme meydan okuyor. Hiçbir önlemin alınmadığı tamamen ilkel şartlarda çalışan yüzü kömür karası işçilerin hangisine sorsanız "Burada ölmezsek dışarıda açlıktan öleceğiz!" yanıtını veriyor.

Milliyet gazetesinden Bünyamin Aygün'ün haberine göre, Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (TKİ) 1998'de özelleştirerek Şırnaklı işletmecilere devrettiği ve o

tarihten bu yana resmi olmayan kayıtlara göre yaklaşık 200 işçinin öldüğü; Soma Katliamı'ndan sonra da beş işçinin yaşamını yitirdiği kömür ocaklarında günlük 50 TL kazanan işçiler ilk ölümcül tehlikeyi daha işe başlamadan yaşıyor. Madenciler, yaklaşık 80 cm çapındaki borulardan

ince bir halata bağlanarak 150-200 metre aşağıya doğru sarkıp kömür kuyularına iniyor. Dar ve havasız olan borudan sağ salım inmeyi başaran işçiler içeride boğuk ve oksijensiz bir havayla karşılaşılıyor. Tamamen ilkel şartların hakim olduğu kuyularda can güvenliği adına tek bir önlem yok. Baretsiz, maskesiz çalışan işçilerin sarktıkları kuyuların ardından ulaştıkları galerilerin hiçbirinde tavan desteği bulunmuyor. Bu da her an göçük tehlikesini beraberinde getiriyor.

Gece mesaisi yapıyor

Faaliyetleri yasaklanması ve Ramazan nedeniyle gündüzleri çalışmayan işçiler iftardan sonra 21.00 sıralarında maden sahasına hareket ediyor. İşçiler yanlarında getirdikleri kumanyalarını da bir çuvala kuyudan sarkıtıp Sabah 06.00'ya kadar çalışıyor.

Günlük 5 liraya çocuk işçi

Şırnak'taki maden ocaklarında yerüsti ve yeraltında çocuk işçiler de dikkat çekiyor. Burada kaç çocuk işçi bulunduğu konusunda net bir bilgi bulunmuyor. Çocuk işçiler ailelerine katkı için tehlikeyi göze aldıklarını, yerüstünde çalışanlardan bazıları günlük 5, yeraltında çalışanlar da 30 TL kazanabildiklerini belirtiyor.

16 yaşında maden işçisi

Sayıları bilinmeyen çocuk işçilerden sadece biri olan 16 yaşındaki Y. çevredekilerin konuşmaması yönünde kaş göz işaretle-

rine kayıtsız kalamıyor ve soyadını bile vermiyor. Utana sıkıla konuşan Y. şunları anlattı: “8. sınıfta bitirdim. Öğretmen olmak istiyordum. Ama önce okulumu bitirmem gerekiyor. Yaz aylarında ocakta çalışarak aileme katkı sağlıyorum. Günde 30 TL civarında kazanıyorum. Ocaklarda çalışmaktan başka çaremiz yok. Ayakkabı boyasam günde bir çift ancak iş çıkar. Ne bir karpuz tarlası ne de inşaat alanı var çalışacak. Mecburen buraya geliyorum. Tehlikeli, biliyorum ama 12 nüfuslu aileme katkı yapmazsam geçinemeyiz.”

'Bugün de ölmedik...'

Ocakta saatler 24.00'ü gösterdiğinde 15 dakika çay molası veriliyor. Ortaya açılan yırtık bir halının üzerine ayakkabılarını çıkararak bağdaş kuranların arasında kendine yer bulan Y., büyük bir demlikle gelen çayını ve tulumba tatlısını alıp bir kenara çekiliyor. Sahuru kuyuda yapan işçiler günün ilk ışıklarıyla aynı halatla borudan yukarı çıkarak yüzlerine yerleşen,

“Bugün de ölmedik” tebessümüyle evlerinin yolunu tutuyor.

Kaç işçinin çalıştığı belli değil

Halk arasında “Ahmak Tepesi” adı verilen Şırnak merkeze 10 km uzaklıktaki açık ve kapalı maden sahasında 62 kuyu ve 25 açık kömür işletmesi bulunuyor. Çalışan sayısı net bilinmeyen ocaklarda 3 binin üzerinde işçinin çalıştığı belirtiliyor.

“Burada ölmezsek dışarıda açlıktan öleceğiz”

Yüzleri kömür karası insanların hangisine sorsanız aynı yanıt veriyor; “Ağabey, yoksuluz, paramız pulumuz yok, yiyeceğimiz yok. Burada ölmezsek dışarıda açlıktan öleceğiz! Burada olduğumuz sürece dışarıdaki ailemize de bakıyoruz. En azından onlar yaşıyor, onların tehlikesi yok.”

Soma'dan sonra bölgedeki sahalarda 3 Haziran 2014'te bir işçi, 11 Haziran 2014'te üç işçi, 18 Haziran 2014'te de bir işçi göçük ve zehirlenme sonucu can verdi. •

İlk Kadın Avukat Lokantaya Gidince

Süreyya Aġaođlu, Türkiye'nin ilk kadın avukatıdır. 1924-25 ders yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, Ankara'ya ailesinin yanına döner. Bir arkadaşıyla birlikte Adalet Bakanlığı'nda staja başlar..

**Atatürk
ve
İlk Kadın
Avukatımız**

İlk günlerin heyecanı geçince, bir sorunla karşılaşılır: Öğle yemeği işini nasıl çözeceklerdir ? Evlerine gidemezler, evleri bakanlığa çok uzaktır. Lokantaya da gidemezler.. Aslında o zamanlar Ankara'da yemek yenebilecek bir lokanta, İstanbul Lokantası vardır. Ama, hep milletvekillerinin yemek yediği bu lokantada, kadınların yemek yediği görülmiş şey değildir.. Türkiye'nin, bu ilk kadın stajyer avukatları, öğle yemeklerini, bir süre için peynir eklemek yiyerek geçiştirirler. Ama sonunda dayanamazlar..

Zamanın Basın-Yayın Genel Müdürü olan babası Ahmet Aġaođlu'na giden Süreyya, öğle yemeklerini İstanbul Lokantası'nda yiyebilmek için izin ister. Ahmet Aġaođlu, bunda bir sakınca görmez, peki, der. İki arkadaş, ertesi gün öğleyin lokantaya gider, küçük bir

Süreyya Aġaođlu

bölümüne geçip güzel güzel karınlarını doyurur. Ahmet Ağaoğlu'nu ve kızını tanıdıkları için kimse yüzlerine bir şey söyleyemez, ama arkalarından konuşmalar başlar. Şikayetler aynı gün, zamanın başbakanı Rauf Bey'e de iletilir. Rauf Bey de Ahmet Ağaoğlu'nu arayıp durumu anlatır.

Süreyya, o akşam eve döndüğünde, babasının kendisini beklediğini görür. Ahmet Bey hemen konuya girerek, "Başbakan Rauf Bey, senin ve arkadaşının lokantada yemek yediğinizi ve herkesin bunu konuştuğunu anlattı... Bundan sonra öğle yemeklerine bana gelin," der..

Süreyya çok üzülür, ama yapacağı bir şey yoktur..

Birkaç gün sonra, Atatürk ve eşi Latife Hanım, Ahmet Ağaoğlu'na misafirlğe gelir. Sohbet edilirken, söz bu konudan açılınca, Süreyya Hanım, olayı Atatürk'e anlatır. Onun, kendisini anlayacağını düşünmektedir. Oysa, onu dinleyen Atatürk, "Babanın da, Rauf Bey'in de hakkı var," demesini mi?..

Büyük bir hayal kırıklığına uğrayan Süreyya, ertesi gün bakanlıktaki odasında çalışırken, bir yetkili telaşla içeri girer:

"Süreyya hazırlan, Paşa seni yemeğe götürecekmiş !.."

Süreyya şaşırır, apar topar kapının önüne çıkar. Yanında bir milletvekili ve yaveriyle arabada oturan Atatürk, onu görünce, "Latife bugün seni öğle yemeğine bekliyor," der.

Süreyya hem şaşkın hem sevinçlidir. O bindikten sonra hareket eden otomobil İstanbul Lokantası'nın önün-

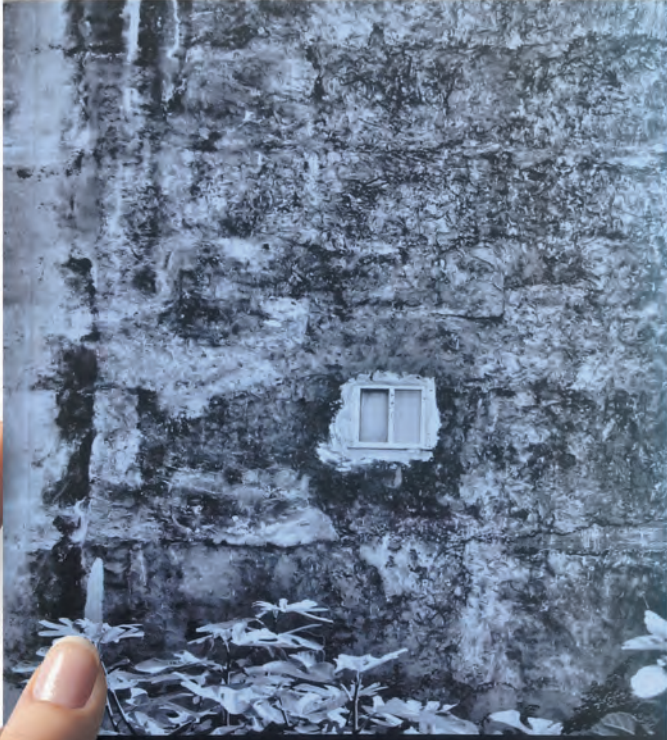
den geçerken, Atatürk, şoföre durmasını söyler. Bozüyük milletvekili Salih Bey telaşla yanlarına gelince, Atatürk, herkesin duyabileceği bir sesle, ona, "Bugün Süreyya'yı bize götürüyorum, ama yarın buraya gelecek, yemeğini lokantada yiyecek.." der.

Süreyya'nın şaşkınlığı daha da artar. Ne olup bittiğini, Latife Hanım, yemekte, onun kulağına eğilip, "Paşa, dün akşam bu lokanta olayına çok kızdı, ama babanı senin yanında yemek istemediği için kızgınlığımı belli etmedi. Eve gelir gelmez, birkaç milletvekilini arayarak, yarın mutlaka eşleriyle birlikte lokantaya öğle yemeğine gitmelerini söyledi," deyince durumu anlar.

Süreyya Ağaoğlu, ertesi gün, arkadaşısıyla İstanbul Lokantası'na gittiğinde, birkaç milletvekili eşinin de ilk kez orada olduğunu görür. Kimse onları bakışlarıyla bile rahatsız etmeye yeltenemez. Bu bir ilk olur... Atatürk ve Türkiye'nin ilk kadın avukatı Süreyya Ağaoğlu, kadınların, tıpkı erkekler gibi, bir lokantada yemek yiyebilmesine de öncülük etmiştir... •

Gönderi: SİNEM İŞÇİMEN

Saklı hayatlar her Őeye rağmen kendi olmaya çabalayıp o büyük resmin küçük parçaları biriktiren koleksiyonerler için kaleme alındı. Elindeki resmin eksik parçalarını arayanlar bu sayfalarda heyecan verici karŐılaŐmalar ve birilerine anlatma gereği duyacakları küçük tanıklıklar bulacak.

Saklı Hayatlar

Mehmet Uhri
Harf Tamircisi

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Poşet (Fr.)

- a-Burgaç
- b-Bitki nakli
- c-Pilot
- d-Torba

2 Reel (Fr.)

- a-Elleme
- b-Gerçek
- c-Öndelik
- d-Bezenti

3 Pusula (İta.)

- a-Yön belirteci
- b-İyimser
- c-İz düşümü
- d-Kesin uyarı

4 Maksimum (Fr.)

- a-Kümelenme
- b-Önemsiz, değersiz
- c-En çok
- d-Karışık durum

5 Migren (Fr.)

- a-Devingen
- b-Yasal olan
- c-Baş ağrısı
- d-Gezegen

6 Eksantrik (Fr.)

- a-Moda yaratan
- b-Yönelteç
- c-Gösterge
- d-Dış merkezli

7 Litoloji (Fr.)

- a-Taş bilimi
- b-Sihir yapan
- c-Gelenekçi
- d-Savunma sanatı

8 Panorama (Fr.)

- a-Kıyı, çevre
- b-Genel görünüm
- c-Uzun bluz
- d-Bilinmezci

9 Kaos (Fr.)

- a-Kargaşa
- b-Barut kesesi
- c-Kopuntu
- d-Tatlı çörek

10 Bold (İng.)

- a-Boylam
- b-Kuşak, nesil
- c-Koyu
- d-Yapay

11 Natürel (Fr.)

- a-El aynası
- b-Doğal
- c-Doğaçlama
- d-Yazılı belge

12 Pozitif (Fr.)

- a-Ölçü birimi
- b-Saçma, zırva
- c-Olumlu, artı
- d-Öğreti

13 Süpriz (Fr.)

- a-Gösterişli
- b-Sırnaşık
- c-Süzgeç
- d-Şaşırtı

14 Rezonans (Fr.)

- a-Karşı akım
- b-Açıkgöz
- c-Fizik bilimi
- d-Titreşim

15 Kripto (Fr.)

- a-Sentetik madde
- b-Şifreli yazı
- c-Kilit açar
- d-Dirençli

Sanatın Ölümü

Kültür ve
sanat
hayatımızın
sonu olabilecek
yasa tasarısı

Yazan: MERİÇ SÜMEN
*T.C Devlet Sanatçısı (Devlet Opera ve Balesi
2005 - 2007 Genel Müdürü)*

9-20 Haziran tarihleri arasında Moskova-Bolşoy'daydım. Geleneksel (XII.) Moskova Uluslararası Bale ve Koreografi Yarışmalarında , davetleri üzere, Seçici Kurul (Jüri) Üyesi olarak ülkemi temsil görevimi yaptım. Yeni "TÜSAK-Türkiye Sanat Kurumu" Yasa Tasarısı Taslağı'nın tam metni elime henüz ulaştı; üç-dört kez okudum, tüylerim diken diken oldu, kan beynime sıçradı.

Uzunca bir süredir Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan bu yasa taslağı, kasten demeye dilim varmıyor ama, en azından bilinçsizce hazırlanmış bir tasarımdır. Ülkemizde Sanatı öldürerek tasfiye ve yok etmek amacını hedef almış adeta. Bundan böyle artık devletin tiyatroları, operaları, baleleri, orkestraları, koro ve müzik toplulukları olmamalıdır kesin kararından hareket eden bu yeni tasarımı şöyle özetlemek mümkün:

Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Baleleri, Devlet Senfoni Orkestra-

ları, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'ne bağlı diğer müzik ve sanat toplulukları tümüyle kapatılıyor. Bu kuruluşlardaki sanatçılar ve diğer çalışanlar buldukları yerlerdeki İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerine gönderiliyorlar. Yani 17 ilimizdeki Devlet Tiyatrolarının, 6 ilimizdeki Devlet Opera ve Balelerinin, yine 6 ilimizdeki Devlet Senfoni Orkestralarının ve diğer Müzik topluluklarının kapılarına kilit vuruluyor, 50-60 yıllık tüm Devlet Sanat Kuruluşları kapatılıyor.

Buralarda çalışan sanatçıların müktesep hakları ellerinden alınarak yıllık 4 maaş ikramiye ve 2 maaş teşvik ödemeleri de kaldırılarak ortalama aylık gelirleri 1/3 oranında azaltılıyor ve isimsiz/kimliksiz bir şekilde artık sanat yapamaz halde adeta birer bankamatik memuruna dönüştürülüyorlar. Diğer taraftan bu yeni tasarıya göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olarak ülkedeki tüm sanat projelerini tek elden sevk, idare ve koordine edecek TUSAK - Türkiye Sanat Kurumu isimli yeni bir teşkilat kurulmaktadır.

Devlet Senfoni Orkestralarının ve diğer müzik topluluklarının kapılarına kilit vuruluyor, 50-60 yıllık tüm Devlet Sanat Kuruluşları kapatılıyor .

Bu kurumun 11 kişiden oluşan ve üyelerinin tümü Bakanlar Kuruluna atanacak "Türkiye Sanat Kurulu" isimli bir üst düzey karar organı olacaktır. Bu kurulun bir başkanı, bir 2. başkanı ve dokuz üyesi bulunacaktır. TUSAK' da ayrıca bir genel sekreter, bir genel sekreter yardımcısı, sekiz grup başkanı, müdürler, müşavirler, uzmanlar, uzman yardımcıları, avukatlar vs çeşitli unvanlarla çalışacak birçok elemanlar olacaktır. Görüldüğü üzere kurumda bürokratik her tür işlerle uğraşacak çalışanlar vardır ancak sanat yapacak/üretecek kişiler, sanatçılar ve sanat toplulukları

Meriç Sümen: *Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Yüksek Bölümü mezunu. 1961'den itibaren Devlet Opera ve Balesi'nde baş dansçı olarak çok sayıda eserde dans etti. konuk dansçı olarak İngiltere, Almanya, Pakistan, Kıbrıs, Rusya, Polonya, Yugoslavya, Danimarka, Bulgaristan, Mısır, İtalya, Tunus, Cezayir, Hollanda, Amerika ve Japonya'da Türkiye'yi temsil etti. 1972, 1979 ve 1982 yıllarında Moskova Bolşoy Balesi'nde 'Giselle'i oynayarak Bolşoy tarihinde başrol üstlenen ilk yabancı prima balerin oldu. 1973'te Kopenhag'da, 1975'te Varşova'da uluslararası yarışmalarda 'En iyi dansçı' ödülünü kazandı. 1976'da Tokyo'daki '1. Dünya Bale Yarışması Galası'nda onur konuğu olarak dans etti. Ulusal ve uluslararası alanda birçok birincilik ve onur ödüllerinin sahibi oldu. 1981'de Devlet Sanatçısı unvanını aldı.*

yoktur. Kısacası içi gerçek anlamda boş, gayya kuyusu gibi koca kafalı bir Teşkilat (*Amerikalıların tabiri ile "Too Many Chiefs, No Indians"*) oluşturulmaktadır .

Altını çizerek belirtiyorum ki dünyanın hiçbir yerinde sanatla ilgili olarak böylesine abesle iştiğal edecek benzeri bürokratik bir teşkilat yoktur. Dış alemde her tiyatronun, balenin, operanın, orkestranın, müzik topluluğunun kendi özerk yönetimi vardır. Sanat kurumlarının finansmanı daima devlet tarafından karşılanır . Bu yeni tasarı kanunlaşırca artık ülkemizde sanat yozlaşmış olacak, büyük şehirlerimizde ve Anadolu'da tiyatro-opera-bale temsilleri, senfoni konserleri ve sanat turneleri ile festivaller yapılmayacaktır.

Uluslararası Aspandos Opera ve Bale Festivali, Uluslararası Bodrum Bale Festivali, Uluslararası İstanbul Opera Festivali, Uluslararası İstanbul Bale Yarışmaları, Eskişehir Ulusal Opera ve Bale Günleri, Çeşitli Tiyatro Festivalleri vs. diğer temsiller ile turneler tarih olacaktır .

Aslında bu kanun tasarısının içeriği Anayasamızın 64. Maddesine tamamen aykırıdır. Kültür ve sanat hayatımız kesinlikle canlanmayacak, sanatsal faaliyetler yaygınlaşmayacak, çeşitlenmeyecek ve artmayacaktır . Ülkemiz kültür ve sanatının dünyaya tanıtılması da artık hiç mümkün olmayacaktır. Bu yasa tasarısının oldu bittiye getirilerek kabul edilmesi çok büyük bir yanlışlık olur. Batıdaki benzer sistemlerin doğru dürüst

incelenmesinden sonra mevcut sanat kuruluşlarımızın ve sivil toplum örgütlerinin de görüşleri alınarak doğru ve çağdaş bir yapının ortaya konması gerekir. Umarım bu yanlış Yasa Tasarısından vazgeçilir. Aksi takdirde sanatsız kalan bir toplum olarak hayat damarlarımızdan biri daha kopmuş olacaktır.

Perdelerimizin hep açılacağını ümid etmek isterken, satırlarıma saygıyla anarak ve müsamahasına sığınarak rahmetli Haldun Taner ustamızın yazdığı oyundaki tiradıyla son veriyorum.

"Zaten Sanatçı dediğin nedir ki? Oynarken varıdır. Yok olunca da sesimiz bu boş kubbeye bir hoş seda olarak kalır. Bir zaman sonra da unutulur gider. Olsa olsa eski program dergilerinde soluk birer hayal olur kalırız. Oyun bitti, görüyorum hepiniz çıkmaya hazırlanıyorsunuz. Birazdan salon bomboş kalacak. Ama sanat işte o zaman tekrar yaşamaya başlar.

Çünkü sopranonun bir aryası şu perdelere takılı kalmıştır. Benim bir tiradım bu pervaza sinmiştir. Balerinlerin bir dansı tütülerinin içine sığınmıştır. İşte bu hatıralar, o sessizlikte saklandıkları yerden çıkar, bir fıslıtlı halinde yine sahneye dökülürler. Artık kendimiz yokuz, seyircilerimiz de kalmadı. Ama repliklerimiz, müziğimiz, şarkılarımız, danslarımız fıslıdışır dururlar sabaha kadar. Gün ağarır, temizleyiciler gelir, bunların hepsi yerlerine kaçışır. Perde." •

Nuri Bilge Ceylan'a Açık Mektup...

Yazan: DEMİR AYTAÇ

Sayın Nuri Bilge Ceylan;
Dün akşam “Kış Uykusu”
filminizi izledim. Çok beğendim.
Çok güzel bir film izleyebilmiş olma-
nın bireye verdiği haz, mutluluk ve
sorumluluk içinde salondan ayrıldım.

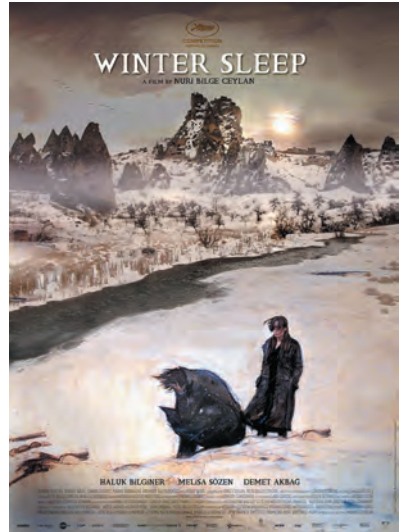
Aklınıza, yüreğinize, emeğinize
ve ellerinize sağlık...

Ödülü aldığınız gece de çok
mutlu olmuştum.

Yurt dışı platformlarda başarı ve
ödül için, ülkemizi “Batı”nın görmek
istediği pencereden görmenin, yorum-
lamanın ve haksızca kötülemenin
adeta bir “olmaz ise olmaz” olduğu
günümüzde alınan ödül kadar, ödüle
giden yolda “mimarı”nın kişiliği ve
tutumu da bir o denli önem kazanıyor.
Böylesine büyük bir başarıyı bize
hakkı ile, bir tarafımız kırık veya
içimiz buruk olmaksızın yaşattığınız

için size çok içten teşekkür ederim.

“Kış Uykusu”nu, ister “Hegel’
den -Marx’a, Marx’tan -Freud’a” bir
yol haritası kabul edin; ister “üretim

tarzından- ötekileşmeye” yolculuk deyin; ister bu felsefelerin gündelik yaşamda kendini bulan yansımaları: “katılımcı demokrasi -feminizm- ekolojik akım” olarak tanımlayın... Sonuç olarak, 3 saat 16 dakika içinde, “ataerkil yapı-üretim tarzının neticeleri

gereken Batı düşünce tarzı ve davranışının; aynı zamanda en acımasız, en menfaatperest ve en çifte standartçı olmasına adeta bir isyan:

İnsanoğlunun kadim dinlerin kendi dünyasındaki huzuruna ve öğretilerine yönelmesi... Bu tür çok

Nuri Bilge Ceyhan ödül töreninde
Quentin Tarantino ve Uma Thurman ile...

-egemen olmak ve hükmetmek” gibi katmanlı okunması gereken konular, kusursuz bir sinematografi içine yerleştirilmiş değişik karakterler ve diyaloglar ile bu denli güzel anlatılabilir.

Bir tarafta Batı'nın acımasız ve tavizsiz Aristo mantığı, pozitivist ve rasyonel olabileme ısrarı, öte yandan bu ısrarın insanda yarattığı ruh sefaletinin bir nebze de olsa sakin bir limanda dinlenebilmesi için; yine Batı'nın kuantum fizik ve kırıcılı-gri alanlarda gezinebilmeyi öğrenmesi... Bu denli büyük başarılar imza atmış, hayranlık duyulması

2014 Cannes Film Festivali'nde, dünyanın en prestijli sinema ödüllerinden biri olan Altın Palmiye ödülü Nuri Bilge Ceylan'ın yönettiği **Kış Uykusu**'nun oldu. Kış Uykusu ödülünü son bir yılda hayatını kaybeden gençlere adanmış Ceylan'ın Cannes'daki ilk ödülü değil... Ceylan, **Uzak** filmiyle 2003'te Büyük Jüri Ödülü'nü kazandı. 2006'da **İklimler** Cannes'da FIPRESCI ödülüne layık görüldü. 2008'de **Üç Maymun** ile En İyi Yönetmen ödülünü aldı. 2009 yılında festival jürisinde yer alan Ceylan, 2011'de ise **Bir Zamanlar Anadolu** ile Büyük Jüri Ödülü'ne layık görüldü.

Nuri Bilge Ceyhan

zor, ancak kat ve kat okunabilecek konular, semboller nasıl oluyor da sizin kanvasınızda, ahenk içinde ve farklı kesim ve kesitlerin karakter tonlamalarında bir arada, iç içe kendini buluyor; önce şaşır kalıyorsunuz, sonra hayranlık duyuyorsunuz ve sonunda da sanatın vermiş olduğu mutluluğu en üst düzeyde özümseyorsunuz!

Ve, siz bu kanvasta, bu yolculukta, bu diyaloglarda, bu kadar ağır konularda bireyin konumuna göre alabileceği kadar alabileceği, gidebileceği kadar gidebileceği büyük bir ölçek içinde; bizleri inanılmaz bir odaklanmaya davet ederken, **hiç yormuyorsunuz!**

Bir sinema adamının ne denli içten ve samimi olması, ruh güzelliğinde ne denli derinliklere sahip olması gerekir ki, seyircisini sizin gibi hiç yormadan, zahmetsizce sanatının zirvesine çıkartabilsin.

İnsanoğlunun gizemli dünyasının

kırıntıları, sizin eşsiz büyütecinizi üzerine tuttuğunuz karakterlerinizde birer birer ortaya çıkarken; sizin için anlatmak, göstermek ve sergilemek: Adeta bir çeşmenin musluğunu açmak kadar kolay oluyor ve gürül gürül akıyor... Bugüne kadar,

dünya sinemalarında Dostoyevski romanlarının film uyarlamaları istenileni veremedi. Belli bir başarıya ulaşamadığı gibi, bizleri de doyasıya tatmin edemedi. Aynı şekilde, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Huzur" ve/veya "Saatleri Ayarlama Enstitüsü" aynı ruhu veremeyeceği kaygısı ile sinemamıza aktarılamadı. Bu denli büyük edebiyat eserlerinin, bir şekilde sizin tezgahınızdan geçmiş halini düşlemek bile insanı heyecanlandırmaya yetiyor.

Sevgili Nuri Bilge Ceylan;

Her geçen gün daha fazla ve daha içten inanıyorum ki: "Bu alemde insan ne için yaşıyorsa, onun kadar kıymetli oluyor." Bu bağlamda, sanat adamı kişiliğiniz ile beraber, bir değerler bütünü olarak sizi çok içten, çok büyük bir sevgi ve saygı ile selamlıyorum...•

Bu ödülü birisine adamak istiyorum: Tutkuyla sevdiğim, yalnız ve güzel ülkeme.

Nuri Bilge Ceylan - 2009

Büyük Yapıtlarımız
Konur Ertop

Tarihteki Kösem Sultan Tiyatrodaki Kösem Sultan

Konusunu tarihten alan romanların, tiyatro yapıtlarının tarihi gerçeğe uyup uymadığı sık sık tartışılır. Edebiyatçı elbette geçmişin olaylarına, o olayların kahramanlarına meslekten tarihçi gibi bakamaz. Ancak onun da ele aldığı dönemi, yeniden canlandırdığı kişileri çok iyi incelemesi, tarihin gerçeklerinden ayrılmaması beklenir. Edebiyatçının, tarihi kendince yorumlaması hoş karşılanmaz.

Buna karşılık tarihçilerin de geçmişi, kişisel görüşlerine göre anlattıkları ileri sürülür. Tarihin yorum demek olduğunu, bu yüzden bilim bile sayılamayacağı söyleyenler vardır. Tarihsel roman, tarih belgesi gibi okunmaz. Tarihsel tiyatro oyunu, geçmişte olup bitenler nelermiş diye izlenmez.

Örneğin, Kemal Tahir'in Devlet Ana romanı Osmanlı devletinin kuruluş sürecini konu edinmektedir. Önemi ise anlattıklarının yalnızca, bire bir tarihe uygunluğunda değildir. Yazar tarihsel toplum yapısıyla ilgili

bir değerlendirme getirmiş, bu yapının gelişme sürecine etkisiyle ilgili öngörülerde bulunmuştur.

17. yüzyıl Osmanlı Tarihinde önemli yeri olan Mahpeyker Haseki Kösem Sultanı, popüler tarih yazarı Ahmet Refik, “Kadınlar Saltanatı”

Reşat Ekrem Koçu Kösem Sultan’ı zeki, gelişmelere uzak kalmayan, cesaretli bir kadın, bir anne olarak göstermiştir.

kitabında iktidar tutkusu nedeniyle neredeyse imparatorluğu yıkıma sürükleyen biri olarak göstermişti.

1. Ahmet’in eşi Kösem Sultan, oğulları 4. Murat ile İbrahim, torunu 4. Mehmet dönemlerinde devlet yönetiminde etkili oldu. 4. Murat küçük yaşta tahta oturmuştu, İbrahim akıl hastasıydı. Onlar yerine uzun yıllar yönetimde birinci kişi olan Kösem Sultan, torunu da yine çocuk-padişah olarak tahta geçince saraydaki konumunu sürdürmeye çalıştı. Kendisini destekleyen pek çok devlet adamı da vardı. Ancak 4. Mehmet’in annesi Turhan Sultan, çetin ceviz çıktı. Kösem Sultan öldürülerek kadınlar saltanatı zincirinin en güçlü halkası kanlı bir biçimde yok edilmiş oldu.

Ahmet Refik’in bir meslekdaşı olan Reşat Ekrem Koçu Kösem Sultan’ı zeki, gelişmelere uzak kalmayan, cesaretli bir kadın, bir anne olarak göstermiştir. Yeteneğini, zekasını över. Çocuklarını tehlikeden korumak için özverilerde bulunduğunu ileri sürer.

Onun hayırseverliğini anlatır. Kılık değiştiren kenar mahallelerde

Üsküdar'da cami, okul, çeşme, çifte hamamdan oluşan Çinili Külliyesi'ni Kösem Sultan yaptırmıştır.

dolaşır, düşkünlere, kimsesizlere el uzatmış. İşi olmayanlara iş bulur, yoksul kızlara çeyiz vermiş.

Üsküdar'da cami, okul, çeşme, çifte hamamdan oluşan Çinili Külliyesi'ni o yaptırmıştır. Ayasofya ile Kapalıçarşı arasında çifte hamam, Yenikapı'da hamam, Çakmakçılar'da Vâlide Hanı olarak bilinen ve içinde camisi bulunan, kentin en büyük hanı da onun hayır yapıtlarındandır.

Tarihçiler “İyi miydi, kötü müydü; haklı mıydı haksız mıydı?” sorularını birbirlerinden farkı biçimde yanıtlarken edebiyatçının bu yolda değerlendirmelerde bulunmasının pek de doğru olmayacağı açıktır.

Kösem Sultan'ı konu edinen bir oyunun yazarı Turan Oflazoğlu, dönemin olayları arasında kahramanını yönlendiren kişilik çizgisini, tutkuyu

mercek altına almıştır. Bu yapıt, İktidar Üçlemesi başlığını taşıyan bir dizinin son halkasıdır. Söz konusu dizi, 1623-1651 yılları arasında Osmanlı sarayında yaşanan iktidar mücadelelerini anlatır. 4. Murat, Deli İbrahim, Kösem Sultan oyunlarından oluşmaktadır.

Tarihin bilimsel gerçekliği, tiyatronun ise, estetik gerçekliği yansıttığını belirtir. Amacı, iktidarı ele geçirmek, elinde tutmak için eyleme

girişen kişileri canlandırır. Onların iç kavgalarını, tutkularını, çelişkilerini sergiler.

İktidar Üçlemesi'nin bütününde, Kösem Sultan'ın tutkuları gösterilmiştir.

Bu tutku, onda bütün insanlık değerlerini hiçe sayacak ölçüye varmıştır!

İktidar Üçlemesi'nin bütününde, Kösem Sultan'ın tutkuları gösterilmiştir. Bu tutku, onda bütün insanlık değerlerini hiçe sayacak ölçüye varmıştır! Kendi adını taşıyan sonuncu oyunda o, küçük yaşta tahta oturtulmuş torunu 4. Mehmet'i kendi gönlünce yönetme çabası içindedir. Ancak

karşısına çocuk-padişahın annesi Turhan Sultan dikilmiştir! Başlangıçta bütün yetki Kösem Sultan'dadır. Yıllar boyunca deneyimi, siyaset bilgisi artmıştır. En uygun adımları atmasını öğrenmiştir. İktidar tutkusu onu yolsuzluklara sürüklemiştir: Devlet görevleri para karşılığında dağıtılır. Yoksullara dağıtılan sadaka, halka iyi görünme amaçlıdır.

Turhan Sultan

Turhan Sultan “kara”nın karşısındaki “ak” kişiliktir. Çocuğunu kötülüklerden korumaya çabalar. Onun gelecekteki yol haritasını düzenler:

“Çabuk büyü, oğlum, çok, çok çabuk! Saraya da girdi ikilik, asker ocaklarına da. Ancak sen, Mehmet’im, bu çatışan, bu birbirini yok etmeye çalışan güçleri buyruk altın alırsan, ancak sen sağlam bir baş olarak gelişir, bu güçleri yararlı bir işe koşarsan esenliğe erişir bu gövde; ancak o zaman gerçek büyüklüğe, mutlu bir sürekliliğe kavuşur ülken, güçlülüğe dayan sağlıklı bir barışa.”

Edebiyatçının tarihçiden ayrıldığı noktayı “estetik” değerlere verdiği öncelikle açıklayan yazar, edebiyatın çok farklı dallarından gereğince yararlanmış. Masala, seyirlik oyunlara, şiire sırası düştükçe başvurmuştur.

Örneğin Turhan Sultan’ın avcılıktan hoşlanan oğluna anlattığı bir masal, Kaf Dağında yaşayan canavarla ilgilidir. Canavar, bütün ülkeyi yok etmek üzeredir. Çocuk, okunu atıp yok edebileceği canavarla büyükannesinin özleştğini sezmekte gecikmez!

Rüşvet, fiyatlara art arda yapılan zamlar, yolsuzluklar Meddah Tıfli’nin gülümseten acı eleştirisine hedef olur:

I. İstanbullu: *Rüşvet açık lağım-lar gibi akıyor sokaklarda ve Kösem Sultan’la yeniçeri ağaları halkı sağmal inek gibi sağıyorlar.*

II. İstanbullu: *Rüşvet alan da, veren de idam edilirdi eskiden, şimdiyse aldıkları rüşvetin büyüklüğüne göre övünüyor devleti ele geçirmiş olanlar; makamlar açık artırmayla satılmakta.*

Tıfli: *Zam geliyor, bize gam, düşmana bayram geliyor! Ete süte mi, zeytine yumurtaya mı, tuza şekere çaya ekmeğe peynire suya mı, eve bostana tarlaya dağa taş havaya mı, düşünmeye düşlemeye gülüşmeye konuşmaya mı?*

“Ne gelmiyor?” diye sor ki, birader, hep beraber düşünelim taşınalım bulmaya çalışalım, bir yandan da zamlı yaşamaya ve de zamlı ölmeye alışalım.”

Bir sahnede, devletin onurunu

İngiliz elçisine karşı nasıl savunduğu gösterilen Şeyhülislam Bahayi, divan şiirinin önemli ustalarındandır. Kalıplara sıkışıp kalan, halka uzak Osmanlıcayla kanat açan bu şiire eleştirileri vardır ama kendisi de geleneğin baskısı altındadır:

“Ne diye konuştuğumuz dille yazmıyoruz şiiri? Yok mu ya, pek az kimsenin anladığı bir dille yazacaksın ki, insanların çoğu bilgili sansın seni, yaptığın iş zor ve olağanüstü görün-sün. Bulanıklığı derinlik sanmak ne budalalık! Efendim? Nedir ki, bugün şairlerin hepsi bu uydurma, bu terkip-lerle yüklü dili kullanıyor.”

Ozan kendisinin,

Güle ölü n’ olursa yoksa âhir gerdiş-i gerdün

Gelir bir dem ki âlur hâr elinden dâdın ey bülbül

Beytine iğneyi batırmaktan kaçınmaz:

Güle olur n’ olursa, yoksa sonunda felek

Gün gelir dikenden alır hakkını ey bülbül.

Gel de böyle yaz bakalım okuyan olur mu?”

Oyunda, olayların gelişimi boyunca Turhan Sultan, adım adım siyasetin dilini öğrenip direnmeye başladığı için Kösem Sultan, torunu

padişahı ortadan kaldırıp yerine İbrahim’in başka bir cariyeden olan oğlu Kasım’ı geçirmeyi amaçlamaktadır.

Ancak artık Turhan Sultan da onun yöntemlerini uygulamaya başlamıştır.

Küçük padişahın sünnet düğününde ortadan kaldırılmasını sağlayamayınca saraya bir baskın düzenlenmesine çalışan Kösem Sultan, o gece kendisi öldürülür.

Turan Oflazoğlu tarih kaynaklı oyunlarında insan davranışlarını, tutkuları ele alıyor. Ama “kıssadan hisse” çıkarmaktan da geri durmuyor. “Kösem Sultan” oyununun izleyicilerine söyledikleri şöyle:

“Kötülük bir süre sindirilebilir, ama kökü kazınamaz, çeşitli kılıklara bürünerek insanların arasında yine dolaşacak, fırsat kollayacaktır.

Öyleyse, insanlığın insanca devamını sağlaması gerekenlere, bir başka deyişle, iyiden yana olanlara düşen nedir? Kötülüğün hiçbir zaman büsbütün yok edilemeyeceğini bilmek, onu iyice tanımak, ondan daha güçlü olmanın yollarını mutlaka bularak onu iyiliğin hizmetine sokmak...” • konurertop@butundunya.com.tr

On İki Saatlik Ömrün Kalmış!

Doktorun muayenehanesinden çıktıktan sonra hemen evine dönen adam, acı gerçeği eşine bildirdi: "Oniki saatlik ömrüm kalmış" dedi. "Kara kara düşüncelere dalmak istemiyorum. Haydi kalk, bir gazinoya gidelim, tüm gece eğlenelim."

Eşinin hiç de hoşuna gitmedi bu öneri:

"Tabii sana göre hava hoş" dedi. "Nasıl olsa yarın sabah erken uyanmak zorunda değilsin..."

Sahnede tek kişilik dev kadro: **SUNAY AKIN**

Yazan: PROF. DR. ŞADAN GÖKOVALI

Onun rüzgârıyla binlerce izleyici, tarlada buğday ya da tribünde Meksika dalgası gibi bir sağa yalpalanıyor, bir sola. Onlar izleyici değil, sanki Mustafa Kemal'in askerleri. Onun bir işmarıyla kalkıp oturuyor! (Şans Tanrıçası Fortuna, her sunucuya böyle izleyici nasip etsin!)

Neler anlatıyor, neler yaşıyor bize! Bize dayatılan tarihin yüzündeki örtüyü açıyor. "Haa, demek işin aslı böyleymiş" diyoruz. Her sözcük tümcedeki, her tümce, söylemdeki yerini şaşırmıyor.

SOYADINI BİLEN ÇIKMAZ!

Birden Sunay, elinde cetvel, sıkı bir öğretmen oluveriyor. Sağ elindeki cetveli, sol avucuna vura vura, bir soru soruyor: "*Şimdi, üç adının ilk ikisini söyleyeceğim adamı duyan var mı içinde? Eminim, soyadını, 70 milyonda 70 kişi ya bilir, ya bilmez!*"

Bu moral bozucu girişten sonra, sorusunu patlatıyor:

Ben, "Bunu bilmeyecek ne var" gibilerinden bir ses çıkarıyorum:

Salon buz kesiyor. Sunay'ın hedef göstermesiyle, dokuz bin dokuz yüz doksan sekiz one man showman'dan bir haykırır:

"Kim verdi bu yanıtı? Yoksa aranızda Şadan Gökova'lı mı var?"

Suçüstü yakalanmışım. "Yokum" diyecek değilim ya! Canayakın Sunay Akın, yakaladığı makamdan sürdürüyor söylevi:

"Bu Şadan Gökova'lı var ya, her yerinden şiir fıskırır! Bildiğimce, belleğinde en çok şiir saklayan adamdır! Hangi konuda dara düşsem, açarım telefonu. Sorum biter bitmez patlatır yanıtı. Sanki ne soracağımı biliyormuş da, cevabını hazırlamış gibi. Boşuna mı öğrenciler onun için "Google Şadan" ya da "bilgisayar Şadan hocadan daha iyi mi bilecek" diyorlar..."

NERDEN BULDUN NASIL BİLDİN?

Aramızda yıkılmaz yakınlık, şiir dostluğu var. Dağcıların "ip kardeşliği" gibi. Aynı şairleri, aynı şairlerin aynı şiirlerini sevmemiz, hoşumuza gelir! Ozanlar yarışmasındaki gibi, şiirle atışır ya da sataşırız birbirimize:

"Sesler nereye gider susunca?"

"İnsan bırakamaz sevdiğini, sevmek insanı bırakır"

"İçimde ikinci bir insan gibidir seni sevmek saadeti"

"Ve işte, atom bombalarıyla korunuz açlığımız!"

"Seni düşündükçe gül dikiyorum elimin değişti yere."

"Şimdi bir rüzgar geçti buradan / Koştum ama yetişemedim"

"Gençlik, öğle tatilidir hayatın"

"Ey sevgi dalımda ilk çiçek açan tomurcuk"

"Saadet bir çimendir bastığın yerde biter"

"Öldük ölümden bir şeyler umarak / bir büyük bozuldu büyü"

"Yüreğimde durur / onun yokluğundan / bana kalan çukur"

"Şadan abi, 'yüreğimde' değil, 'göbeğimde' olacak?"

"Şiirle okurun arasına giremezsin! Yayıncıdan sonra şiir okurundur!"

"Haklısın galiba. A. Muhtar Kumral'ın dediğine:

"Şiire şair gerek / neye neyzen nasılsa,

Onu okuyacaklar / şairce yaradılsa!.."

***

Bir batı ülkesinde, havada uçacağı söylenen bir araç icad edilmiş. İlk deneme için, bazı ülkelerden meraklı gençler çağırılmış. Bizden de, bir paşanın eşliğinde, zeki ve meraklı bir **delikanlı** gönderilmiş. Deneme uçuşuna katılacak gönüllü aranmış. Bizim delikanlı da kaldırmış parmağını. Paşamız, içine kötü bir şey mi doğmuş bilinmez, izin vermemiş bizim çocuğa. Sonra ne mi olmuş? Maalesef uçak düşmüş ve içindeki tüm yolcular ölmüş."

Peki, kimmiş bu bizim genç, dersiniz? Kim olacak? Elbette Mustafa Kemal!..

Bunu öğretmediler bize. İşte bu, Çetin Altan'ın "Tarihin Saklanan Yüzü" dediği şey.

***

"Doğuda bir grup isyancı, devlete karşı suç işlemek için, Van Gölü adalarından birinde yuvalanmış. Bir askeri birliğimiz yetişmiş Tatvan-Gavaş yakınlarına. İyi de, Ada'ya nasıl

ulaşılacak? Komutan, askerlere umutsuzca sormuş:

"İçinizde, gemi yapmayı becerebilecek biri var mı?"

Erlerden biri, fazla iddialı olmadan:

"İzin verirseniz, ben bir şansımı denemek isterim."

Komutanın elinde başka seçenek yok ki!

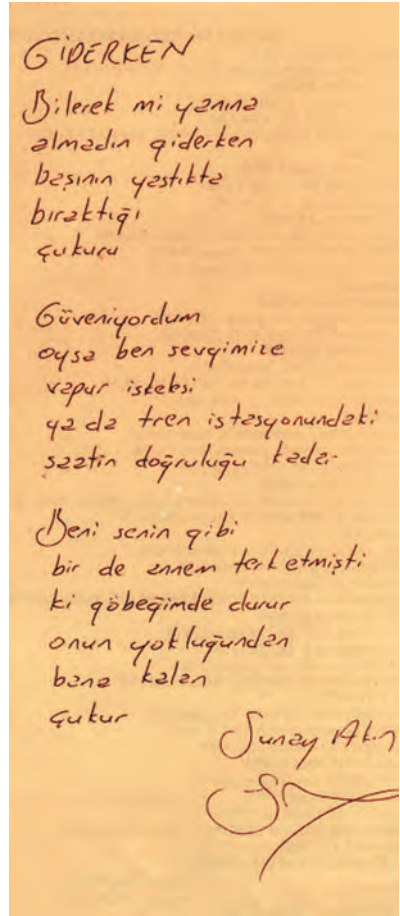
"Hadi" demiş; "Göster kendini."

Ama delikanlı, bir grup yoldaşıyla birlikte, Kavuşşahap dağlarından uygun keresteler kesmiş; kısa zamanda hazır etmiş armadayı! Kestirebileceğiniz gibi, ordumuz adaya varmış ve ayaklanmacıların kökünü kazımış!..

Bu güç işi beceren genç askerin kim olduğunu soracaksınız. Hadi, fazla bekletip sizi merakta bırakmamak için açıklayıvereyim: Daha sonra, dünyanın parmak ısıracığı, Kayseri'nin Ağırnas köyünden, Abdülmennan oğlu Sinan...

LİRİK AKLIN TEMSİLCİSİ

Sunay Akın ile uzunca birlikteliğimiz, Salihli'de oldu. "Şiir İkindileri"imizin, 23 Kasım 2002'de gerçekleştirdiğim on sekizincisinin onur konuğu idi. Kendisine, Salihli halkı adına "Diyonisos Şiir Ödülü" verecektik. Etkinlik, Zafer Keskiner Tiyatrosunda yapıldı. Hani şu, Melpomene'nin (Şiir Tanrıçasının): "Şu Salihli Tiyatrosunun altına dört teker takmalı İstanbul'a taşınmalı" dediği ilçe tiyatrosunda. Salihli halkı, her etkiliğimizde olduğu gibi, 500 kişilik salonu doldurmuş; bir o kadar kişi de,

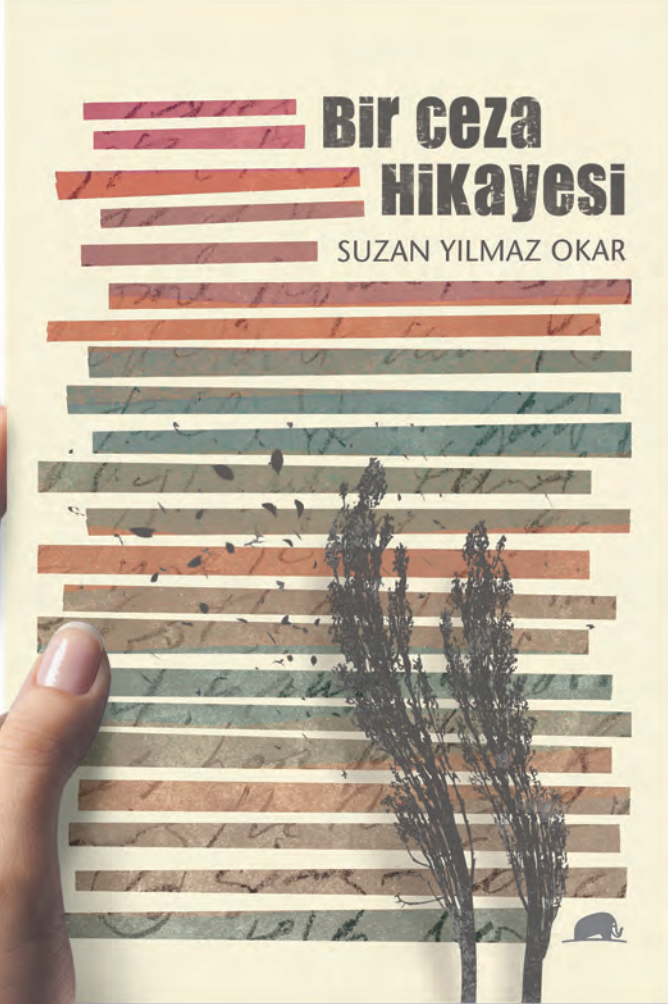
fuayeye kurulan dev ekrandan gözlüyor Sunay'ı. Şairimizin gür ve usta sesi, zaman zaman alkışların altında kalıyor! belki o coşkun sesler, Lydia göklerinin bir yerlerinde.

Sunay Akın için hazırladığım "İz" dergisinin kapağında "Şiirimizde Lirik Aklın Temsilcisi" yazmışım. Daha ne diyeyim?

En iyisi, bu usta şovmen şairin bir şiirini, kendi el yazısıyla sunmak; okurlarımıza bir armağan olarak. •

Ergenekon süreci, darbecilerden hesap sorulduğu, sivilleşildiği, demokratikleşildiği yalanı üzerine kuruluydu. AKP ve Gülen Cemaati ortaklığıyla yürütülen bu davalarla düşman belirlenen herkes aynı hukuksuzluğun esiri haline getirildi. Ama sesi boğulanlar yılmadan konuştu. Haksızlığı, hukuksuzluğu, adaletsizliği anlattılar; en çok da iç sesleriyle. Suzan da kendi iç sesiyle "dışarıdaki" birinin "içerisini" anlatıyor...

Ahmet Şık

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Silivri Zindanı

Aziz Kardeşim Dr. Şahin Musaoğlu

Haydar Aliyev Yüksek Harp Okulu Komutan Müşaviri olarak atandığı Azerbaycan'da, "Bağımsız Azerbaycan Ordusu"nun yeniden yapılandırılması yanısıra, subaylarının eğitimi ve özel bir yapıda yetiştirilmeleri görevlerini de üstlenen Kurmay Albay Suat Aytın, bu görevlerini başarıyla ve takdirlerle yerine getirdikten sonra döndüğü Türkiye'de, Balyoz Davası sanığı savıyla Silivri Cezaevi'ne "kapatılmış"tı.

Özgürlüğünden dört yıl süreyle yoksun bırakılan ve Anayasa Mahkemesi'nin 18 Haziran 2014 günü aldığı karar uyarınca, tüm Balyoz Sanıkları'yla birlikte 19 Haziran 2014 günü özgürlüğüne kavuşan Em. Kur. Albay Suat Aytın, cezaevindeki son günü Bakü'deki dostu Dr. Şahin Musaoğlu'dan bir mektup almıştı. Azerbaycan'ın saygın gazetesi "525'inci Gazetede "Hardasan Suat Aytın?" başlığıyla yayımlanan bu mektubu biz de aynı başlıkla Bütün Dünya'nın geçen sayısında sizle paylaşmıştık.

Em. Kur. Albay Suat Aytın, dostu Dr. Musaoğlu'nun cezaevinde kendisine ulaşan bu mektubuna karşılığı, özgürlüğüne kavuştuktan ancak on gün sonra verebildi. Bu "gecikmesinin" nedenini ise şöyle açıkladı:

"İçerdeyken sanık arkadaşlarımızın birbirimize verdiğimiz bir sözümüz vardı: Serbest kaldığımız günün tam bir hafta sonrası aynı gün, saat 10.30'da Anıt Kabir'in merdivenlerinde buluşacak ve birlikte ilk işimiz olarak Atatürk'ün kabrini ziyaret edecektik. İkinci sözümüz ise, içerdeki dört yılının ikisini, aynı hücrede birlikte geçirdiğimiz Değerli Dostum Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın bana, benim ona verdiğimiz sözümüzüdü. İkimizden hangimiz daha sonra tahliye olursak, önce Atatürk'ü sonra da önce tahliye olanımızı ziyaret edecektik. Bu sözlerimi yerine getirdim. Tahliyemizden tam bir hafta sonra, 26 Haziran günü tüm Balyozcu arkadaşlarımız dediğimiz yerde buluştuk, birlikte ilk iş olarak önce Atatürk'ümüzü ziyaret etmek görevimizi yerine getirdik. İkinci sözümü ise bir gün sonra, Başkent Üniversitesi'ndeki diploma töreninin yapıldığı gün, iki yıllık 'Hücre dostum' Prof. Haberal'ı ziyaret ederek yerine getirdim. Bakü'deki dostum Dr. Şahin Musaoğlu'nun mektubuna karşılığımı ise, özgürlüğüme kavuştuğum günden ancak on gün sonra yerine getirebildim."

Em. Kur. Albay Suat Aytın'ın Bakü'deki dostu Dr. Musaoğlu'nun mektubuna verdiği karşılığı, aşağıda bulacaksınız.

***

Hardasan, Suat Aytın" başlıklı yazınız ata topraklarından bir çırpıda adeta ışık hızında, Anadolu'yu geçerek, Silivri Zindanı'nın kalın duvarlarını bir mermi gibi delerek bana ulaştı.

Okudum, okudum, okudum,
Okudukça Zığ'daki "Haydar Aliyev adına Azerbaycan Ali Harbi Mektebi"ne gittim;

Okudukça, oradaki dostlarımı hatırladım;

Okudukça, Devlet Opera ve Balesi'nde "Kuğu Gölü" balesini izledim;

Okudukça, sahilde neft kokusunu içime çekerek dolaştım;

Okudukça, Şehitler Hiyabanı'ndan Bakü'yü seyrettim;
Okudukça, Şeki Han Sarayı'nı hayranlıkla gezdim;

Okudukça, Ressamlar Sokağı'ndaki seyyar tezgahında Rus saatleri satan esnafla konuştum;

Okudukça, Özgürlük Meydanı'nda 28 Mayıs'da Harbiyelilerin geçit töreninde selama durdum;

Daha çok şey hatırladım, uygulandım ama yazmaya kalem kağıt dayanmaz.

Haydar Aliyev Yüksek Harp Okulu Komutan Müşaviri Kurmay Albay Suat Aytın, resmi bir ziyarette bulunan Emekli Subaylar Derneği Başkanı, Em. Tümg. (Bugünkü Bütün Dünya yazarı) Sıtkı Aydınel'e okulu gezdiriyor

Bana bu duyguları yaşattığın için çok teşekkür ederim. Üzülerek ifade ederim ki, suçsuz olmama rağmen iftira ve bazı tertipler neticesinde 4 yıldan bu yana Silivri Zindanı'nda tutuldum. O sürenin her dakikasında, masumiyetimizin tespit edilerek özgürlüğe kavuşacağımıza tüm kalbimle inandım.

Ben 2004 yılında tekaüte ayrıldıktan sonra bazı Türk Şirketleri'ne danışmanlık hizmeti vermek amacıyla çok kez Bakü'ye seyahat ettim. Son olarak 2006 yılında gitmiştim.

Azerbaycan'ımızın gelişmesini yakından ve ilgiyle takip ediyorum ve çok mutlu oluyorum. Bilir misin ki bir Türk Gazetesi'nde yayımlanan tam sayfa Bakü resmi, bu

dört yıl boyunca her an, Silivri, 5 nolu Cezaevi'nde, hücremin duvarındaki varlığıyla bana eşlik etmiştir.

İnşallah özgürlüğüme tam olarak kavuşunca ilk seyahatimi öz topraklarımıza yapmak istiyorum.

Aziz Kardeşim,

Suat Aytın'ın, Azerbaycan'da Atatürk'ü anma günü konuşması 10 Kasım 1998

Makam odasında eşi Sevim Aytın ile
10 Kasım 1998

Ben Ali Harbi Mektep'te görevimi bitirip, ayrılırken Harbiyeli'lere bir konuşma yapmıştım ve demiştim ki:

“Ben sizlere görev süresince gece gündüz demeden faydalı olabilmek için çok çalıştım. Hatta babam rahmete gitti, ben onu toprağa koydum ve ertesi günü Bakü'ye döndüm. Size hakkımı helal etmek için iki isteğim vardır: Birincisi mektepten mezun olarak öğrendiklerinizi, Azerbaycan Ordusu'nun gelişmesi için uygulamanız, ikincisi Ermeni işgalindeki toprakları geri almanızdır.”

Çok şükür ki, Harbiyeli'lerin çoğunluğu mezun olarak birinci isteğimi yerine getirdiler. Ben de bırakılış merasimlerine gelerek o mutluluğu ve gururu yaşadım. İnanıyorum ki, gün gelecek, zabitler

işgal altındaki toprakları ele geçirecek ve milyonlarca kaçkın öz memleketlerine geri dönecektir. Ben Ali Harbi Mektep'ten mezun olan genç zabitlerin gözlerinde o ışığı gördüm.

Sevgili Kardeşim,
“Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur” derler. Şimdi de yurt dışına çıkma yasağım kaldırılınca, inşallah en kısa zamanda hasretle kucaklaşacağız. Sabırsızlığımı hoşgörü ile karşılayacağın inancıyla, Sahilde dolaşırken, Gençlik, Nizami, Sahil, İlimler Akademiyası metro istasyonlarında ve vagonlarda,

Dostlar ile sohbet ederken,

Bakü sokaklarında dolaşan bir Harbiyeli görürsen, gece gündüz yağmurda, Bakü rüzgarında yürürken karşılaştığım herkese benden selam olsun.

Ben, sahilde yürürken denizden gelen nefis kokusunu özledim;

Ben, metro istasyonlarını özledim; hele hele tren tünelden gelirken yüzüme çarpan rüzgarı özledim;

Ben, kan kardeşlerimi özledim;

Ben, samimiyeti, ahde vefayı, güleryüzü özledim;

Ben, Azerbaycan'ı özledim.

Aziz Kardeşim,

Satırlarıma son verirken, sana selamımı ulaştıran Ağabeyimiz Hikmet İbrahimov'na çok teşekkür ederim. En kısa zamanda kucaklaşmak üzere, sağlık ve huzur dolu günler dilerim. Herkese selamlar. Türkiye Azerbaycan kardeşliği ve dayanışması sonsuza dek devam etsin.

Em. Kur. Alb. Suat Aytın

Bilginizi Denetleyin

1- Jean Nicot tarafından Batı dünyasına tanıtılan insanlık düşmanı tütünün anavatanı neresidir?

- a- **Karadeniz**
- b- **Hindistan**
- c- **Amerika**
- d- **Çin**

2- 1908 yılında Hans Geiger tarafından icat edilen Geiger sayacı neyi ölçmektedir?

- a- **Elektrik akışını**
- b- **Atom kütlelerini**
- c- **Radyasyonu**
- d- **Işık hızını**

3- Yahudilerin Mısır'daki kölelikten kurtuluşları anısına her yıl 8 gün kutladıkları bayram hangisidir?

- a- **Ramazan**
- b- **Hamursuz-Pesah**
- c- **Yom Kipur**
- d- **Hanuka**

4- Aşağıdaki sebzelerden hangisi botanik alanında meyve olarak kabul edilmektedir?

- a- **Brokoli**
- b- **Kabak**
- c- **Karnibahar**
- d- **Pırasa**

5- Aşağıdakilerden hangisi yalnızca karbon atomundan oluşmuştur?

- a- **Elmas**
- b- **Yakut**
- c- **Zümrüt**
- d- **Granit**

6- Aşağıdakilerden hangisi bir kumar aracı olabilir?

- a- **Hisse senedi**
- b- **Repo**
- c- **Vadeli hesap**
- d- **Hazine bonusu**

7- Görme, işitme, koku ve manyetik algılama duyularının tümüne sahip hayvan hangisidir?

- a- **Yarasa**
- b- **Köpek balığı**
- c- **Güvercin**
- d- **Baykuş**

8- Bir yerin veya ülkenin güç kullanarak dış bağlantısının kesilmesine ne ad verilir?

- a- **Ambargo**
- b- **Abluka**
- c- **İşgal**
- d- **Çevreleme**

9- Hangisi 2006 yılında Nobel Edebiyat ödülü almış Türk yazar Orhan Pamuk'a ait bir romandır?

- a- **Kılıç yarası**
- b- **Sarı Traktör**
- c- **Tutunamayanlar**
- d- **Kar**

10- Taşıtlar ve makinelerde, sarsıntılarını azaltmak için kullanılan sistem hangisidir?

- a- **Diferansiyel**
- b- **ABS**
- c- **Amortisör**
- d- **Hidrolik**

11- İsa'nın öğüt ve inançlarını yayma işiyle görevli on iki yardımcısına verilen isim hangisidir?

- a- **Aziz**
- b- **Saint**
- c- **Havari**
- d- **Yoldaş**

12- Ortama göre renk değiştiren sürüngen hangisidir?

- a- **Komodo Ejderi**
- b- **Mürekkep balığı**
- c- **Bukalemun**
- d- **Geko**

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Avrupalı Cüzzam Hastalarını İyileştiren Yarımadanın Sırrı

Muğla'nın Datça ilçesine ilk kez 1986 yılında gitmiştim. Strabon'un, "Tanrı sevdiği kulunu uzun ömürlü olsun diye Datça Yarımadası'na bırakmış" sözünü de yine ilk kez o tarihte duymuştum.

Çok düşük nem oranı, eşsiz havası ile solunum ve bazı deri hastalıkları için şifa kaynağıdır. Datça'ya gittiğim ilk yıllarda, herkes iyi niyetle Yarımada hakkında bildiklerini anlatıyor, bölgenin çok farklı bir yer olduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Doksanlık ninerlerden ve dedelerden bile Datça yarımadası hakkında çok şey öğrendim. Anlatılanların çoğu tarihsel

ve bilimsel gerçeklere aykırı bile olsa, "Kaynağınız ne? Bunların kaydı var mı?" diyerek kimseyi incitmedim. Aklıma yatmayan konuları, Batılı ve Eski Mısır kaynaklarına ulaşarak araştırıp, doğru bilgileri bulmaya çalıştım.

Datça'nın bazı köylerinin Avrupa (İspanyol ve İtalyan) asıllı kişiler tarafından kurulduğu yönündeki söylenceyi birçok kişiden dinledim.

Anlatılanlara göre, “Avrupa’daki cüzzamlı hasta sayısı artınca, krallar, korsanlara para vermiş ve hastaları uzaklara götürüp bırakmalarını istemiştir. Korsan gemilerinden birkaçı da, cüzzamlıları Datça Yarımadası kıyılarına taşımıştır. Hastalar ise Datça’nın, muhteşem havası sayesinde eski sağlıklarına kavuşmuş, köyler kurarak burada yaşamayı seçmiştir.”

Datça’nın hangi köylerini cüzzam hastaları kurmuştur?

Anlatılanlarda yüzde 1 de olsa gerçeklik payı var mıdır?

Bu konuyu çok araştırdım. “Avratlar Cenneti Fransa” adlı son kitabım için uzun yıllar önce başlattığım çalışmalarda, Katolik dünyasının ruhani merkezleri Avignon ve Vatikan’da ulaştığım belgeleri incelerken, yazıya konu olan iddialar hakkında rastladığım bilgileri bir kenara not etmişim.

Tarihi kaynaklar, Kudüs başta olmak üzere Anadolu ve Ortadoğu’daki kutsal mekânları ele geçirmek isteyen Hristiyanların, ilk Haçlı seferini 1096, sonuncusunu ise 1272 yılında düzenlediğini yazar. Özellikle son seferlerde, Haçlı askerleri Ortadoğu’da cüzzam hastalığına yakalanmıştır. Böylelikle hastalık, Avrupa’da İspanya, Fransa, İtalya kıyıları (o tarihlerde İtalya adlı bir ülke yok), İngiltere ve Almanya’da salgına dönüşmüştür.

Salgını büyük uğraşlar sonucu

bitiren Avrupalı krallar, yeni hastaların gelişini önlemek istemiştir. Çözüm olarak ise Kilisenin de onayı ile cüzzamlı Haçlı askerlerinin, bugünkü Suriye, Lübnan, İsrail kıyılarından bindirildikleri gemilerden açık denizde atılması ya da Avrupa’ya uzak yerlere bırakılması kabul edilmiştir.

Vatikan’a, 1377 yılında taşınmalarından önce Katolik dünyasının ruhani liderleri Papaların merkezi, Fransa’nın Avignon kentidir. Avignon Kilisesi’nin özellikle 1279-1380 yılları arasındaki kayıtlarında, konuyla ilgili bilgiler vardır. Papa 4. Alexandre, Papa 4. Clement, Papa 10. Gregorius, Papa 3. Nicholas dönemindeki belgelerde, cüzzamlı Haçlı askerlerinin Avrupa’ya getirilmemesini isteyen emirler bulunmaktadır.

Pierre d’Auvergne adlı bir Haçlı

Haçlı askerleri Ortadoğu’da cüzzam hastalığına yakalanmıştır.

1349 yılında kayıtlara alınan bir notta **“Rodos’un karşısındaki adanın açıklarında bulunan uzun kara parçasına bırakılan cüzzamlılar iyileştiler ve dağınık şekilde yerleştiler” denilmektedir.**

komutanından, Papa 13. Benedictus’e, 1303 yılında yazılan mektupta, cüzzam hastalığına yakalanmış haçlı askerlerinden bir bölümünün Rodos Adası çevresine bırakıldığı belirtilmiştir. Benzeri bir bilgi de, Papa 5. Clement’a, 1306 yılında yazılan bir raporda vardır. Burada da, cüzzamlı Haçlı askerlerinin Rodos’un “karşı kıyılarına” bırakıldığı, yanlarına yiyecek ve içecek verildiği vurgulanmıştır.

Görüldüğü üzere açıkça isimleri verilme de Rodos’un karşı kıyıları denilerek Bozburun ve Datça yarımadaı işaret edilmektedir. Ya da bu sonuç çıkarılabilir.

Kilise kayıtlarında, belki de en etkileyici olanı, Papa İonnes’e, 1315

(1317 de olabilir) yılında iletilen bir bilgi notudur. Belgede, söz konusu bölgelere bırakılan cüzzamlıların iyileştiği ve Avrupa’ya dönmek için Papa’dan izin istediği bildirilmektedir. Avrupa ise o sırada, 1307 yılında başlayan ve 15 yıl süren cüzzam salgınının etkisindedir. Papa İonnes, hastaların iyileştiği bir bölgenin varlığından haberdardır. Kilisenin, cüzzamlıları günahkârlar olarak nitelendirip, sürülmelerini ya da öldürülmelerini istediği bu yıllarda, İonnes yeni bir karar alır. Buna göre cüzzam hastaları gemilere bindirilerek, “Rodos Adası çevresi ya da karşı kıyıları” olarak tanımlanan yerlere bırakılacaktır. Böylelikle hem hastalar iyi olacak hem de imajı bozulan Katolik Kilisesinin, aslında insanı düşündüğü ve insan hayatına değer verdiği kanıtlanacaktır.

Son giden kafilenin akıbeti hakkındaki bilgileri ise Papa 6. Clement döneminde, 1349 yılında kayıtlara alınan bir notta görüyoruz. Buradaki yer tanımlaması da çok ilginçtir. “Rodos’un karşısındaki adanın açıklarında bulunan uzun kara parçasına bırakılan cüzzamlılar iyileştiler ve dağınık şekilde yerleştiler” denilmektedir. Rodos’un karşısındaki ada denilerek Sömbeki (Simi), uzun kara parçası tanımlamasıyla da Datça Yarımadası’nın tarif edildiğini söylemek mümkün. Belgelerde eksik olan bilgi, hastaların milliyetleridir. Sonraki yıllara ait belgelere baktığımızda, Datça kıyılarına getirilen hastaların sadece

cüzzamlılar olmadığını anlıyor, Avrupa'yı kasıp kavuran veba salgınlarından kaçan bazı İspanyol, İtalyan ve Fransız grupların da bölgeye sığındığını gösteren bilgilere rastlıyoruz.

Özellikle 1392, 1401, 1414, 1418, 1420 ve 1436 yıllarındaki veba salgınlarına ilişkin belgelerde, Rodos Şövalyelerinin korumasındaki gemilerin, Akdeniz'deki korsan tehlikesini yaşamadan Rodos civarına ulaştığı belirtilmektedir.

Bu konudaki ilk anlaşılır belge, Fransa'nın Avignon kentindeki Papa 7. Clement'in, Aralık 1392'de, Saint Jean Şövalyeleri olarak da bilinen Rodos şövalyelerine gönderdiği bir mektuptur. Papa, şövalyelere, "Avrupa'yı kasıp kavuran veba salgınından kaçan bazı Hristiyanlar, sağlık içinde yaşayacakları yeni topraklara gitmek istiyor. İspanya ve Fransa limanlarından yola çıkacak bu Hristiyanların Akdeniz'deki korsan tehlikesinden korunmaları gerekiyor" demektedir.

Rodos Şövalyelerinden, Şubat 1393'de gelen yanıtta ise Hristiyan dünyasını her türlü tehlikeden korumak görevini başarıyla yerine getirecekleri belirtilmektedir. Bu yanıtın tam 5 ay sonra da, Rodos Şövalyelerinden Papa'ya gönderilen bir mektupta, içinde İspanya'dan gelen Hristiyanların bulunduğu 3 geminin Rodos civarındaki adalara demirlediği, bunlardan ikisinin, bir ucunda "Cnide" diğer tarafında ise "Loryma"nın bulunduğu kıyılara gitmek üzere hareket ettiği bildirilmektedir. Söz

konusu bölgenin, Rodos adasının karşısında, Bozburun Yarımadası'ndaki Bozukkale ve Datça Yarımadası'nın ucundaki Knidos arasındaki kıyıları olduğu anlaşılmaktadır. Bu bilgileri doğrulayacak başka belgelerden de bahsetmek gerekiyor. Katolik dünyasında iki ayrı papanın olduğu bu dönemde, Romalı Papa 9. Boniface'ın şövalyelere yazdığı mektup ve aldığı yanıt ta bu bakımdan önemlidir.

Papa 9. Boniface, Mart 1393'de, Rodos Şövalyelerine gönderdiği mektupta, Napoli'deki veba salgının, kent nüfusunun yarısını kırıp geçirdiğini, rahipler ve rahibelerin çoğunlukta olduğu kalabalık bir grup Hristiyanın, hastalığın ulaşamayacağı ülkelere deniz yoluyla gönderileceğini söylemektedir. Bu

Papa 7. Clement

grupların güvenli bir şekilde gidecekleri yere ulaştırılmaları durumunda, şövalyelere 3 bin duka altın verileceği de ayrıca belirtilmektedir. Gelen yanıtta, bahsi geçen altınların şövalyeleri mutlu ettiği anlaşılmaktadır. Çünkü şövalyeler, gerekeni yapmak için hemen harekete geçeceklerini söylemektedirler. Belgelerde, birkaç gemi denildiği için, gelen gemi sayısı bilinmemektedir. Belgelerde dikkat çeken nokta ise Rodos Şövalyeleri'nin Papa 9. Boniface'a verdikleri bilgilerdeki bazı ayrıntılarla ilgilidir. Bunlardan en önemlisi de, "Napoli'den gelenleri, yıllar önce cüzzam hastası Hristiyanların yerleştiği bölgenin kıyılarına bıraktık" cümlesidir.

Papa 7. Clement ve Papa 9. Boniface, döneminde gelenlerin akıbeti konusunda ilginç bilgiler içeren belgeler vardır. Bunlardan Avignon'daki Papa 8. Clement'e, din adamı Pere Soulage, yani Rahip Soulage tarafından Nisan 1424'te gönderilen mektuptaki ifadeleri aktararak, konuyu aydınlatmak mümkün.

Rahip Soulage, Rodos Şövalyeleri'nin yardımıyla geldikleri bölgede, "Uzun yıllar önce buralara yerleşmiş cüzzam hastası Hristiyanların çocukları ve torunlarıyla karşılaştıklarını, onlara misafir olduklarını, çok yardım gördüklerini" söylemektedir.

"Her hastayı iyileştirecek kadar eşsiz bir havaya sahip bu Yarımada, tarihte birçok kavmin istilasına uğramış" diyen Rahip Soulage, bu sözlerinin kanıtı olarak ise "En uç noktada,

Papa 9. Clement

depremlerle yıkılmış, terk edilmiş çok büyük kentin kalıntılarındaki Kiliseler dahil dini mekanları" göstermektedir. Söz konusu kentin adını vermese de, "2 farklı denizde 2 ayrı limanı var" ifadesi de, buranın Knidos antik kenti olduğuna işaret etmektedir. Papa 4. Eugène ise 1435 yılından itibaren, Rodos civarına giden Hristiyanların durumunu öğrenmek ve onlarla ilgilenmek üzere bölgeye din adamları göndermeye başlamıştır. Rahip Jean, Rahip Bénédict, Rahip Richard ve Rahip Clement gibi din adamlarının kaleme aldığı mektup ve raporlarda, yer isimleri daha net biçimde verilmektedir. Datça Yarımadası ve buraya gelenler ile dönenler ya da başka topraklara gidenler konusunda bazı bilgiler aktarılmaktadır. Bir başka yazıda bunları anlatmaya çalışacağım. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Bilmiyorum Diyebilmek

“Mısır piramitlerinin Türkiye’den kaçırıldığı ortaya çıkarılmış, bu tip tarihi eser kaçakçılığı konusunda ne düşünüyorsunuz?”

Bir televizyon kanalının hazırladığı videoda yoldan geçen insanlara sorulan bu soruya verilen yanıtlardan bazıları şöyle:

“Tarihi eserler çok önemlidir bence, Türkiye’de kalmaları daha iyidir.”

“Niye kaçırıyorlar ki, niye güvenlik yok? Türkiye’de güvenliğin olması lazım.”

“Mısır piramitlerinin kaçırıldığını söylüyorsunuz değil mi? Çirkin bir şey tabi, kaçırılmaması lazım.”

“Bunlar muhtemelen Avrupa’ya kaçırılmıştır, büyük fiyata satmak için.”

S unucu dayanamayıp kendinden son derece emin biçimde konuşan gence soruyor :

”Sizce Mısır piramitlerini nasıl kaldırıp kaçırış olabilirler?”

Yanıt hazır:

“Bence herhalde gümrükten bir bağlantıları olmalı ki kaçırınsınlar, yoksa imkanı yok. Avrupa’da çok sıkı güvenlik önlemleri var, çantalarınız didik didik aranıyor”

Bir başka genç adam konuşuyor kendisine uzatılan mikrofona:

“Kötü bir şey ya, kabul edilir şey değil. Bu tür işlemleri yapan kişilerin kötü şekilde cezalandırılmasını isterim.”

Birkaç yıl önce büyük olay yaratan WikiLeaks belgelerini anımsıyor musunuz? Hükümetlerin ve diğer kuruluşların kaynak göstermeden gizli

belgelerini yayınlayan internet sitesi WikiLeaks ile ilgili günlerce yazılı ve görsel medyada yayımlanan haberlerden sonra yapılan sokak röportajı çok önemli bir gerçeği, bir kez daha gözler önüne seriyordu.

İşte “WikiLeaks nedir?” sorusuna verilen yanıtlardan bazıları:

“Yabancı futbolcu, Alman ya da Fransız olabilir.”

“İlaç ismi olabilir. Romatizma için.”

“Market ismi, yiyeceklerin satıldığı.”

“Beşiktaş’ın yeni transferi olabilir. Ben Fenerbahçeliyim, iyi bir futbolcudur ama. Adını duyurmuştur.”

“Bilgisayar profesörü gibi bir şey.”

“Muhalefet ve iktidarda olanların atışmalarıdır.”

“Kestane.”

Kestane yanıtı üzerine sunucu “Ne kestanesi efendim?” diye sorunca gerekli açıklamayı en ince ayrıntılarına dek alıyoruz:

“Wikileaks bildiğimiz kuzu kestanesidir. Balıkesir taraflarında yetişir. Ortaboydur, üzeri çizilerek pişirilir. Çok faydalıdır, kalbi gençleştirir, cildi güzelleştirir, zekayı geliştirir (!)”

B eş duyu organımızın ne olduğu ile ilgili yapılan bir başka sokak röportajında verilen yanıtlar arasında kaş, diş, dudak, el, ayak, kafa, karaciğer olması değil asıl düşündürücü olan.

Bana sorarsanız “Yok artık, bu kadar da olamaz!” dediğimiz verilen yanıtlardan çok daha önemli bir ayrımı var: Farklı konularda sorulara yanıt veren her yaştan, her kesimden insanların en belirgin ortak özelliği verdikleri yanıtın doğruluğundan son derece emin olmaları.

İnternette araştırdığınızda bunlara benzer daha pek çok örnek bulabilirsiniz. İnsanlar “Bilmiyorum” demek yerine daha önce hiç duymadıkları, hiçbir bilgi sahibi olmadıkları konularda, konunun uzmanıymişçasına dakikalarca fikir yürütebiliyor, yorumlarda bulunabiliyorlar. Yüz mimiklerine, kendilerinden son derece emin ses tonlarına bakarsanız herkes, her konuda uzman!

Bu “bilmediği halde biliyormuş gibi yapma” öyle boyutlara ulaşıyor ki, kimi zaman milyonlar gözü kapalı inanıyor anlatılanlara. Bir delinin kuyuya attığı taşı kırk akıllının gücü yetmiyor çıkarmaya. İpleri acemi oyuncuların elinde, kuklalara dönüşüyoruz giderek. Bilmediği halde biliyormuş gibi yapanlar en tehlikeli insanlardır. Söyledikleri yalanlara önce kendileri inanır, sonra başkalarını inandırmaya çalışırlar. Bu insanlara hiçbir şey öğretemezsiniz.

“Bilmiyorum” diyebilmek bir erdemdir. Gözlerini kaçırmadan, başı dindik “Bilmiyorum” diyen insanlara büyük saygı duyuyorum.

“Bilmiyorum” diyen insan öğrenmeye açık insandır.

“Bilmiyorum” diyebilen kişinin özgüven, kendini kanıtlamak, egosunu

Bilmediği halde biliyormuş gibi yapanlar en tehlikeli insanlardır. Söyledikleri yalanlara önce kendileri inanır, sonra başkalarını inandırmaya çalışırlar. Bu insanlara hiçbir şey öğretemezsiniz.

doyuma ulaştırmak gibi sorunları yoktur. Bilmediği halde konunun uzmanıymış gibi fikir yürütenler ise “Bilmiyorum” demeyi onurlarına yediremez, utanırlar ama ne acıdır ki, bilgisizliklerinin üzerini örtmek için tehlikeli bir özgüven duygusu ile gözlerimizin içine bakarak yalanlar söylemekten utanmazlar. Yaşantımıza yön verecek seçimleri yaparken, dostlarımızı, doktorumuzu, ustamızı seçerken gerektiğinde “Bilmiyorum” sözcüğünü kullanıp kullanmadıklarını da göz önünde bulundurmazsak yüksek bedeller ödemek zorunda kalabiliriz.

“Bilmiyorum” demek bilgelik gerektirir. Bertrand Russel’in sözünü unutmayalım:

“Akıllılar hep kuşku içindeyken aptallar küstahça kendinden emindir.”

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Sporun Dünyası
Metin Gören

Baba bana top at

Güzel Türkçemizin, 29 harften oluşan yıllarında, önce sözcükler, sonra tümceler kurabilmek için sevgili öğretmenlerimiz olağanüstü bir çaba gösterdiler.

Yüce Atatürk'ün; dünyada benzerleri olmayan devrimlerinin, en önemlilerinden biri, Harf Devrimi'nin, nitelikli, nicelikli ve batıya dönük yazım türünün, körpecik belleklere kazanması kolay olmuştu. Başöğretmen Yüce Atatürk'ün, elinde tebeşirle yazım tahtalarının başına geçip, "Bu güzel vatanın asil insanları artık; medeni ülkelerin kullandığı latin alfabesiyle yazmayı öğrenecektir." demişti. Yüce Atatürk'ün sınırı olmayan güvenini, bu asil halkın tüm bireyleri yediden yetmişe sarsmadı. Dilimizin yozlaşmış ve her türlü lisandan bir parça birşeyler almış çarpıklığının yok edilişi büyük bir hevesle yıllarca sürdü. Sonuç; günümüze gelindiğinde

Atatürk; Türk gençliğinin modern çağa uygun yetişmesi ve de yetiştirilmesi için gösterdiği çabanın meyvalarını toplamak istiyordu.

ne yazık ki hayal kırıklığıydı. Yeniden başa döndük ve sonuçta batı dilleriyle yozlaşan Türkçe olgusu, Arap sempatanlığının egemenliğiyle, karmakarışık, anlaşılabilirliği kaybolan bir dil haline dönüştü. Çok akıcı bir tümcenin, başına, ortasına ya da sonuna gönderilen, arapça sözcük ilaveleri ise anlaşılır gibi değildi. O temiz, yeni dilimiz Türkçemizin öğrenim yıllarında, kitaplarımızda ilginç tümceler oluşturulmuştu; Baba bana top al. Ayşe okula

gitti. Ali kitap oku...

Kuşkusuz; baba çocuğuna top almıştı. Bir aşama daha katederek, aldığı topu, oğlu veya kızıyla oyunlara dönüştürmüş o topun keyfini çıkarmışlardı. Yeni ülke Cumhuriyetin yüce lideri Atatürk; Türk gençliğinin modern çağa uygun yetişmesi ve de yetiştirilmesi için gösterdiği çabanın meyvalarını toplamak istiyordu. Yıl 1938'in 10 Kasım'ı. Perde kapandı, oyun bitti. Baba çocuklarına bir daha top atamadı.

Ve dünya geliştikçe, evrensel gösteri sporda gelişti. Aklını kullanan, gücünü ve alt yapısını güçlendiren ülkeler, kürsülere çıktı, bayraklarını göndere çekti. Sömürgeciliğin ana vatani Afrika'nın uyanışı batının dudaklarını uçuklattı. Sporun bir yaşam biçimi olduğunun farkındalığında olan ülkelerin, gelişmekte olan çocuklara yatırımlarının sınır katsayılarının tepelerini deldi ama halkından, hükümetinden, zenginlerinden büyük destek gördü.

Şili'nin başkenti Santiago'nun Belediye Başkanı Alveres Dominguez'in tüm ülkede büyük yankı uyandıran, "*Çocuğunun sporcu olmasını teşvik eden ailelere, her türlü destek yeni oluşturduğumuz bir fondan sağlanacaktır.*" söylemi, binlerce aileyi harekete geçirdi.

Dominguez'in bu uygulama yönetimi, diğer kentlerin başkanlarını da heveslendirdi. Şili Spor Bakanlığı, kendilerine ayrılan bütçenin yükseltilmesi için yeni bir başvuruda bulun-

Beşiktaş'lı futbolcu Tello

du. Ülkemizde uzun yıllar, Beşiktaş ve Eskişehirspor takımlarında futbol oynayan Tello; bir TV söyleşisinde şöyle demişti:

"Benim ülkem özellikle popüler sporlara büyük yatırım yapıyor. Bu konuda tüm Şili halkından destek gören hükümet, köylere dek inerek Şili'yi onurlandıracak başarıları sağ-

layacak yeni bir jenerasyon oluşturuyor."

Şili halkının bu özverisini kutlamak gerekli. Faşizme başkaldıran Allende'nin ülkesi, sporun evrensel gücünü ülkesi için kullanmak istiyor.

Ve benim ülkem sporu çok sevdiğine inandığım çocukları, gençleri, "Baba bana top at." demek istiyor. Siyasal etkinliğin, alt yapılarını oluşturmadan boyunu geçen, masabaşına oturmamış, ulusal spor gücü yitik, Olimpiyat oyunları, dünya şampiyonaları gibi organizasyonların peşinden inatla gitmeyen, teorik yapı oluşmalıdır. O zaman pratik kolaylaşır. Sporun etik değerlere saygı çerçevesi bir kuşatma, bir siyasal baskı olmamalıdır. Kuşatma sevgiyle kucak açabilmeyi simgelemelidir. Ve en önemlisi, temiz toplum, temiz spor sloganlaşmalıdır. Bunu başarabilir miyiz? Bilemem; siz ne dersiniz ?.. • metingoren@butundunya.com.tr

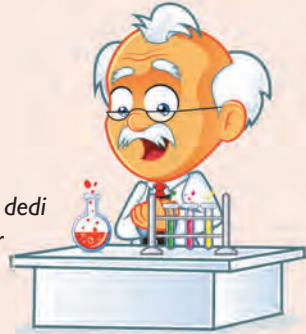
Gümüş Dolar

Kimya laboratuvarında deney yaparak ders anlatan öğretmen, cebinden çıkardığı madeni bir doları içi asit dolu bir tüpün ağzında tuttu ve öğrencilerine sordu: "Bu doları şimdi tüpün içine atacağım" dedi. "Söyleyin bakalım, tüpteki asit bu gümüş doları eritecek mi, eritemeyecek mi?"

Öğrencilerin bir bölümü sorunun yanıtını düşünürken, açkgöz bir öğrenci düşünmeye gerek duymadan yanıtladı soruyu:

"Hayır, kesinlikle eritmez" dedi.

Öğretmen, yanıtın açıklamasını da istedi. "Sizin ne denli tutumlu olduğunuzu çok iyi biliyoruz" dedi öğrenci. "Asit o parayı eritseydi, siz onu hiç tüpe atar mıydınız?"

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Engelleri Yazarak
Aşma Mücadelesi
Veren Bir Sanatçı:

Alper Demir

Beş şiir kitabı yayımladı. İlk araştırma kitabım dediği “Türkiye’de Engelli Olmak” ise baskıya hazır. Engelleri yazarak kaldırmaya çalışan Alper Demir’in yaşamda var olabilme mücadelesi var bu yazıda.

Alper Demir 1977 yılında Adana’da dünyaya geldi.

“Ebe hatası ve zor doğum sonucunda beyin hücrelerimin bir kısmı ölü olarak dünyaya gelmişim; fakat beni inceleyen doktorlar bu duruma karşın çok güçlü bir zekâya sahip olduğumu tespit edince büyük şaşkınlık yaşamışlar.”

Gereken her şey yapılsa da istenilen sonuç alınamaz. Alper Demir, “spastik engelli” olarak yaşamına devam edecektir. Tüm engelliler gibi zorlu bir eğitim süreci geçirir. Bazen ikinci bazen üçüncü kattaki sınıflarda okumak zorunda kalır, merdivenlerden inip çıkarken büyük zorluklar

yaşar.

“Yavaş yazıyordum. Bu nedenle sınavlara test usulü girebilmek için rapor aldım. Kredili sistemde okuduğum için de liseyi iki buçuk yılda bitirdim”

İşte yazma merakı da bu yıllarda başlar.

“Okulda aylık çıkan bir dergi vardı. Bu dergide neden benim de bir yazım olmasın diye içimden geçirirken kendimi şiir kitaplarının arasında buldum. Engelli olmam şiir ve yazı yazmama engel değildi ki. Ve yaşama sevincim her şeyin üzerindeydi.”

İlk önce şiirleri sonra da yazıları yayımlanır okul dergisinde.

“Demek ki oluyor dedim ve yazdıklarımı daha çok insana ulaştırmak istedim. Bu benim için ilk adımdı. Başka okul dergilerinde ve Adana’da yerel gazetelerde de yayımlandı yazdıklarım. Yazdıklarımı daha çok insan okusun ve engellilerin de duygu yüklü olduklarını, yazabildiklerini görsünler diye bir adım daha atmak istedim. Bir kitap çıkarmak en büyük arzumdur.”

Ve ilk şiir kitabı, **Sen Gitmeden Önce...**

“Kitabı ilk gördüğümde ve elime ilk aldığımda yaşadığım heyecanı ve mutluluğu anlatamam.”

Ardından sırasıyla, **Bir Selam Yolla, Bir Kere, Sen Kokarım ve Seni Senden İstiyorum** adlı kitapları-

Alper Demir teknolojiye büyük ilgi duyuyor ve gündemi takip ediyor

nı çıkarır ve kitap fuarlarında imzalamaya başlar. Gördüğü ilgiden çok memnundur.

Alper Demir, sürekli olarak bir şeyler yapma telaşında. Hayatı çok sevse ve hep gülümsese de bir yanı arabesk. Arabesk müziği de çok seviyor.

“Eskiden en çok Ferdi Tayfur’u dinlerdim ama şimdi, şiir ve şarkı sözlerimin herkes tarafından dinlenmesi ve sevilmesi için müzik ayrımı yapmıyorum. Artık her türlü müziği dinliyorum.”

Şiir yazmaya devam ediyor.

“Beni daha çok gençler okusun istiyorum ve bu nedenle daha çok aşk şiirleri yazıyorum. Onların birbirlerine ifade edemedikleri duyguları ben dizelerimle yüreklerine yazayım istiyorum.”

Sosyal medyayı çok yakından takip ediyor. Kendi adına açtığı hesabında sekiz yüzü aşkın arkadaşıyla paylaşımlarda bulunuyor. Ayrıca, şiir

severler için “ Engel Tanımayan Engelli Şair Yazar Ve Söz Yazarı Alper Demir” adında bir şiir sayfası var.

Türkiye Sakatlar Derneği Adana Şubesi'nin de Onur Kurulu Üyesi. Kendisi gibi engellilerin sesi olma çabası içinde. Yazdıklarıyla, çıkardığı kitaplarla engelleri bir adım da olsa aştiğini düşünüyor ama hep ya diğerleri diye sorguluyor. Okullarda düzenlenen söyleşilere katılıp, engellilerin yaşamda var olabilmeye mücadelelerini anlatıyor. Engellilere engel olan ne varsa bunları bir de ben ortaya koyayım düşüncesi ile yola çıktığı, ilk araştırma kitabım dediği “Türkiye’de Engelli Olmak” adlı bu kitabı baskıya hazır.

“Bu kitapta çok geniş çaplı araştırmalar yaptım. Kamusal alanda ya-

şadığımız sıkıntılar üzerine Adana Valiliğine, İlçe kaymakamlıklarına, İl Emniyet Müdürlüğü’ne, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne ve İl Müftülüğü’ne beşer, yedi belediye başkanlığına da onbeşer soru hazırlayıp birebir görüşerek yanıtlarını aldım. Bunun yanı sıra on engelli on da engelsiz kişiye Türkiye’de Engelli Olmak denilince aklınıza ilk gelenleri yazar mısınız dedim. Verilen yanıtlar, aktarılan düşünceler kitaba aynen aktarıldı. Kitabı okuyan herkes bir şeyler öğrenecek ve her engelli adayı biz engellileri daha iyi anlayacak.”

Alper Demir, kendi yaşamını kazanabilen şanslı engellilerden.

“Engelliye saygı olmadığı sürece engelliler istedikleri parayı kazanamazlar. Ama ben tüm eksileri artıya

Alper Demir hiçbir kitap fuarını kaçırmıyor ve kendi adına açtığı standın ziyaretçileri eksik olmuyor

Alper Demir fuarlarda yeni dostlar da ediniyor.

çevirmeyi başardım diye düşünüyorum. Liseyi bitirdikten sonra ailemin desteği ile açtığım internet kafeyi işlettim, sonrasında ev tekstil ve tuhaftıye işine geçiş yaptım. Kimseye muhtaç olmadan tüm işlerimi ve satışlarımı kendim yapıyorum. Gelen müşterilerle de dostluklar kuruyorum. Her güne gülümseyerek başlıyor ve öyle tamamlıyorum.”

Alper Demir emekliliğine kalan iki yılı iple çekiyor. Verilen iki ayı iş görmezlik raporundaki çelişkileri ise “Aziz Nesinlik” olarak değerlendiriyor.

“Eylül 2013’te çıkan yeni malulen emeklilik yasasına göre emekli olmayı çoktan hak ettim. Kanun diyor ki 10 yıl Bağkur primi ödeyen ya da 1800 gün prim yatıran engelliler hastaneye gidip % 60 çalışamaz raporu aldıkları zaman malulen emekli olabilir.”

Aldığı sağlık raporunda çalışma gücünün % 81’ını kaybettiğini yazılıdır. O rapora göre emekliliği hak etmiştir. Fakat 2014 yılında emeklilik için yeni bir rapor alması gerekir.

“Raporu elime aldığımda gözlerime inanamadım. Çünkü raporda % 61 çalışma gücünü kaybetmemiştir ya-

zıyordu. Ben bu kadar kısa sürede nasıl oldu da bu kadar çabuk iyileştim.”

Yaşama hep pozitif bakıyor Alper Demir. Her daim yüzünde bir tebessüm var. Espri yapmayı, gülmeyi ve güldürmeyi çok seviyor.

“Eğitilmiş bir ailenin üç çocuğunun en büyüğüyüm. Tüketmeyi değil, üretmeyi seviyorum. Toplum içinde olmak, insanlarla diyalog kurmak benim için çok önemli. Tüm engellere rağmen hayatı tadında yaşıyorum.”

Toplum içinde olmaktan çok hoşlansa da zaman zaman bazı bakışlardan rahatsız oluyor.

“Sokağa çıktığım ilk zamanlarda insanların acıyarak bakmalarından çok rahatsız oluyor ve kızılıyordum. Her gören ‘Allah yardımcınız olsun’ diyordu. Hep böyle düşündükleri için bir süre sonra ben onlara acır oldum. Artık hiç aldırmiyorum.”

Alper Demir'in ölümsüz eserler bırakmak gibi bir hedefi de var.

"Yazdıklarım, ölümsüz eserler olarak kalsın istiyorum. Daha çok okurum olsun ve yazmayı seven engelliler beni örnek alsın, cesaretlensin. Engellilerin beklenmedik başarılarına imza atmasına öncülük edeyim bir katkımla olsun istiyorum."

Ve en büyük isteği, bakışların ve düşüncelerin önündeki engellerin kaldırılması.

"Ne yazık ki insanlar engelli bireylerin işe yaramayıp kendilerine

Katıldığı bir etkinlikte Genç Türkmen Bey'i seçildikten sonra aldığı plaketle

muhtaç olduklarını düşünse de ben bu düşüncenin tersi doğrultusunda emin adımlarla, hızlı hızlı yürümeye kararlıyım." •

semaerdogan@butundunya.com.tr

YALANCI ADAM!

Mahkemede yargıç, saniğa kararı bildirdi:

"Eşini, başına çekiçle vurarak öldürdüğün kesinleşmiştir..."

Dinleyiciler arasından bir ses yükseldi: "Yalancı adam..."

Yargıç bir süre durdu, sonra sesi duymamış gibi davranıp, saniğa suçunu bildirmeyi sürdürdü:

"Eşinden sonra kayınvalideni de başına çekiçle vurarak öldürdüğün de kesinleşmiştir."

Dinleyiciler arasından aynı ses yine yükseldi:

"Yalancı adam..."

Yargıç bu kez duymamış gibi davranmadı.

Dinleyicilere döndü, mahkemede bağırılmayacağını anımsattıktan sonra, bağırın kişiye sordu:

"Sorunuz nedir?" dedi. "Neden hem de böyle yüksek sesle bağırıyorsunuz mahkemede?"

Dinleyiciler bölümündeki kızgın adam yargıçtan özür diledi, sonra da "Yalancı adam" diye bağırmasının

nedenini açıkladı: "Bu adamla tam onbeş yıl, yan yana evlerde komşuluk yaptık" dedi. "Kendisinden ne zaman bir çekiç istedimse, bana hep, 'Bizim evde çekiç bulunmaz' yanıtı vermiştir..."

Şimdiki Zaman
Can Pulak

Suyun Hikayesi

Yok, deniz suyunun hikayesini anlatacak değilim. İçme suyundan bahsetmek istiyorum bu kez.

Kim kontrol ediyor bunları? Temiz midir, pet şişeler ve damacaneler iyi yıkıyor mu? Yıkıyorsa eğer, iyi durulanıyor mu? Deterjan artıklarının kansere sebep olduğunu dünya alem biliyor. Öyleyse, gereği yapılıyor ve önlemi alınıyor mu acaba?

Yaza girerken Allah'ın suyuna Bodrum'da yine zam yapıldı. Bilinen markalar, fırsattan istifade damaca fiyatını 8 liraya çıkardılar. Evet, yanlış okumadınız tam 8 liraya. Küçük pet şişeler, bakkal market ve benzincilerde 75 kuruşa satılıyor artık.

Daha ucuzu yok mu? Var ama, temizliğinden emin olamıyor ki insan. Damacana'yı 4-5 liraya verenler de var. Ancak adı hiç duyulmamış firmalar bunlar. Reklam olmasın diye adlarını yazmıyorum. Nereden gelmiş, hangi kaynaktan alınmış, güneş altında beklemiş mi pet şişe ve damacaneler? Bilen yok, Allah'a emanet içiyor millet.

Karışan görüşen olmayınca, kör

tuttuğunu öpüyor bu memlekette. Allah'ın kaynağını ele geçiren firmalar, aklına esen fiyatı koyuyor suya. Bu durumda kimi kime şikayet edeceksiniz? Serbest piyasa deyip geçiyor yetkililer. Serbest piyasa ama, bu kadar da serbest olmamalı değil mi? Kola fiyatına, meyva suyu parasına içme suyu olur mu?

**Kola fiyatına,
meyva suyu
parasına içme
suyu olur mu?**

Yollarda görüyoruz, kamyonlarda güneşin altında açık giden pet sularını. O sular, yarım saat güneşi gördü mü, zehire dönüşüyor. Kanserdeki patlamanın bir sebebi hormonlar ve zirai ilaçlarsa, diğer sebebi de güneş altında kalan pet şişe suyu ve damacanalardır. Bunu ben söylemiyorum, dünyanın en ünlü tetkik laboratuvarlarının raporları ve şöhretli bilim adamları söylüyorlar. Bu yüzden dünya, suyu pete koymaktan vazgeçti ve ciddi ülkelerin tamamı cama geçtiler bile. Hoş bizde de tek-tük var ama, şimdilik göstermelik durumda.

Geçen sene Ankara'da, tüm markaların şişe suları genel bir kontrolden geçirilmişti. Tamamı değil ama, çoğunun mikrop lu ve sağlığa zararlı olduğu resmen açıklanmıştı. O tarihten buyana ne yapıldı? Bilen yok, halka anlatan da yok zaten. Tüm idrar tahlilleri turşu kavanozlarında değil, pet şişelerde gelir hastanelere. Özel hastaneler hariç, genelde böyledir bu. Sonra ne olur bu şişeler, tek tek yıkanır mı, dezenfekte edilir mi? 5 litrelik pet şişeler, ilçelerde ve köylerde benzin-mazot taşımada kullanılır. Arabası yolda kalanların, traktörü arızalananların, makinalarla ot kesenlerin seyyar yakıt deposudur bunlar. Nasıl temizleniyor içleri, yıkanıyor mu hepsi, herkes merak ediyor...

Tuzu kuru olanlar için mesele yok. Ama dargelirli insanlar ne yapsın? Musluk suları içilecek gibi değil. Üstelik de bölgenin suyu müthiş kireçli. Bu durumda şişe sularına

saldırıyor insanlar. Eğer onlar da temiz değilse, ne içsin millet?

Yediklerimizden kuşku duyuyorduk. Şimdi içeceklerimiz için de aynı kuşku taşıyoruz. Hem dünyanın parasını ödüyoruz, hem de temiz olup olmadığını bilemiyoruz. Sahi, bunları kontrol edecek mekanizmalar, makamlar, görevliler var. Ne yapıyorlar acaba, kontrol ediyorlar mı boğazımızdan geçenleri?

İl, İlçe Sağlık Müdürleri ne güne duruyor? İl, İlçe Tarım Müdürlükleri niye görevlerini yapmıyorlar? Belediyeler neden seyrediyorlar bu rezaleti? Bodrum Yokuşbaşı'nda durdursunlar su kamyonlarını. İçlerinden alacakları numuneleri tahlil etsinler. Sonuçlarını halka mutlaka açıklasınlar. Ayrıca firma suyu toptancıya kaçta veriyor, toptancı bayilerine kaçta satıyor, oradan da halk kaçta alıyor? Bu zincir dikkatle izlendiğinde, vatandaşın cebinden çıkan çok fahiş farklar görülecektir.

Millete hizmet nutukla olmuyor. İcraat görmeli insanlar. Hileli yiyecek ve içeceğe mahkum oluyorsa vatandaş, orada görevlilerin büyük bir ihmali var demektir. İşini iyi yapmaya kararlı yönetimler, halkın gıdasıyla oynayanların cezasını verirler. Kimse oralı olmazsa, belediyeler ilgilenmezse, Kaymakamlar sahip çıkar probleme ve kış uykusundan hala uyanamayan görevlileri işe koşarlar. Bodrum Kaymakamı bunu sağlayacak ve vatandaşın sağlığını koruyacak güçtedir. •

canpulak@butundunya.com.tr

Mitolojiden Yansıyanlar

Haluk Erdemol

Eros ile Psyche

*T*simleri Aşk ve Ruh anlamlarına gelen Eros ile Psyche'nin öyküsü MS 2. yüzyılda yaşamış Romalı yazar Lucius Apuleius'un Dönüşümler (veya Altın Eşek) isimli kitabının 4 ve 5. bölümlerinde yaşlı bir kadının ağzından anlatılmaktadır. Romalılar Eros'a Cupid (veya Cupido), annesi Afrodit'e de Venüs isimlerini verdiklerinden öyküde bu Romalı isimler kullanılmıştır. Latince 'Aşk' sözcüğünün karşılığı olarak Amor ismiyle de anılan Eros,

Venüs ve Psyche, Antonio Canova
(1757-1822) ▶

Afrodit ile savaş tanrısı Ares'in (Roma'da Mars) oğluydu. Savaş ve barışın birlikteliğinden doğan Eros annesinin dizinin dibinden ayrılmayan haşarı bir çocuk, çocuksu bir delikanlı ve kanatlı olarak betimlenir. Simgeleri ok ve meşaledir. Çünkü aşk kalbi yaralar ve tutuşturur. Altın uçlu sivri okları hedeflediği kişileri âşık eder, kurşun uçlu küt okları ise aşktan yoksun kılar. Bu öyküde ise aşkın olgunlaştırdığı güzel bir delikanlı olarak betimlenmektedir.

İsmi belirtilmeyen (ancak öyküde geçen yer isimlerinden dolayı İyonya olduğu anlaşılan) bir ülkede yine ismi

3

2

belirtilmeyen bir kralın birbirinden güzel üç kızı vardı. İçlerinde en güzeli adı Psyche (Psüke) olan en küçükleriydi. Psyche erişkinliğe ulaştığında güzelliği dillere destan olmuş, ülke içinden ve komşu ülkelerden gelenler onu bir kez olsun görebilmek için sarayın önünde kalabalıklar oluşturmaya başlamıştı. Ziyaretçiler onu gördüklerinde güzelliğini öven ezgiler söylüyor, geçtiği yerlere sunular bırakıyor, çiçekler serpiyordu. Ölümsüz Venüs'ün yerini ölümlü Psyche almış veya yeni bir Venüs ortaya çıkmıştı sanki. Bu durumun Venüs'ün tepkisini çekmesi kaçınılmazdı. O küçük ölümlü ne

2-Venüs ile Cupid, Benjamin West
(1738-1829)

3-Venus ile Cupid, Evelyn de Morgan
(1855-1919)

4-Zefiros Psyche'yi taşıyor, Pierre-Paul Prud'hon (1758-1823)

5-Zefiros Psyche'yi taşıyor, Rinaldo Mantovano, (16.yy)

6-Psyche Cupid'in bahçesinde, John William Waterhouse, (1849-1917)

cüretle kendisini gölgede bırakabilirdi? Bu saygısızlığın cezalandırılması gerekirdi.

Zenüs cezalandırma görevini oğlu Cupid'e verdi. Ona bağışlanmış olduğu güçle oklarını kullanarak Psyche'yi dünyanın en çirkin ve iğrenç yaratığına âşık etmesini istedi ondan. (*Apuleius kitabının izleyen bölümünde belki de okuru gerilim içinde bırakmak amacıyla Cupid'in görevini yerine getirip getirmediğinden söz etmiyor. Bunu daha sonraki bölümlere bırakıp Psyche'nin içine düştüğü durumu anlatarak sürdürü-*

yor öyküsünü.)

Bu arada Psyche insanlardan gördüğü onca ilgiye karşın güzelliğinin meyvelerini toplayamamanın üzüntüsü içindeydi. Herkes güzel bir tabloya bakar gibi hayranlıkla onu seyrediyor, sonra çekiliyordu karşısından. Hiçbir soylu talip ona kur yapmıyor, o da hiçbir erkeğe gönülünü kaptıramıyordu. Ablaları komşu ülkelerden birer kralla evlenip saraydan ayrıldıktan sonra yalnızlık çekiyordu. Herkesi kendinden geçiren güzelliğinden nefret eder olmuştu.

Kızının durumuna üzülen ve onun Venüs gibi sevilip sayılmasından dolayı tanrıların hışmına uğradığından kuşkulanan kral Milet'e gidip Apollo'nun kâhinlerine danıştığında "Kızın hiçbir ölümlünün gelini olmayacak," dediler, "Yas giysileri giydirip dağ başına götür, hiç kimsenin karşı koyamayacağı bir canavar bekliyor onu, kocası o olacak." Saray ve kent yasa boğulmuştu, ama buyruk yükseklerden geliyordu. Psyche'ye gelinlik yerine kara giysiler giydirip dağ başına bıraktılar onu. Kızcağız yazgısını kabullenmiş, korku içinde titreyerek bekliyordu. Vahşi bir yaratığın hoyrat kucaklamasını beklerken güçlü bir yelin ayaklarını yerden kestiğini duyumsadı.

Batı yeli Zefiros bir kuştüyü gibi havalandırmış, kucakta taşır gibi uçuruyordu onu. Ayakları yere değdiğinde gözlerini açan Psyche kendini renk renk çiçeklerle dolu, kenarında

bir derenin sırdıradığı harika bir bahçede buldu. Çiçek kokularını içine çekerek çevrede dolaşmaya başladı. Böyle bir yerde canavar olamazdı. Çimenliğin kenarındaki sık ağaçlığı geçince gözlerine inanamadı. Görkemli bir konak vardı karşısında. Oymalı, kakmalı sütunları, renkli mermer kaplı duvarlarıyla krallara, hatta tanrılara yaraşır bir evdi gördüğü. Yaklaştı, kimsecikler yoktu ortada.

7-Psyche ağırlanıyor, Charles Joseph Natoire, (1700-1777)

Hayranlık ve çekingenlik duyguları içinde girdiği evde bakışlarını yönelttiği her yerde baş döndürücü güzellikler, zenginlikler ve incelikler vardı. •

(Sürecek)

halukerdemol@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

N

Tüm zamanların tartışmasız en büyüğü

Newton

1705 yılında İngiltere Kraliçesi Anne ve bilime düşkünlüğüyle Kraliyet Bilim Akademisi üyeliğine seçilen kocası Prens “Danimarkalı” George’un da aralarında bulunduğu Krallığın tüm ileri gelenleri Cambridge’i ziyaret etti...

Bu sıradan bir ziyaret değildi... İngiltere Krallığı, o sıralarda bile dünyanın bir numaralı bilim adamlığı ünvanını hak eden Isaac Newton’a şövalyelik nişanı vermek üzere gelmişti. İngiltere Kraliçesi Anne şövalye nişanı taktıktan sonra şöyle der:

“Newton ile aynı çağda yaşadığım için, böyle büyük bir insanı tanıdığı için mutluluk duyuyorum.”
Bakar mısınız bilim adamına verilen öneme?

Darphanede memurlukla başlayan ve oranın müdürlüğüne kadar yükselen Newton'un, darphaneye yaptığı katkılar değildi elbette Kraliçe'nin taktığı nişanın karşılığı. Zira Kraliçe, Newton'un zekâsının ve yeteneğinin farkındaydı. Onun bilime katkısını biliyordu ve yazdığı en önemli kitabı olan "Principia"yı [tam adı Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica, yani Doğa Felsefesinin (bilimin) Matematik İlkelere] anlayacak kadar fizik bilmiyordu. *(Günümüzde bile pek az insan kitabı anlayacak kapasitededir diyor Newton biyografisinin yazarı C. Andrade.)*

Aslında dönemin en büyük fizikçileri bile Newton'un bu kitabını anlamakta zorluk çekiyordu. Doğrular elbette doğrudu ve deneyseldi, ama yol ve yöntem kafalarını karıştırıyordu. Newton, biraz da özellikle, kitabın zor okunur ve anlaşılır olmasına özen göstermiş, daha basit anlatacağı bazı konuları çetrefil hale getirmişti.

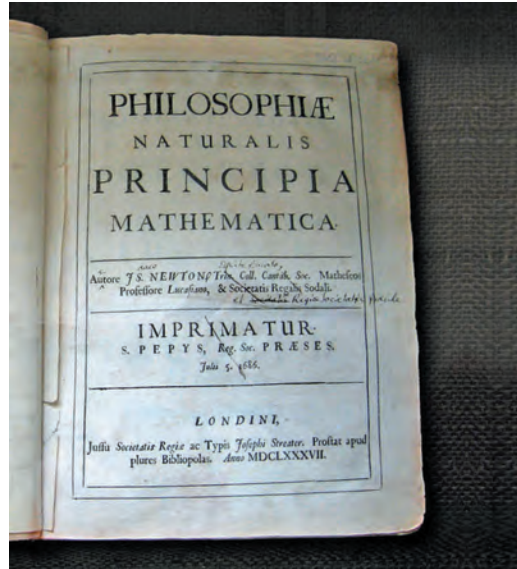
Bir arkadaşına şöyle demiştir:

"Yarım yamalak matematik bilgisine sahip insanların saldırısına uğramamak için Principia'yı kasıtlı olarak anlaşılması güç, sadece yetenekli matematikçilerin anlayabileceği hale getirdim."

Newton ve Leibniz differansiyel ve integral hesaplamalarının bulunuşunu eş zamanlı olarak gerçekleştirmişlerdi. Ama bu konu iki bilim adamının taraftarları arasında müthiş bir tartışmaya neden oldu. Tartışmayı yönlendiren de bizzat Newton'du. Leibniz ilk başta Newton'

Tüm hırçınlığına, geçimsizliğine rağmen Newton tüm zamanların en büyük bilim adamı olarak kabul edilir.

un keşfinin kendi keşfinden önce ve ondan tamamen bağımsız olduğunu kabul etmişti. Ancak kendisine Newton tarafından yapılan haksız saldırılar karşısında o da Newton'a yüklenmeye başladı. Olaya Kraliyet Akademisi el koydu ve Leibniz aleyhine karar verdi. Oysa bu çok hatalı bir karardı, zira Kraliyet Akademisi'nden böyle bir karar çıkmasının baş sorumlusu Newton'du. Tartışma Leibniz ölene kadar

Newton'un Principia adlı eserinin ilk baskısı

da sürdü.

Daha okul çağlarında, hatta okul öncesi çağlarda dehalarını ortaya koymuş bir çok ünlü vardır.

Matematiğin prensi olarak adlandırılan Gauss'un, 3 yaşındayken babasının muhasebe defterindeki yanlış düzelttiği söylenir. Mozart 5 yaşında ilk bestesini yazmış, 6 yaşında da bu beste yayınlanmıştır. Bunlar gibi mesela Blaise Pascal, konik eğriler hakkındaki "Pascal altıgeni" gibi geometrinin temel taşlarından olan buluşunu 16 yaşındayken yazdı. Matematiğin bir başka dehası kabul edilen Rowan Hamilton, on dört yaşında İbranice, Latince, Süryanice, Hintçe, Yunanca, Sanskritçe gibi dilleri iyi derecede biliyordu. İran büyükelçisine Acem dilinde mektup bile yazmıştır.

Ama Newton bu "dahi" çocuklardan değildi. Ama sonradan Einstein'da görülen müthiş bir dalgalılığı vardı. Grantham kasabasından eve dönerken insanların

inmek zorunda kaldığı dik bir yokuş olduğu söylenir. Bir gün Newton yokuşun başına geldiğinde her zaman olduğu gibi atından inmiş, ama ata tekrar binmeyi unutmamış, eve kadar da atla birlikte yürümüştür. Bir başka seferinde de, yokuşun başında atı dizgininden tutmuş, dizgin atın boynundan kayınca at kurtulup kendi başına eve gitmiş, Newton ise sanki atı yanındaymış gibi, elinde dizginle yürüyerek eve dönmüş.

Bütün bunlar, Newton ile ilgili hoş anlatılar, anılar. Ama ne anlatılırsa anlatılsın, tüm hırçınlığına, geçimsizliğine rağmen tüm zamanların en büyük bilim adamı olarak kabul edilir. Hâlâ içinde yaşadığımız atmosferde Newton yasaları geçerlidir.

Newton, 25 Aralık 1642'de İngiltere'nin Grantham kenti yakınlarındaki Woolsthorpe'da dünyaya geldi. Küçük yaşlarda öylesine zayıf ve çelimsizdi ki, annesi Hannah'ın boynunun dik durması için yastık, pamuk ve benzeri şeylerle desteklediği söylenir. Doğumundan kısa süre sonra, hayatta kalacağı konusunda ailesinde derin kuşkular uyanmıştı. Eğitimine Grantham'daki King's School'da başladı ve 1661'de burayı bitirdi. Newton'un bu dönemi için "dinlenme ve düşünme" dönemi derler. Sürekli gökyüzünü inceleyen, durmadan okuyan ve notlar alan bir çocuktur. Annesinin yoğun çabaları sonucu okula devam etmeye razı oldu. Yoksa okumaya hiç niyeti yoktu. Çocukluğunda Storey adında bir kızı sevmiş, nişanlanmış

Newton'un
teleskobu

ama ilişki yürümemişti. Bundan sonra da Newton bir daha hiç evlenmedi ya da kadınlarla bir ilişki kurmadı.

King's School'u bitirdikten sonra Cambridge'deki Trinity College'e kaydoldu. Okul süresince hep Kopernik ve Kepler'in teorilerini inceledi, felsefeyle ilgilendi. Tam bu sıralarda Avrupa'yı kasıp kavuran veba salgını İngiltere'yi de vurmuştu. Tuhaftır ki, Newton'un en verimli ilk dönemi bu salgın sırasında kendini gösterdi. Çiftliğe kapanıp kaldığı dönemde kütle çekimi ve integral/diferansiyel hesaplarının temelini atan çalışmalarını sürdürdü. Bir yandan da ışığın karakteristik özelliklerini bulmaya çalışıyordu.

Veba salgını hızını kesip de Cambridge yeniden açılınca okula döndü ve iki yıl sonra da matematik profesörü ünvanını aldı. Bundan sonra hayatının büyük bölümünü Cambridge üniversitesinde sürdürdü. Anlaşılması

Newton'un, Cambridge Botanik Bahçesi'ndeki elma ağacı

güç Principia kitabını da işte bu sıralarda yazdı.

Kitap 3 bölümden oluşuyordu: Birinci bölümde Kepler yasalarını matematiksel olarak ispatladı. İkinci bölümde kendi ismiyle anılan yasaları açıkladı. Son bölümde de dalga hareketlerinin matematiksel açıklamalarını ortaya koydu.

Darphane müdürlüğü 1696'da kendisine önerildi ve büyük bir ciddiyetle bu işi sürdürdü. Akademik çalışmalarından uzaklaştı. 1700'de Royal Society'nin başına getirildi ve ölünceye kadar da bu görevde kaldı. Öldüğünde takvimler 31 Mart 1727'yi gösteriyordu.

◀ Newton'un ileri yaşlarda 1712 yılında yapılmış portresi

Kavgacı ve tartışmacı bir kimliği vardı Isaac Newton'un. Bu yüzden eş zamanlı olarak diferansiyel ve integral hesaplarını bulduğu Leibniz ile hiç geçinemedi. Leibniz'i kendi buluşunu çalmakla suçladı.

Newton tarafından keşfedilen ışığı renklerine ayıran prizma

Yine dönemin önemli fizik alimlerinden Robert Hooke ile de sık sık tartışırdı. Tartışmaları genellikle bilim

Özgüveni öylesine yüksekti ki, bir çok bilimsel buluşu hiç acele etmeden yıllarca elinin altında tutabilir ve bir başkasının daha önce bulabileceğine ihtimal vermezdi.

dışı olurdu, zira Newton'u bilimsel tartışmalarda alt etmek neredeyse imkânsızdı. Newton da bunu bildiğinden konuyu bilimden uzaklaştırır, bir çeşit kişilik meselesine indirgerdi. Bütün geçimsizliği, dalgınlığı, yaptığı işi önemsememesi gibi özelliklerinin yanı sıra, şurası kuşku götürmez ki, Newton tüm zamanların en büyük alimi olarak kabul edilmiştir. Bilimsel ahlâkını ve ilkesini Galileo'dan almıştı. Bilimde amacın olgulardan yola çıkarak doğayı keşfetmek olduğunu savunurdu. Bu keşif, doğayı ve onu yöneten güçleri anlamının birinci adımıydı. Olgular gözlenmeli, bu gözlemler üzerine doğa yasaları oturtulmalı ve bundan sonra ancak teoriler üretilmeliydi.

Tıpkı ilkçağ felsefecilerinin bazıları gibi Newton da doğanın "bölünemez küçük parçalardan" oluştuğuna inanıyordu ve doğanın tüm yapısının bu bölünemez parçaların birleşmesi ve dağılmasıyla ortaya çıktığını savunuyordu. Bunu açıklayabilecek tek şey de matematikti.

Bilim adamlarının bazıları Newton'un bilime en büyük katkısının mekanik alanda olduğunu savunurken, bazıları onun ışığın fiziksel özellikleri üzerine yaptığı çalışmaların daha da önemli olduğunu belirtir. Newton'un "hareket yasaları" adıyla kendi adı verilen fizik yasaları bugün de canlılığını ve geçerliliğini korumaktadır.

Newton için söylenebilecek en önemli şey şu olmalı: Kendine olan özgüveni öylesine yüksekti ki, bir çok bilimsel buluşu hiç acele etmeden yıllarca elinin altında tutabilir ve başka birinin kendisinden önce bulabileceğine ihtimal vermezdi. Bu nedenle en önemli yasalarından biri olan kütle çekimi yasasını 1665 yılında düşündüğü ve oluşturduğu halde, ancak 1687 yılında yayımlamıştır.

Leibniz ile olan kavgası da buna dayanır. Aslında Leibniz de Newton'un kendinden önce diferansiyel ve integral hesapları bulduğunu kabul eder, ama Newton daha önce bulduğunu ve Leibniz'in kendisinden çaldığını iddia ettiği integral ve diferansiyel hesaplamalarını uzun süre elinin altında tutmuş ve yayımlamamıştır. Leibniz'in eş zamanlı olarak aynı hesapları bulmasıyla kendine olan özgüveni ciddi olarak sarsılmıştır.

Tüm zamanların en büyük bilim adamı kabul edilen Newton'u okumak ve hiç olmazsa biraz olsun kavramak, üzerinde yaşadığımız dünyayı da kav-

Newton'un Westminster Abbey'deki mezarı

ramayı kolaylaştırır. Kant, sırf bu yüzden Newton yasalarını çok önemsemiş ve felsefesini de bunun üzerine kurmuştur. •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Torununuz Ödesin!

Cebinde metelik yoktu. Bir lokantanın önünde durdu, gözünü vitrinde bir levhaya takıldı: "Girin ve istediğinizi yiyin. Hesabınızı torununuz ödesin." Adam, "Tam bana göre", diye mırıldanarak içeri daldı. Havyar, ıstakoz, karides, kuzu pirzolası... Doyduğu halde ne varsa söyledi. Yemeği bitirince, çıkmak üzere hazırlandı. Fakat garson yetişip, hesap pusulasını burnuna dayadı.

"Ama", diye derhal itiraz etti bizimki.... "Kapıda hesabınızı torununuz ödesin diye yazmıyor mu?"

Garson gayet nazik cevap verdi: "Yazıyor tabi efendim. Ama bu size takdim ettiğim hesap, sizin büyükbabanızın."

Not Defterimden

Nergis Öztürk

Dua Eden Eller

15'inci yüzyılda

Nürnberg yakınlarında küçük bir köyde 18 çocuklu bir aile yaşıyordu. Evet, doğru okudunuz; bir evde, tam 18 çocuklu bir aile yaşıyordu!

Baba, evi geçindirebilmek için günün uyku dışındaki tüm saatlerini çalışarak geçirmek zorunda kalıyordu.

Nürnberg Sanat Akademisi'ne gitmeyi çok isteyen evin iki oğlu, babalarının geliriyle ikisinin birden

bu isteklerini yerine getirmelerinin olanaksız olduğunu bildiklerinden aralarında bir anlaşma yaptılar. Yazı tura atacaklardı ve kazanan dört yıl süreyle Nürnberg Sanat Akademisi'ne gidecek, kaybeden kardeş ise yakındaki kömür madeninde çalışacak, kardeşinin öğrenim giderlerini karşılayacaktı.

Akademiye gidecek olan kardeş dört yıl sonra mezun olunca, öteki kardeş akademiye gidecek, onun öğrenim giderlerini ise, sanatıyla kazanacağı parayla bu kez,

yazı turada “kazan” kardeş karşılayacaktı.

Yazı tura “seçimi”ni, Albrecht ve Albert adlı kardeşlerden Albrecht kazanınca, aralarındaki anlaşma gereği Nürnberg’e giden o oldu. Albert ise köylerindeki maden ocağında

çalışmaya başladı. Albert, bir kömür madeni ocağının 15’inci yüzyıldaki tehlikeli ve yıpratıcı koşullarında dört yıl boyunca en küçük bir şikayette bulunmadan çalışarak ağabeyi Albrecht’in Sanat Akademisi’nde okumasını sağladı. Albrecht de Akademi’de boş durmadı, geliştirdiği yeteneğiyle kısa sürede Akademi’de başarılı bir öğrenci olarak dikkatleri üzerine çekti. Okurken yaptığı resimleri, akademideki hocalarının yapıtlarından daha çok beğenilmeye başladı.

Dördüncü yılın sonunda başarılı bir öğrenci olarak akademiden mezun olurken, sanat yaşamında da, yapıtlarına büyük miktarda paraların ödendiği bir sanatçı olarak başlamıştı.

Albrecht’in eve dönüşü köylerinde büyük bir olay oldu. Köyün kadınlı erkekli tüm halkı, sanat dünyasının parlamaya başlayan bu genç sanatçısının hem mezuniyetini, hem

Albrecht Dürer

başarısını gururla kutluyorlardı. Köyün orta yerinde, o akşam, tüm ailelerin katıldıkları kutlama yemeğinin sonunda Albrecht kadehini kardeşi Albert için kaldırdı ve onsu bu başarılarına ulaşmasının olanaksız olduğunu söyledi. Sonra da kardeşiyle yaptığı anlaşmadan söz etti ve şimdi Sanat Akademi’nde okuma sırasının kardeşi

Albert’de olduğunu, kendisinin de onu seve seve okutacağını açıkladı.

Hem konuk, hem evsahibi kimlikleriyle kutlama yemeğine katılan tüm köy halkı, yüzlerini aynı anda, masanın diğer ucunda oturan Albert’a çevirdiler. Albert’ın gözlerinden yaşlar akıyor, dudaklarından da şu sözler dökülüyordu:

“Olanaksız... Bu artık olanaksız...”

Albrecht Dürer, şimdi Sanat Akademisi’nde okuma sırasının kardeşi Albert’de olduğunu, kendisinin de onu seve seve okutacağını açıkladı.

Sonunda Albert, önce oturduğu sandelyeden ayağa kalktı, sonra ellerini yukarı kaldırdı:

“Benim için Sanat Akademisi’nde okumak artık çok geç,” dedi. “Ne yazık ki ellerim artık iş göremez bir durumda... Madende çalışmaktan parmaklarımdaki bütün kemiklerim, işlevlerini de, yeteneklerini de yitirdiler. Sağ elimde ileri derecede artrit başladı. Elim o kadar çok titriyor ve ağrıyor ki, şerefime içilen bir şarap kadehini bile kaldıramıyorum. Bu bu ellerle nasıl resim çizebilirim?”

Küçük bir köyde tüm halkın birlikte yaşadığı bu üzücü olaydan bugüne değin 500 yıla yakın zaman geçti. Albrecht Dürer’in çizdiği yüzlerce portre, skeç, kara kalem çalışmaları, dünyanın hemen her köşesinde bir müzede ya da sergide tüm sanatseverlerle paylaşıldı. Fakat onun yapıtları arasında çoğumuz, belki de ve özellikle de, Dürer’in çok tanınan, çok bilinen yalnızca bir yapıtını hiç unutmuyoruz, hiç unut-

mak istemiyoruz.

Albrecht o kutlama akşamı, kardeşi Albert’in yukarı kaldıramadığı ellerini “ölümsüzleştirdiği” yapıtıyla kardeşine özverisi nedeniyle teşekkür borcunu öderken, bu yapıtının ölmezliğiyle, sanat yaşamının 500 yıl sonrasında da dipdiri bir canlılık katmaktadır.

Kendisinin Nürnberg Sanat Akademisi’nde okuyabilmesini sağlayan kardeşi Albert’in, işlevini yitirmiş ince parmaklı acılı ellerini, birbirlerine yaslayarak yukarıya kaldırdığı o anı sanatıyla resimleyerek yalnızca resim sanatına ölümsüz bir yapıt bırakmakla kalmamış, insanlığa “kardeş dayanışması” kavramının yüceliğini de simgeleyen bir kanıt armağan etmiştir.

Albrecht Dürer’in “Eller” adı verdiği bu yapıtının arkasındaki bu üzücü öykü pek bilinmediği için “Eller” yapıtı, çoğu sanatseverlerce “Dua Eden Eller” adıyla bilinmekte ve o adla anılmaktadır. •

nergisozturk@butundunya.com.tr

YORGUN İŞ ADAMI

Günün yorgunluğunu omuzlarında taşıyan bir iş adamı, akşam ayaklarını sürüyerek geldiği evde kendini doğruca koltuğa attı ve derin bir "Oh" geçti.

Karısı merakla yanına koştu:

"Ne oldu sana, kocacığım?... " dedi. "Çok bitkin görünüyorsun."

İş adamı bir süre dinlenip, kendine geldikten sonra yanıt verebildi eşine:

"Sorma, büyük bir felaket yaşadık bugün şirkette" dedi ve şöyle sürdürdü sözünü:

"Bilgisayar sistemimiz çöktü ve... İşlerimizi yapabilmek için hepimiz düşünmek zorunda kaldık."

Öğretmen
Gıyaseddin Tokyay'ın
örnek yaşamından
kesitler 12

Salondaki Kauçuk ve Balkondaki Saksı Çiçekleri

*Yazarımızın önceki sayılarımızda yer verdiğimiz, babasının yaşamından
öyküye dönüştürdüğü yazılarını yayımlamayı sürdürüyoruz...*

Yazan: MUSTAFA TOKYAY

Kayseri'den Ankara'ya taşınalı on yılı geçmişti. Bir gün Gıyas Bey'in taa ilkokuldan beri arkadaşı ve sonra da uzun yıllar Sivas Caddesi'nde yan yana evlerde komşuluk ettiği Ali Bey çıkageldi. Sarıldılar, öpüştüler. Hâl hatır sorma faslı ve Nilüfer Hanım'ın getirdiği kahveler içildikten sonra Ali Bey geliş nedenini anlattı.

Onun ve Gıyas Bey'in arsalarına bir müteahhit talipti. O tek katlı, iki katlı, kocaman bahçeli evlerin yerine sekizer katlı iki apartıman yapmak istiyordu. Her katta 140 metre karelik dörder lüks daire olacaktı. Şayet kabul edecek olurlarsa her birine altışar daire

verecekti.

"Kurban olduğum Gıyas Bey, biliyorsun benim beş çocuğum var. Bugüne kadar tek maaşla kıt kanaat

geçindik. Benim bu çocuklara bırakacak hiç bir şeyim yok. Şimdi önüme böyle bir fırsat çıktı. Her birinin güzel birer dairesi olabilecek. Müteahhiti tanıyorum. Güvenilir bir adam. Daha önce yaptığı binaları gördüm. İyi iş yapıyor."

Gıyas Bey o zamana kadar aklından geçirdiği ama kimseyle paylaşmadığı düşüncesini Ali Bey'in bu teklifi üzerine açıkladı.

"Ali Bey, Mustafa'nın İnşaat Mühendisi çıkmasına az kaldı. Allah biliyor ya, ben onun Kayseri'ye yerleşmesini ve bu işi onun yapmasını isterim. O Kayseri'ye yerleşirse biz de hanımla döneriz belki. Müsaade edersen sana hemen cevap vermeyeyim. Biz bir aramızda konuşalım."

Ali Bey'in keyfi kaçmıştı biraz ama konuşma bir süre daha konu komşudan, çoluk çocuktan, Kayseri'deki ahbablardan devam etti. Ali Bey ayrılırken bir kez daha rica etti: "Gıyas Bey, gözünü seveyim çabuk cevap ver. Sadece benim arsaya razı olsaydı hemen verecektim. Ocağına düştüm kardeşim."

Ali Bey gittikten sonra Gıyas Bey koltuğunda geçmişi hayal etmeye başlamıştı. Kirada otururlarken eşinin cesaret vermesiyle nasıldan evin inşaatına başladık-

larını, kayın biraderinden, bacanağından ve Durmuş Bey'den aldığı borçları ödeyinceye kadar nasıldan geceleri gözüne uyku girmediğini, ön bahçesine yaptığı kocaman havuzu, diktiği gülleri, hanımellerini, hercai menekşeleri, çeşit çeşit çiçekleri, arka bahçesindeki mısırları, bostanı, kümesini, kaysı, elma, kiraz ağaçlarını, mavi çamlarını, onlara nasıl gözü gibi baktığını, her akşam iş dönüşü bahçesine ayırdığı saatleri düşünüyordu.

O akşam Mustafa eve geldiğinde babası okulun ne zaman biteceğini sordu ona. Hemen hemen bir buçuk yıl vardı.

"Bitirince ne yapacaksın?"

...her akşam iş dönüşü bahçesine ayırdığı saatleri düşünüyordu.

Bu arada Ali Bey ve müteahhit bir kaç kez telefonla aradılar. Sıkıştıyorlardı.

"Yüksek lisans yapmayı düşünüyorum."

"O ne kadar sürecek?"

Böyle konuları bugüne kadar babasıyla hiç konuşmamışlardı. Mustafa şaşırmişti.

"Yaklaşık iki yıl kadar. Niye soruyorsunuz?"

"Ondan sonra ne yapacaksın?"

"Belki doktora yaparım."

"Mustafa, bak ağabeyimin torunu Recai İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitirdi. Kayseri'de kendi bürosunu açtı. Almış yürümüş. Çok para kazanıyormuş.

"Baba, öyle işler bana göre değil."

"Peki, o zaman ne yapacaksın?"

"Kimbilir? Bakarsınız Üniversite-de kalırım."

Bu konuşmadan sonra Gıyas Bey

haftalarca, eşinin tabiriyle, "kukumav kuşu gibi" düşündü durdu. Evde kimseyle fazla konuşmadı. Düşünürken ara sıra kendi kendine mırıldanıyordu:

"Yav, Ali Bey, sen de git Cevat Bey'le konuş!" Cevat Bey Ali Bey'in diğer yandaki komşusuydu. "Ben mi dedim sana beş çocuk

sahibi ol diye? Biraz tutsaydın kendini be adam!"

Bu arada Ali Bey ve müteahhit bir kaç kez telefonla aradılar. Sıkıştıyorlardı. Gıyas Bey bir medet umarak eşine danıştı. Nilüfer Hanım,

"Gıyas, Ankara'ya alıştık. Filiz Maliye'de işe başladı. Rıfat Hacettepe'de ihtisasını yapıyor. Mustafa daha okuyor. Müteahhit altı daire verecekse onların kiralari da ek gelir olur. Yarın çocuklar veya biz Kayseri'ye gidecek olursak orada otururuz, olmazsa bir ikisini satarız ama yine de sen bilirsin."

Ertesi gün Gıyas Bey Ali Bey'i telefonla aradı.

"Ali Bey! Gelsin müteahhit de sözleşmeyi imzalayalım. Yok, yok! Estağfirullah! Allah senin de ne muradın varsa versin, Allah senden de razı olsun kardeşim. Nilüfer de ben de teyzemizin ellerinden öperiz. Ruziye Hanım'a çok selamlar. Haydi kardeşim, bekliyorum. Allaha ısmarladık."

Müteahhitle sözleşme imzalandı. Bir yıl sonra koca Defne Apartman-

ları yükselmmişti o mütevazı evlerin yerine. Gıyas Bey dairelerden birini eşinin üzerine yaptı. Birer daire de çocukların üstüne. Kalan iki daireyi de sattı. Çocukların hiçbirinin Kayseri'ye dönme ihtimali olmadığı anlaşılınca diğer daireler peş peşe satıldı ve Ankara'dan çocuklara birer daire alındı.

Aradan dört beş yıl geçmişti. Bir gün Mustafa kapıyı açıp eve girdiğinde babasını salonun köşesine konmuş büyük bir saksıdaki kauçuk ağacını

sularken buldu. Gözleri yaşlıydı.

"Ne oldu baba? Niye ağlıyorsunuz?"

Gülümsedi. "Hoşgeldin, otur. Ben şu balkondaki saksılara da bir su vereyim geliyorum" dedi. Biraz sonra geldi, Mustafa'nın yanına oturdu.

"Ben bu hallere düşecek adam mıydım be Mustafa? Koskoca bahçeden şu dört tane saksıya kaldım oğlum.

Yine gözleri yaşarmıştı. Durdu biraz, yutkundu ve ekledi:

"Buna da şükür!"

Mezarlıkta

İki Fıkra

Eşlerle Yolculuk

İki arkadaş bir

gece yürüyerek eve dönüyorlardı. Biri, ilerideki mezarlığa girip kestirmeden gitmeyi önerdi. Mezarlığa girip yürümeye başladılar. Çok

derinlerden 'tak! tak!' diye sesler gelmeye başladı. İki arkadaş bir taraftan korkarak yürümeye devam ettiler.

Epey ilerledikten sonra sis bulutunun arkasında bir kıpırtı gördüler. Bir mezarın başında yaşlı bir adamın elinde çekiçle mezar taşına bir şeyler yazdığını gören arkadaşlardan biri:

"Yahu amca bu saatte çalışılır mı? Biz de etrafta hayalet var sanıp korktuk." dedi. Yaşlı adam şöyle bir kafasını kaldırıp gençlere bakıp yeniden mezar taşına döndü:

"Adımı yanlış yazmışlar, onu düzeltiyorum!"

Hava taşımacılığının ilk yıllarında insanlar uçağa binmekten korktukları için bir türlü istenen yolcu sayısına ulaşamıyordu.

Bir şirketin promosyon sorumlusu, uçaklarında seyahat eden iş adamlarına bir mektup göndererek, o hafta rezervasyon yaptırırlarsa bundan sonraki ilk beş seyahatlerinde eşlerinden para alınmayacağını bildirdi.

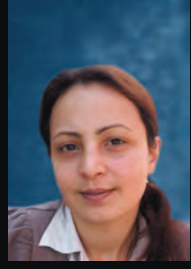
Bunun üzerine epeyce başvuru oldu. Ve iş adamları eşleri ile katıldılar.

Şirket kampanyaya sona erdikten sonra bu kez iş adamlarının eşlerine birer mektup göndererek seyahatlerinden memnun kalıp kalmadıklarını sordu. Ancak mektup gönderilen kadınların %90'nından şu yanıt geldi:

Ne seyahati? Ne zamandı?

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Ampul Komplosu

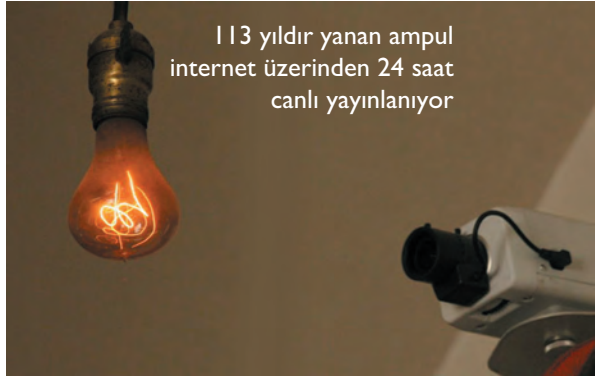
Yüz yılı aşkın süredir yanan bir ampul gördünüz mü? Bir otomobili çekebilecek denli dayanıklı bir kadın çorabı? 25 yıl garantili bir buzdolabı? Ya da hiç eskimeyen bir gömlek? Aslında hiçbiri hayal değil. Aksine, yüz yılı aşkın ömürlü ampule, bir otomobili çekebilecek dayanıklılıktaki çoraba, daha uzun ömürlü buzdolaplarına ve eskimeyen iplik teknolojisine, on yıllar öncesinde ulaşmıştı. Öyleyse ne oldu? Bugün neden bu dayanıklı teknolojiyi kullanamıyoruz?

Planlı Eskitme
programı ile
artırılan
dünya
tüketimi

ABD'nin Kaliforniya eyaletine bağlı Livermore kenti İtfaiye Müdürlüğü'nün, tüm dünya için çok özel ve önemli bir demirbaşı var. Bu özel demirbaşı, 1901 yılından beri sürekli yanan bir ampul... Bu ampulün, en uzun süre kullanılan ampul olarak tescil edilerek Guinness Rekorlar Kitabı'na geçmesinin de ötesinde, bambaşka bir özelliği daha var: Tam 113 yıldır aralıksız yanan bu ampul, insanların 'planlı eskitme'yi sorgulamasını sağlıyor; bir başka deyişle 'ampul komplosu'na dikkat çekiyor...

1895'te üretilen bu ampulün içinde yer alan ve ışık veren filaman isimli iletken tel, Adolphe Chaillet tarafından icat edildi. Chaillet, icat ettiği filamanı uzun süre dayanacak biçimde tasarlamıştı. 18 Haziran 1901'den bu yana hiç sönmeksizin yanan ampul için, Livermore itfaiye-

113 yıldır yanan ampul
internet üzerinden 24 saat
canlı yayınlanıyor

cileri 'Ampul Komitesi' oluşturduklar. Komite ve Livermore halkı, ampulün yanmaya başlamasının üzerinden geçen 100. yıl onuruna 2001'de ve 110. yıl onuruna da 2011'de, iki kez büyük yaş günü partileri düzenlediler. Ve bir ampul için, doğum günü şarkıları söylendi, pasta kesildi. Centennial Light (Yüzyıllık Işık) ismi verilen ampul, 24 saat boyunca da bir kamera yardımıyla internet üzerinden canlı olarak yayınlanıyor. 113 yıldan bu yana aralıksız yanan ampulün, şimdiden iki kamera eskittiği ifade ediliyor...

Livermore İtfaiyesinde
113 yıldır yanan ampul

YÜZYILLIK IŞIK VE PLANLI ESKİTME

Tamirciye, servise ya da satın aldığımız yere götürdüğümüz elektronik aletlerimiz için, çoğu kez benzer sözleri duyarız:

“Tamir etmeye değmez”,
“Bunun parçalarını bulmak iyice zorlaştı”,
“Tamir ettirmek şu kadara patlar”,
“Yenisini alsanız daha iyi”,
“Üstelik yeni modelinde şu özellik de var...”
Bize, bozulan elektronik aletimizin

yerine yenisini almayı önermeleri tesadüf değil. Üreticilerin, tüketimi artırmak için ürünlerin ömürlerini kasıtlı olarak kısaltmaya başladıkları 1920'lerden beri, bu sistem sürüyor: Planlı Eskitme.

Phoebus isimli dünyanın ilk küresel karteli 1924'te kuruldu. Amaç, ampul üretimini idare altına almak, dünya pazarını bölüşmekti. Bu dönemde, üreticiler ömrü 2 bin 500 saati bulan ampuller üretmekle övünüyorlar, reklamlarında buna dikkat çekiyorlardı. Ancak, Phoebus üyeleri, bu uzun ömürlülüğün kendileri için mantıklı olmadığını düşünmeye başladılar. Ampuller ne kadar sık değiştirilirse, kendileri için o kadar iyiydi. Ampullerin ömrünü bin saatle sınırlandırmaya karar verdiler. Kartelin baskısı altındaki üreticiler, daha kısa ömürlü ampuller geliştirmeye çalıştılar. Üreticiler bu süreçte kartel tarafından izleniyor, tüketim hedefini tutturamayanlar ise cezalandırılıyordu. Planlı Eskitme uygulandıkça, kullanım ömrü de düşüyordu. Yalnızca iki yılda, 2 bin 500 saatten, bin 500 saatin altına düşürüldü. 1940'ta, kartel amacına ulaştı ve bin saat ampuller için standart haline geldi. İlerleyen yıllarda, mucitler yeni ampuller için onlarca patent başvurusunda bulundular. Aralarında 100 bin saat dayanıklı bir ampul bile vardı. Hiçbiri pazara ulaşamadı...

Planlı Eskitme, Sanayi Devrimi ve seri üretime geçilmesiyle de doğrudan bağlantılıydı.

Öyle ki, ürünlerin daha kısa süre kullanılacak biçimde tasarlanması, Sanayi Devrimi'nin sembollerinden biri haline geldi. Çünkü seri üretimde yeni makineler, ürünleri çok daha ucuza mal ediyorlardı. Ama bu aşırı

1911 yılında 2500 saat ömürlü ampul reklamı (üstte), 1940'larda 1000 saat ömürlü ampul reklamı (altta)

115 VOLT INSIDE FROSTED		115 VOLT INSIDE FROSTED		115 VOLT INSIDE FROSTED	
WATTAGE	PRICE	WATTAGE	PRICE	WATTAGE	PRICE
W-1418	6¢	W-1418	6¢	W-1418	6¢
W-1419	7¢	W-1419	7¢	W-1419	7¢
W-1420	8¢	W-1420	8¢	W-1420	8¢
W-1421	9¢	W-1421	9¢	W-1421	9¢
W-1422	10¢	W-1422	10¢	W-1422	10¢

"Planlı Eskitme" kararı ile ampul ömrü yalnızca iki yılda, 2 bin 500 saatten, bin 500 saatin altına düşürüldü.

üretime yetişmek mümkün değildi. Seri üretim pek çok ürünü ulaştırılabilir kıldı, fiyatlar düştü ve insanlar gereksinimlerinden ötürü değil, yalnızca zevk için alışveriş yapmaya başladılar. Ekonomi de hızla büyüyordu. Ve 1929'da, gelişmekte olan tüketim ekonomisi durma noktasına geldi. Wall Street çöktüğünde, Amerika derin bir ekonomik bunalıma girdi. İşsizlik korkutucu boyutlara ulaştı. İnsanlar artık alışveriş için değil, iş ve yiyecek bulabilmek için kuyruklar oluşturuyordu. Ekonomiyi yeniden ayağa kaldırmak için New York'tan

bir öneri geldi: Emlakçı Bernard London, Planlı Eskitme'nin kanuni zorunluluk haline getirilmesiyle krizden çıkılabileceğini öne sürdü. London'un teklifi kabul edilmedi ve Planlı Eskitme hiçbir zaman kanuni zorunlulukla uygulanmadı.

OTOMOBİLİ ÇEKEBİLECEK
GÜÇTEKİ NAYLON ÇORAP
20 yıl sonra, 1950'lerde bu fikir tekrar ortaya çıktı. Bu kez tüketicuyu Planlı Eskitme'ye kanunla zorlamak yerine, onları Planlı Eskitme'yi kullanarak kandıracaktı. Yani tüketicuyu, yeniye gerekenden biraz daha önce almak üzere şekillendireceklerdi.

Tasarımcı Brook Stevens, bu dönemde tüketicide satın alma hevesi yaratacak ürünler tasarladı. Tüm Amerika'yı dolaşarak, Planlı Eskitme'yi yaptığı konuşmalarla da destekledi. Tüketiciler, artık tüm eşyalarına daha fazla özen gösteriyor; yeni, güzel ve daha

gelişmiş olan ne varsa büyük bir hevesle ona yöneliyorlardı. Tasarım ve pazarlama, tüketicileri etkileyerek her zaman en yeni modeli alma tutkusuna sürüklüyordu. 1950'lerdeki Amerikan yaşamı, bugünkü tüketim toplumumuzun temelini oluşturuyordu...

1940'ta, kimya devi Dupont, devrim niteliğindeki bir kumaşı duyuruyordu: Naylon. Kadınlar uzun süre kullanılabilen

yeni naylon çorapları sevinçle karşılamışlar, ancak bu sevinçleri kısa sürmüştü. Dupont kimyagerlerinin ilk ürettikleri çoraplar, bir otomobili çekebilecek denli dayanıklılardı.

Soron da buydu: Çoraplar ‘fazla’ dayanıklılardı! Kadınların çorapları kaçmayacaktı ve sürekli yeni çoraplar almaları gerekmeyecekti. Dolayısıyla şirket de çok fazla çorap satamayacaktı. Şirket, kimyagerlerine yeni talimatlar verdi. Daha az dayanıklı ipliklerle, daha narin bir ürün, ‘kaçabilecek’ çoraplar üretildi.

Planlı Eskitme’den uzaktaki, Doğu Almanya’nın devlet eliyle yönetilen komünist ekonomisinde kanuni düzenlemeler, buzdolapları ve çamaşır makinelerinin en az 25 yıl çalışabilmelerini şart koşuyordu. 1981’de Almanya’da bir fabrika, uzun ömürlü lamba üretimine başladı. Batı, Almanların ürettiği uzun ömürlü lambayı reddetti, fabrika bir süre sonra kapandı. Üretilen uzun ömürlü lambalara, şimdi

Daha az dayanıklı ipliklerle, daha narin bir ürün, ‘kaçabilecek’ çoraplar üretildi.

yalnızca sergilerde ve müzelerde rastlanabiliyor.

PLANLI ESKİTME’YLE MÜCADELE

Bu sistemde, ürünü hangi sıklıkta yenilemek istediğine şirket karar veriyor, tasarımcılara söylenen talimat doğrultusunda da ürün tasarımları ortaya çıkıyordu. Planlı Eskitme, 1950’lerden itibaren ekonomik büyümenin temeli oldu. Üç önemli öğe vardı; reklam, Planlı Eskitme, kredi...

Ve yaşamlarımız kredi ya da borç olarak aslında gereksinimimiz olmayan şeyleri tüketmekle geçmeye başladı. Üretim de buna paralel olarak, aslında ne ihtiyaç olduğu ne de daha ucuza sunabilmek için değil, daha

Planlı Eskitme nedeniyle, elektronik atıklar Gana gibi bazı üçüncü dünya ülkelerine gönderiliyor.

Apple firmasına dava açan avukat Elizabeth Pritzker

fazla tükettirmek için artıyor, artıyor... Tüm bunlara karşın, tüketiciler de Planlı Eskitme'ye karşı bir savaş veriyorlar.

2003'te iPod'un pil ömrü konusunda Apple'a dava açan Avukat Elizabeth Pritzker ve diğer iPod mağdurlarının çabaları sayesinde, Apple piller için değişim servisi başlatarak garanti süresini iki yıla çıkardı. Davacılar da tazminat ödendi. Planlı Eskitme nedeniyle, konteynırlar dolusu elektronik atık, uluslararası hukuk gereği yasak olmasına karşın, 'ikinci el ürünler' olarak gösterilerek, Gana gibi bazı üçüncü dünya ülkelere gönderiliyor. Ganalı çevre aktivisti Mike Anane ise, açacağı davada delil olarak kullanmak üzere; bu elektronik çöpleri, ülke ülke-şirket şirket bir veri tabanına kaydediyor.

Bilgisayar teknisyeni Marcos Lopez ise, bozulan yazıcısının, 18 bin

sayfa ve 5 yıl kullanım ömrü ile özel olarak sınırlandırılmasını sağlayan çipini, bir yazılım sayesinde sıfırlıyor ve kullanmaya devam ediyor.

Ampulle başlayan Planlı Eskitme sistemi, yarattığı tüketim ekonomisini gün geçtikçe içinden çıkılmaz bir duruma sürüklüyor. 'Bozulmak için tasarlanmış teknoloji' ürünlerini satın alıyor, çoğu kez almak için borçlanıyor ve kullanıp atmaya odaklanmış bir yaşam biçimini sürdürüyor. Tüketim toplumumuzun kalbindeki bu gizli mekanizma, Planlı Eskitme; bilim ve teknolojinin, paranın gölgesinde yalnızca dev sermaye sahiplerine hizmet etmesini sağlarken, bireyleri de doyumсуlaşırıyor, köleleştiriyor ve mutсуlaşırıyor. Diğer yandan da, kaynaklarımızın hoyratça tüketilmesine neden oluyor.

ivermore İtfaiye Müdürlüğü'ndeki Centennial Light, bize çözüm konusunda da ışık tutuyor: Ampul üretildiğinde 60 wattlıktı, bugünse 4 watt gücünde yanıyor. Bize sürdürülebilirliğin; israftan, aşırı üretimden ve aşırı tüketimden kaçınmakla mümkün olabileceğini gösteriyor. Centennial Light, mutluluğun ne kadar tükettiğimizle doğru orantılı olmadığını görmemiz için, 113 yıldır yanmayı sürdürüyor...• sabriyeasir@butundunya.com.tr

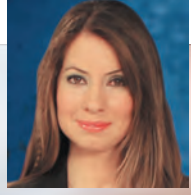
Kaynaklar:

<http://www.atlasobscura.com/>

<http://www.centennialbulb.org/>

The Light Bulb Conspiracy

<http://www.popularmechanics.com/>

1 Musluklardan Altın Akıyor

ABD'nin Montana eyaleti sınırları içindeki Whitehall kasabasında musluklardan altın aktığı ortaya çıktı. Kasaba sakinlerinin musluk suyunda parlak parçacıkları fark etmesinden sonra yapılan analizlerde bu parçaların saf altın oldukları belirlendi. Whitehall içme sularının çekildiği kuyularda da altın parçalarına rastlandı.

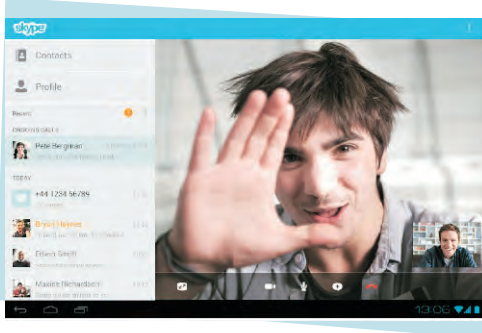
2 Sıcaktan Bunalan Ağaca Sarılır

Vakitlerinin büyük bölümünü ağaçlara sarılarak geçiren koalalar, bunu sadece ağaca tutunup etrafı seyretmek için yapmıyorlar. Aslında tek istekleri, ısınan vücutlarını soğutmak. Isıya duyarlı termal kamera ile inceleme yapan bilim adamları, vücutları sıcaktan ısınan koalaların, ağaçların serin kısımlarına tırmandıklarını ve orada tutun-

duklarını tespit etti. Tutundukları kısım ısınca ağacın daha serin kısmına geçiş yapıyorlar.

3 Gerçek Zamanlı Çeviri Sistemi

Kurgubilim filmlerinde gördüğümüz gerçek zamanlı çeviri teknolojisi hayal olmaktan çıkıyor. Microsoft'un görüntülü konuşma servisi SKYPE, bu yılın sonundan itibaren sesli görüşmeleri canlı olarak çevirebilme özelliğine sahip olacak. ABD'de düzenlenen Code Conference'ta, Skype Translator ismi verilen hizmet ile farklı dilde konuşan iki kişinin altyazılar yardımıyla aynı dili konuşabileceği ifade edildi. Çeviri yapılabilmesi için kişilerin aynı sırayla konuşması gerekiyor. Yeni teknolojinin hangi dilleri destekleyeceği ise henüz açıklanmadı.

4 Hırsızlık Onlar İçin Bir Zevk

İsviçre'nin Lucerne kantonunda yaşayan bir çift sadece eğlenmek için kilise soyduklarını itiraf etti. Biri 70 diğeri 73 yaşında olan çift, hırsızlık

anında yaşadıkları adrenalinin can sıkıntılarına iyi geldiğini bu yüzden de kilisedeki bağış kutularından para çaldıklarını söyledi. Biri, kilise kapısında gözetleme yaparken, diğeri soygunu gerçekleştiriyor. Polis, çiftin durumunun iyi olduğunu, sadece yasak olan şeylerin cazibesi ile bu işe kalkıştıklarını söyledi.

5 Gerçek Aşkı DNA'da Aramak

Kanadalı bir şirket, DNA testi ile sevgili ve arkadaş bulma olanağı sağlıyor. Instant Chemistry isimli girişim, insanları hem genetik hem de psikolojik olarak inceliyor ve uygun adayı belir-

liyor. Arkadaş bulma sitesi “Singldout.com” ile birlikte çalışacak sistemde, önce bir adet kişilik değerlendirme testi dolduruluyor; sonra bir tüpte tükürük örneği gönderiliyor. Bir araştırma merkezinde yapılan testler ile kişinin dosyası oluşturuluyor. Böylece arkadaş bulma sitesine giren herkes karşısındaki insanla olan genetik ve psikolojik uyumunu öğrenebiliyor.

6 Doğanın Müzisyeni Sustu

Hawaii'deki çekirgeler, hayatta kalmak için ötmeyecek şekilde evrim geçirdi. Çekirgelerin şarkıları, bölgedeki ölümcül bir sinek türünün onları bulmasına yardımcı oluyordu.

Hamile sinekler, yumurtalarını çekirgelerin sırtına bırakıyorlar; burada gelişen yavrular da bir süre sonra çekirgenin ölmesine sebep oluyordu. Avustralya'dan bölgeye göç eden bu sinekler yüzünden çekirgeler, 20 nesilden az bir sürede evrim geçirdi. Böylece doğanın tembel müzisyenleri susarak hayatta kalmayı başardı. Bu, gerçek zamanlı evrime şahit olunacak bir olay.

7 Mor Ötesi Işınlara Ürkütüyor

Mor ötesi olarak da bilinen ultraviyole ışığının hayvanları korkutup kaçırdığı tespit edildi. Çeşitli ışıklara olan hassasiyetleri ölçen bir çalışmaya göre, bu ışık türü hayvanların yaşamını fazlasıyla etkiliyor. Söz konusu ışınları, elektrik akımı taşıyan yüksek gerilim hatları yayıyor.

8 Tatlı Severlere Müjde

300 yıl önce bir insanın yıllık ortalama şeker tüketimi 3,5 kilo iken günümüzde bu miktar 75 kiloya kadar çıktı. Ancak şekeri hayatımızdan çıkarmak

için çabalayan bilim adamları, uzun yıllar süren araştırmalarının sonunda kalorisiz, karbonhidratsız ve kandaki şeker seviyesini yükseltmeyen doğal bir şeker maddesi buldu. Mucizevî şeker otu (Stevia) maddesi, normal şekerden yaklaşık 300 kat daha tatlı. Bu sayede üreticiler normal şeker yerine şeker otu kullanarak yiyecek ve içeceklerin kalorisini anında düşürebilecek.

9 Sistem Şöförü Denetleyecek

İsviçre'nin Federal Teknik Üniversitesi (EPFL), sürücülerin duygularını analiz eden bir sistem geliştirmek için çalışmalar yapıyor.

Amaç; araç kullanan kişinin stres seviyesini kontrol eden ve belirlenen limitlerin üzerine çıktığı takdirde araca müdahale edebilecek bir teknoloji geliştirmek. Bunun için, direksiyonun arkasına yerleştirilecek bir kızılötesi kamera, sürekli olarak sürücünün yüz ifadesini tarayacak. Sistem, gerekli gördüğünde; aracın hızını düşürebilecek ve sesli ya da ışıklı uyarı verebilecek.

10 Denizyıldızları Yok Oluyor

Gizemli bir hastalık, ABD kıyılarındaki denizyıldızlarının patlamasına sebep oluyor. Ölümcül salgın, denizyıldızlarının iç organlarının infilak etmesi ve vücuttan dışarı akmasıyla sonuçlanıyor. Hem Pasifik hem Atlantik kıyılarında görülen hastalığın sebebi çözülebilmemiş değil. Cornell Üniversitesinin şimdiye kadar yaptığı çalışmalarda, mantar, parazit, virüs ve bakterilerin çoğu incelendi. Salgının devam etmesi durumunda, bazı denizyıldızı türlerinin soyunun tükenebileceği söyleniyor.

11 Tuz Yerine Baharat

İngiltere Tansiyon Derneği, yemek pişirirken tuz koymak yerine, piştikten sonra yemeğe çeşitli baharatlar koyarak lezzet artırılmasını tavsiye ediyor. Böylece, tuz alımı azalmasına bağlı olarak vücutta sodyum seviyesinin düşmesi sağlanmış oluyor.

sezinsan@butundunya.com.tr

Anadolu'nun Dünyası
Bekir Özgen

Aklıma düştü de...

"Düşüncelerimiz acılar içinde yaşama eşlik ederken, anılar öne çıkar mı? Çıkarsa ne olur?" diye dalmış gitmişim ki, onun, "Al yalnızlığını gel. Sıkılmayız," sözü geldi oturdu belleğime.

Sonra da ona ilişkin unutulmaz yaşamışlıklarım...

Toplumsal belediyeciliğin yaygınlık gösterdiği yıllardaydı. Paneller, açık oturumlar, konferanslar, söyleşiler bir birini izliyordu. Bu tür etkinliklerin gözbebeklerinden biri de Aziz Nesin'di.

Hemen her yerel yönetim, ya da sivil toplum kuruluşu peşine düşüyor, çağrı yapıyor, onu, yakın çevresinin aydınlık yüzlü insanlarıyla buluşturmak istiyordu.

Yaygın bir söylentiye göre, Aziz Bey nereye gitse, ufak tefek sorunlar çıkıyordu.

Kendisini konuk edenlerle istenmeyen pürüzler yaşıyordu. Onun, "hoşnut edilmesi güç biri" olduğu üzerinde, yaygın bir düşünce oluşmuştu her nasılsa...

Bulduğum ilçenin belediye başkanı da aynı endişeyi duymuş olmalı ki, hazırlıklarını yapmakta oldukları festivale davet ettikten sonra, onu kırıp gücendirmeyecek bir yol izlemeye karar vermiş. Dilinden anlayacak, onu rahat

yapmış, Nesin Vakfı'ndaki öğrencilere armağan olarak göndermiştik. Aziz Bey de karşılık olarak bir teşekkür notuyla birlikte, yazdığı son üç kitap-tan ikişer tanesini imzalayıp adresime yollamıştı. Bu kadardı hepsi.

Festivalimizin başlamasıyla gözümüz Aziz Bey'in yoluna dikildi. Uçağı gecikmeli geldiği için söyleşisine zor yetti. Konuşmasının bir yerinde, "Şu anda, basılmış bini aşkın öyküm bulunuyor. Bir o kadarı da ham bir biçimde üzerlerinde çalışmamı bekliyor,"

deyince aradığım ipucunu yakalamıştım. Söyleşisi bitene kadar şu hesabı yaptım:

Yıl, üç yüz altmış beş gün olduğuna göre, bin öykü demek üç yıl demek. Bu adam, bundan sonra da her gün bir öykü yazsa, en az üç yıl daha gerekecek.

Sözlerinin arasına
niyetini sıkıştırıp
"Beni fazla
oyalamayın.
Yazacaklarımla
baş başa kalayım,"
demeye getiriyor.

Aziz Nesin

ettirebilecek birini aramaya koyulmuş. Benim adım öne çıkınca da, iki gün için bu görevi üstlenip üstlenemeyeceğimi sordular.

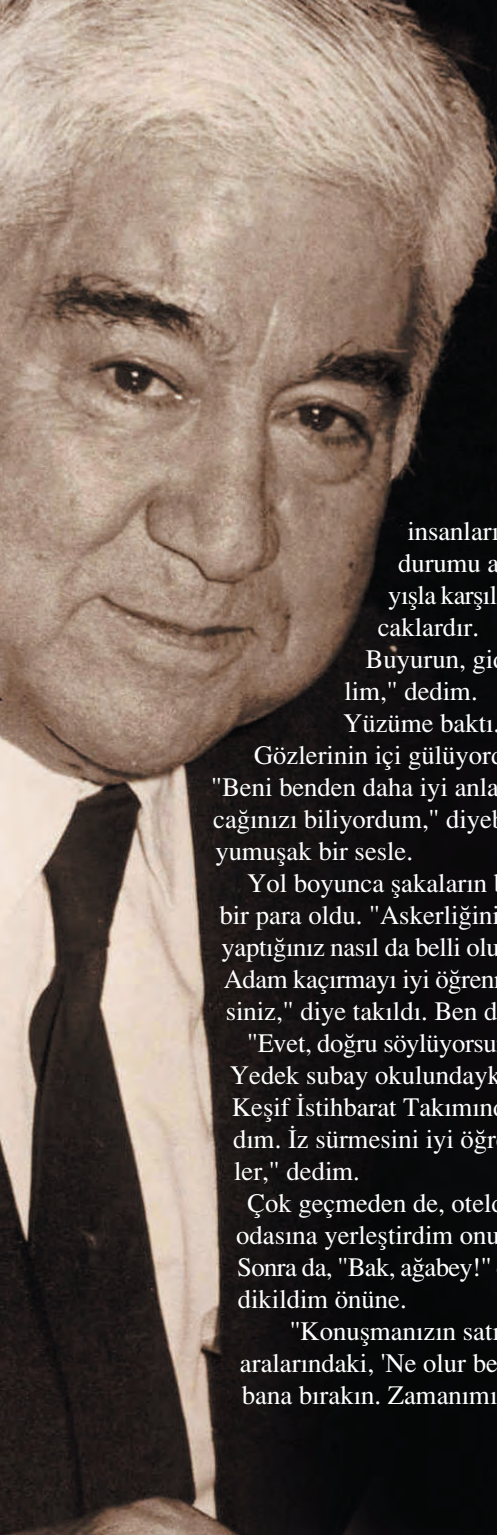
"Bundan onur duyarım ancak bir de kendisine sorun, o ne düşünüyor, öğrenin," dedim.

Aldıkları yanıtta, "Biz tanışız. Ne iyi olur!" demiş.

Aslında tanışıklığımız öyle yüz yüze olmamıştı. Eşimle birlikte, ilkokulun her beş sınıfı için ayrı yazdığımız test kitaplarımızdan üçer set

Demek ki onun sorunu "zaman". Sözlerinin arasına niyetini sıkıştırıp "Beni fazla oyalamayın. Yazacaklarımla baş başa kalayım," demeye getiriyor.

Anlamıştım düğümün nereye atılması gerektiğini. Söyleşisi bitince yanına vardım. Herkesin duyacağı bir biçimde, "Yol yorgunu olduğunuzu biliyorum. Biraz ateşinin de çıkmış. Sizi otelinize götürüyem. İlçemizin konuksever

insanları bu durumu anlayışla karşılayacaklardır.

"Büyurun, gidelim," dedim. Yüzüme baktı.

Gözlerinin içi gülüyordu. "Beni benden daha iyi anlayacağınızı biliyordum," diyebildi yumuşak bir sesle.

Yol boyunca şakaların bini bir para oldu. "Askerliğinizi yaptığınızı nasıl da belli oluyor. Adam kaçırmayı iyi öğrenmişsiniz," diye takıldı. Ben de:

"Evet, doğru söylüyorsunuz. Yedek subay okulundayken Keşif İstihbarat Takımındaydım. İz sürmesini iyi öğrettiler," dedim.

Çok geçmeden de, oteldeki odasına yerleştirdim onu. Sonra da, "Bak, ağabey!" diye dikildim önüne.

"Konuşmanızın satır aralarındaki, 'Ne olur beni bana bırakın. Zamanımı

çalmayın,' iletisini aldım. Otelde kaldığınız sürece her türlü gereksinmeniz karşılanacaktır. Benlik bir iş çıkarsa lütfen telefon edin. Ayrıca, bu akşam, otelinizin çatı katındaki lokantada toplu bir yemek verilecek. Sizin de orada olmanız bekleniyor. Saat sekize on kala hazır olabilirsiniz, oraya birlikte çıkacağız."

Keyfi yerine geldi. "Bir de melekleri öte dünyada arıyor aptallar. Seni getirip koymuşlar ya buraya... Yetmiyor mu bu?" diye gönlümü aldı.

Lokantaya vardığımızda her yer tıklım tıklım doluydu. Bize ayrılan masada karşı karşıya oturduk onunla. Yemek öncesinin açış konuşmasını belediye başkanımız yaptı. Konuklara, "Hoş geldiniz. Bizleri onurlandırdınız. Yarasın," dedi. Bu güzel dileğin yerine getirilmesi de uzun sürmedi. Yendi, içildi. Kafalar tütüdü. Tütüdüldükçe ağızlar açıldı. Açıldıkça da baş konuşumuza sitemler yağmaya başladı.

"Vay biz buraya Aziz Bey için geldik de..."

"Vay bize zaman ayırmıyor da."

"Vay bir halk adamının halktan kopukluğu olur mu da."

Daha neler, neler... Baktım ki surati asılıyor Aziz Bey'in, dayanamadım. "Arkadaşlar!" diye söz aldım. "Varı yoğu insan olan biri, sizlere nasıl sırt çevirebilir? Üstelik de yazdıklarının hepsinin öznesi sizlerken... Ancaaaak! Her gününe bir öykü sıkıştırmak durumunda olan bir yazarın da, kendine zaman ayırması

gerekmez mi? Başka türlü, beğenerek okuduğumuz o güzel mizah öykülerini, yazabilir mi hiç? Kalıbımı basarım ki, şu anda burada kalıp, söyleyişi sürdürmeyi o bizlerden daha çok istiyordur," deyip sustum.

Garip garip gözlerimin içine bakarken, "Doğru mu Aziz Ağabey?" diye sordum. "Doğru," dedi.

Hepimizin sağlığına kadeh kaldırdık. Yine de İkcirkli görünüyordu Aziz Bey. Bir ayağı gitmek isterken, öteki ayağı geri çekiyordu onu besbelli. Bir jest yapmalıydım.

“Arkadaşım yerden göğe haklı. Türkiye’de her üç insandan dördü mizahçı, beşi fıkracıdır. Onlardan biri de benim.”

"Arkadaşlar!" diye yükselttim sesimi. Şaka yollu, "Vay Aziz Nesin şöyle büyük yazar, vay Aziz Bey böyle bulunmaz bir mizah ustası..." diye sıra sıra övgü dağları dikip duruyoruz önüne. Onun da ayağı yerden kesiliyor haliyle. Evet, ünü ülke sınırlarını aşmış dünyayı tuttu tutmasına da, o kadar da şımartmayalım onu. Sonuçta o da bizden biri. Gitsin, başka bir ülkede yaşasın, bugünkü Aziz Nesin olabilsin de, görelim bakalım...

Onun bütün sermayesi bizleriz. Biz olmasak, bizim akıllara durgunluk veren yaşam çelişkilerimiz olmasa, suyu çekilmiş değirmene döner. Başka ülkelerin niçin bir Aziz Nesi'ni yok, düşündünüz mü hiç?" deyince bir ok gibi yerinden fırladı. Doğru yanına seçirdi. Ve bir anda gözler ikimize çevrildi. Ben daha, "Pirzola vezir, rakı padişah..." demeye kalmadan, onun beni haşlayıp doğduğuma pişman edeceğini bekliyordu herkes. Ama öyle olmadı.

"Arkadaşım yerden göğe haklı. Türkiye’de her üç insandan dördü mizahçı, beşi fıkracıdır. Onlardan biri de benim.

Öte yandan -ne olursak olalım-hepimizin içinde küçük bir çocuk var. Ve o ne ölüyor, ne de yerinde duruyor. Zaman zaman da olsa, naz yapmak, şımartılmak gereksinmesi duyuyor. Hatta daha ileri gidip soğuk fırından sıcak ekmek umduğu bile oluyor. O zaman da onu tutup bağlayacak bir uyarıcı aranıyor. Tıpkı şu anda beni kendime getiren can dostum gibi. O nedenle önce onu kucaklayıp öpeceğim. Sonra da, karar verdim, bütün bir gece sizlerle birlikte olacağım," dedi.

Kulakları alkış sesleri doldurdu. İkinci günün akşamına doğru Aziz Ağabey'i yolcu etmek için Havaalanına götürcektim. "Ben taksiiyle gitmem," diye tutturdu. Öyleyse Havaş Otobüsünün kalktığı yere kadar taksiiyle gidelim," dedim. Ona da, "Olmaz," dedi. Oraya giden bir dolmuşa atladık. Dur kalk, itiş

kakış vardık oraya. Aşağı inip THY bilet satış yerine doğru seğirtmiştik ki, "Eyvah! Çantamı dolmuşta unuttum," demesin mi... Donduk kaldık. Elimiz ayağımıza dolandı. Hele ki, yolculardan biri bizi tanımış. Çantayı kaptığı gibi kaşla göz arasında getirdi bize. İşte o zaman takılmadan edemedim:

"Bir yaşam boyu yenik düşen insanların ellerini yukarı kaldırıp şampiyon ilan edersen, onların diyet borçlarını ödemeleri de böyle olur işte."

Kendi tümcesi de olsa, gözlerini yaşarttı koca ustanın.

***

Yıllar sonraydı. Aramızdan ayrılalı çok olmuştu o. Bir pazar günü, Çorlu'dan İstanbul'a gidiyorduk. Kızım arabasının gazını kesip "Baba," dedi. "Yolumuzun üstündeki Nesin Vakfı yerleşkesine uğramaya ne dersin? Hakkında çok olumlu şeyler işittim de..."

"İyi olur," dedim.

Ana kapıdan girdiğimizde bizi temiz giyimli gençten biri karşıladı. Arabanın pencere camını açtım. "Kızım, bugün ziyarete kapalı olduğunuzu biliyorum. Vakfınızı görmeyi çok arzu ettik. Umarız, şöyle bir göz ucuyla çevreye göz atmamızda sakınca yoktur," dedim.

Dikkatlice gözüme baktı.

"Buyurun. Gezdireyim sizi," dedi. Arabamızdan indik. Ve şu konuşma geçti aramızda: "Bağışlayın beni ama, bir dinlence gününde bile, önünüze çıkan herkesi gezdiriyor musunuz

burayı?"

"Siz sıradan biri değilsiniz?"

"Neyim ya?"

Bizi aldı, Aziz Bey'den kalan bütün eşyaların ve kitapların olduğu özel odaya götürdü. Orada, daha dün basılmış gibi korunaklı duran ilkokul test kitaplarımı çıkardı. "Bizler bunlarla yetiştik. Katkılarınızı nasıl unutturuz. Dedemiz sizi nasıl severdi bilemezsiniz," deyince benden çok kızımın gözleri doldu.

İçimde akan zaman değişmişti sanki. Kendimi özel hissetmemi sağlayan bu gün yüzlü, maviş gözlü kızı sarılıp öptüm. Ve o, boyu küçük, beyni büyük adamı, Pamuk Dede'yi, andık gözlerimiz yaşlı. Acıklı bir romanı bitirmiş gibi içli içli yola düşmüştük ki, kızım, "Baba!" dedi. "Biliyor musun? Bütün bu yaşananlar, masal gibi ama masaldan gerçek."

Yakıcı bir acı kapladı içimi. Dayanamadım. Ağıtı, ağıtı, "Ah Aziz Ağabey, ah!" diye dertlendim. "Bugünlerde ne denli özlemediğini bir bilsen, yokluğundan utanırdın." •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Gezdikçe G6rdükçe
İzlen Şen Toker

Denizle karayı,
vapurla treni,
sevinçle h6zn6
buluşturan

Haydarpaşa Gari

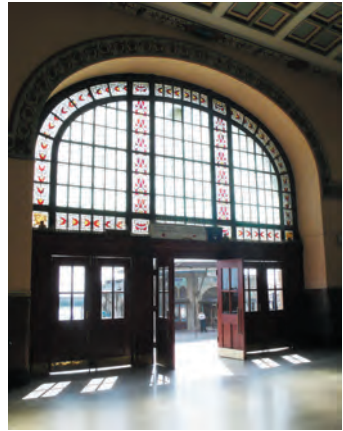
6zlediđine kavuŐmanın sevinciyle, sevdiğini
uğurlamanın h6zn6n6 yıllarca peronlarında
buluşturan Haydarpaşa Gari, 2013 yılının
Haziran ayından beri hiç alıŐık olmadığı
bir sessizlik içinde...

Durdurulan seferlerin sonuncusu olan banliyö treninin son hareketinden beri yolcularından, trenlerinden uzak... Yüz yıldan uzun bir süre Anadolu'nun İstanbul'a açılan kapısı olan garın denizden görülen ön cephesi ne kadar görkemliyse trenlerin yanaştığı iç bölümü ise o kadar sade. Bir kenarı daha kısa olan U biçimindeki yapının kolları trenlere doğru uzanmış, sanki gelenleri kucaklayıp, "İstanbul'a hoş geldiniz" der gibi.

Birçok yolcunun denizi ilk kez oradan gördüğü geniş mermer basamaklar, garı önündeki vapur iskelesiyle buluşturuyor. Vagonlardan çıkarak, garın içinden geçip, merdivenlerle deniz kenarına inen yolcular karşılarındaki manzarayla büyülenip, Ayasofya, Sultanahmet, Topkapı Sarayı, Süleymaniye Camii ve Galata Kulesi'ni

izleyerek vapurla Anadolu'dan Avrupa'ya geçiyor. Yeni Rönesans Alman mimarisini yansıtan bugünkü gar binasının öyküsü 1906 yılında başlamış. Otto Ritter ve Helmut Conu adlı Alman mimarların yapımını üstlendiği binanın temeli atılmadan önce her biri 21 metre uzunluğundaki 1100 kazık denize çakılmış. Herke'den getirilen pembe granitlerle temel inşa edilmiş, İtalya'dan gelen taş ustaları dış yüzünde

kullanılan Lefke taşlarını işlemiş. Pencereleri O. Linneman adlı Alman sanatçının dönemin modern sanat akımını yansıtan vitraylarıyla renklendirilmiş.

Garın deniz tarafına mendirek, kara tarafına vagonların eşyalarını yükleme ve boşaltma yerleri inşa edilmiş. Açılış töreninin yapıldığı 19 Ağustos 1908'den itibaren pek çok ziyaretçisi olmuş Haydarpaşa Garı'nın. Savaşlar görmüş; cepheye taşınan askerler, silahlar, mektuplar, yokluklar ve acılar.. Göçler gör-

Nice şiirler, kitaplar, resimler ve filmlere konuk olmuş Haydarpaşa Garı.

müş; İstanbul'dan Anadolu'ya, Anadolu'dan İstanbul'a, bazen bavullar, hurçlar, torbalar ve sepetlerle, bazen de yalnızca yüreklerdeki umutla yolculuk edilen... Öğretmenler, hacılar, gezginler, memurlar, casuslar, sanatçılar gelip, geçmiş kapılarından; buradan Avrupa yakasına işe giden, oradan da Anadolu yakasına tatile gelen

İstanbul'lular da tren vagonlarında yerlerini almış. Nice şiirler, kitaplar, resimler ve filmlere konuk olmuş Haydarpaşa Garı. Elektrik kullanımına geçilene kadar hareket düdüğü çaldıkça kömürle çalışan buharlı vagonların bacasından çıkan kapkara dumanlar yayılmış gökyüzüne. Ne yazık ki başka dumanlar,

hatta alevler de sarmış talihsiz garı. 5 katlı yapının dik, yüksek çatısı 1917 yılında Anadolu'ya götürülmek üzere hazırlanan cephanenin patlamasıyla havaya uçmuş. Çatının yüksekliği azaltılarak restore edilmiş.

1979 yılında Independanta adlı petrol tankerinin kazasındaki patlama ve yangının etkisiyle bu kez binanın vitrayları, camları paramparça olup, onarılmış. 2010 yılındaki bir yangın sonrasında ise çatısı tamamen yanarak, en üst kat kullanılamaz duruma gelmiş.

Şimdi eski fotoğraflarındaki o görkemli çatısı olmasa da, Haydarpaşa Garı yıllardır biriktirdiği anılarla, iki yanındaki kuleleriyle hala çok güzel ve etkileyici. Bugün garda artık tren yolcuları yerine sayıları az da olsa gezmeye gelenler, fotoğraf çektiren gelinler ve damatlar, bilet gişelerinden bilet alanlar, vapura binenler, gar lokantasında yemek yiyen, berber dükkanında traş olanlar var. Bekleme salonları bomboş olsa da, lokanta ve berber ile camlarından deniz manza-

Şimdi eski
fotoğraflarındaki o
görkemli çatısı olmasa
da, Haydarpaşa Garı
yıllardır biriktirdiği
anılarla, iki yanındaki
kuleleriyle hala çok
güzel ve etkileyici.

rası görülen tuvaletler hizmet veremeye; Karaköy-Kadıköy vapurlarının bir kısmı, mimar Vedat Tek'in eseri olan iskeleğe uğramaya devam ediyor. Peronda bir kaç tren dekormuş gibi duruyor.

Gar lokantasının perona açılan kapısının önünde trenlerin yanında fotoğraf çektiren gelinle damadın arkadaşları bir şeyler yiyip, içerek sohbet ediyorlar. Simsiyah bir kedi, tren hareket ettiğinde binecekmiş gibi vagonun kapısına bakarak bekliyor. Bina'nın üst katlarındaki ofislerde ve bilet gişelerinden birinde görevliler çalışıyor. Vapur iskelesine açılan kapıların

vitraylarla süslü camlarından içeri süzülen ışık, ahşap bekleme koltuklarını ve gişeleri aydınlatıyor. Masmavi çini-lerle süslü zarif vapur iskelesinin yanındaki büfede çay içenler deniz ve Haydarpaşa Garı manzarasının, kedilerle martılar da yerdeki ekmek, bisküvi kırıntılarının tadını çıkarıyor.

Geniş merdivenlerde durmuş denize bakarken, bu tarihi binanın kültür merkezi, müze, otel olma ihtimalleri gündemde olsa da en azından bir bölümünün gar olarak kalmaya devam etmesini ve medeni bir ulaşım aracı olan trenlere verilen değerin artmasını diliyorum. Böylece yeni, güzel tren yolculukları yapabilir, trenler ve garlarla ilgili şiirleri, öyküleri, filmleri zihinlerimizdeki anı kutularında özenle saklayabiliriz. •

izlensen@butundunya.com.tr

NEDEN TERFİ ETMİŞ?

Bir yöneticinin odasına giren memur: "Efendim, siz birlikte çalıştığım arkadaşlarımdan birini bir derece terfi ettirdiniz... Yaş ve kıdem bakımından aramızda hiç bir fark yok, öğrenimimiz de aynı. O benden daha yakışıklı da değil. Böyle olduğu halde beni hâlâ terfi ettirmiyorsunuz?" dedi. Yönetici mırıldandı: "Sokakta gürültü var. Duyuyor musunuz? Nedir acaba?"

Memur can sıkıntısı ile "Gidip bakayım efendim" dedi ve biraz sonra dönüp "Bir arabaymış efendim..." diye açıklama yaptı. Yönetici, "Yükü neymiş?" diye sordu. Memur yine "Gidip bakayım efendim..." dedi ve biraz sonra döndü: "Arabanın yükü bir sürü çuval efendim."

"Çuvalarda ne varmış?" "Gidip bakayım efendim." Memur biraz sonra dönüp "Çuvalarda çimento varmış efendim..." dedi.

"Nereye gidiyormuş bu araba?" "Gidip bakayım efendim." Memur döndüğünde "X ve Y inşaat şirketinin merkez şantiyesine gidiyormuş efendim..." diye cevap verdi.

Yönetici "Şimdi bana terfi eden arkadaşınızı çağırır mısınız lütfen? Hani haksız yere terfi eden arkadaşınızı." dedi. Terfi eden geldiğinde yönetici yine mırıldandı:

"Sokakta birtakım gürültüler oluyor nedir acaba?" Terfi eden memur "Gidip bakayım efendim." dedi ve döndüğü zaman şöyle cevap verdi:

"Kırk çuval Portland Çimentosu yüklü araba. Çimentoların menşei New Orleans. X ve Y inşaat şirketinin merkez şantiyesine gidiyormuş. Uluslararası ulaşımına ait bir kamyon çuvallarını istasyondan almış. Çuvalardan biri yarı yolda patladığı için şimdi bunun yerini değiştirmeye çalışıyorlar."

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Buyrun Dut Pestili Yiyelim

Her yerde onun adı duttur... Ama bizim burada dutun adı çekirdeksiz duttur. Niye öyledir? Çünkü dutumuzun çekirdeği yoktur. Hani dutu yerken, çiğnerken şöyle ağzınızda çıtırtı duyarsınız, işte bizim köyün dutunda çıtırtıyı duyamazsınız...

Nasıl mı? Bizim dutumuz insanın ağzında erir. Öyle güzel kokuludur ki, dut dut kokar çekirdeksiz dutumuz. Bir de tatlıdır, bir de lezzetlidir; artık tane tane mi yersiniz yoksa avuç avuç mu yersiniz, siz bilirsiniz.

Öyle çoktur ki dut ağacımız, bazılarının dut bahçesi vardır. Bahçen olmasın, birkaç dut ağacı da sana yeter?

Niye mi? Dutu kurutursun... Aman aman kışın okula giderken cebinden çıkar çıkar at ağzına, ister kahvaltılık, ister eğlenmelik.

Anneannemin yaptığı çörekten bir ısırık, kuru dut kurusundan yarım avuç... Yut lüp lüp... İster taşımali eğitim arabasında ye istersen okula varır varmaz çekil bir kıyıya ye. Oh afiyet olsun!..

Salt dut kurusu mu? Öyle güzel dut pekmezi olur ki. Artık ara öğün mü istersin, yoksa gerçek öğün mü istersin, koy tabağa iki kaşık dut pekmezi, ban ban ekmeğini, yut!.. Bizim dut pekmezimiz her tatlıdan güzeldir. Bir de dut reçelimiz var...

Recel ya... Dut reçelinin içinde elma kuruları var. Bizim köyde elma ağaçları üç ısırıklık, dört ısırıklıktır. Ağaç önce küçük elmalarla süslenir... Yeşil yeşil, sana bakar elmacıklar. Elmacıklar diyorum, çünkü ufacıktırlar.

Sanki sana seslenir, "Dur sakın koparma beni, ufacığım daha... Bekle, büyüyeceğim, sararacağım, bir yanımı kızartacağım, sonra mis gibi kokaçığım. Ondan sonra beni kopar, yıka, ye!"

Yeriz ama bir yandan da onu dört parçaya böler kuruturuz.

Niçin kurutuyoruz?

Reçelin içine koyacağız ya... Oh, geçen yılın kuru elmaları bu yıl cup diye dut reçelinin içine girer. Artık o reçeli yersek elmanın gül kokusunu, dutun bahar kokusunu alırız...

Bir kez ısır pestil dürümünden, üç kez okulun bahçesini koşa koşa dön, bir kez daha ısır, yine dön, yine dön...

Canınız mı istedi? Buyrun gelin köyümüze, koyalım bir tabağın içine on kaşık, sonra banalım ekmeği, yalayıp yutalım. Ama ben en çok dutun pestilini severim. Bir güzel olur ki dut pestilimiz, benim gibi çocukların en sevdiği şeydir. Ceviz için varsa koy dut pestilinin üzerine, sonra yap dürümünü, aman aman aman!.. Bir kez ısır pestil dürümünden, üç kez okulun bahçesini koşa koşa dön, bir kez daha ısır, yine dön, yine dön...

Sonra koş çeşmeye, doldur tasını iç üstüste iki tas... Bitmemiş mi pestil dürümün? Ne duruyorsun, bitirsene... Şimdi zil çalacak. Bunlardan en kolayı dutu kurutmaktır... Kolay diyorum ama dutu

önce silkeleyeceksiniz... Ağaca babam çıkar. Annemle ben yere örtü sereriz, kocaman bir örtü, yatak çarşafından büyük. Nereye sereceğiz, elbette dut ağacının altına... Babama bakarız. Babam eliyle işaret eder, anneme seslenir: “Fidan biraz da şu yana.”

Bana seslenir, “Reyhan kızım biraz bu yana...” Annem sorar, “Serelim mi yere Fırat, yoksa elimizde mi yutalım?..”

Babam ne derse onu yaparız... Babam bir vurur ayağını dala, aman aman, patır patır, yağmur yağıyor sanki, dut yağmuru. Yoo yooo dut dolusu. Kocaman kocaman olmuş dutlar, tapır tapır bezin üzerinde. Babam bir daha, bir daha vurur... Annem sevincinden, “Oh oh!..” diye bağırır. Ben susar mıyım? Bağırırım: “Dutaaa bak dutaaaa, bal yağıyor gökten baaaa!..”

Patır patırlar bitti mi, haydi babam başka dala... O dalı değiştirirken annemle bezin iki ucundan sımsıkı tutar, yerdeki öteki örtünün üzerine dutu boşaltırız. Annemin yüzünde gülücük, benim yüzümde gülücük.

Yerdeki dut değil ki, dutun kuruşu, pekmezi, şerbeti, pestili. Babama bakarız, eliyle işaret eder... Onun yanına gideriz, açarız bezi. Küt küt... Patır patır...

“Anneciğim bu yıl dut çok...”

“Evet Reyhan, yeriz kızım, halanlara göndeririz, teyzenlere göndeririz...” Göndeririz ya... Bazı yıllar ben, pekmezimizi, pestilimizi teyzemlerde yerim, halamlarda da yerim. Kuzenlerim de çok severler. Ve bana sorarlar, “Reyhan, bu pestilde emeğin var mı?”

Ben hemen gülerim. Annem, “Hiç olmaz mı?” der, “Reyhan’ın hepsinde emeği var.”

Pestilde en büyük emek Köyün Narin Bibi”sinindir. Kim pestil yapacaksa Narin Bibi’yi çağırır. Kimseyi kırmaz, yaşlıdır, değneğine dayana dayana gelir. Bir de güzel güler ki, “Ihıcık ben geldim çocuklar” der. O gelmeden önce pestilin şırası ocakta kaynar olacak, hazır olacak... Eğer hazır değilse kaynar, “Ben ilkin Şımsat”lara gideyim” der...

Böylece Narin Bibi, bir günde iki üç yerde pestil serer. Ama

kaynarımız hazır, gözlerinin içi parlar, sanki insanlara, “Çekilin hele herbiriniz bir yana” der gibi iki

elini açar, kazanın başına gelir. Gözü, pestil bezindedir. Onun bezi biraz daha kalın olacak, hiç deliği, yırtığı olmayacak ve çok uygun yere serilecek, hem de dümdüz. O yanı yukarıda, bu yanı aşağıda olmaz, sonra pestil kaynar dökülünce o yandan akar gider... Biz gözlerinden anlarınız Narin Bibi'nin kocaman kepeği eline alacağını... Bir kapar koca kepeği, sanki o yaşlı kadın bir anda gencecik olur, koluna ayaklarına güç gelir. Kepeği daldırır kazana... İşte o zaman biz Narin Bibi'yi alkışlarız.

Haydi bir alkış daha!.. Narin Bibi kepeği tekrar kazana daldırdı... Narin Bibi bu, öyle güzel seriyor ki şırayı bezin üzerine, pestilin kalınlığını öyle güzel ayarlıyor, e boşuna adı Narin Bibi olmamış... Kocaman bezin üzeri pestil kaynarıyla doldu. Ama daha kazanda kaynar var... Of of ne olacak bu?

“Haydi koşun yedek bezi getirin...”

“Hazır Narin Bibi...”

Narin Bibi kaynarı döktü, bitirdi. Eee, şimdi sıra bu pestili süslemeye geldi. Öyle ya, bizim köyün pestili süslüdür. Narin Bibi elini açmış süsleri bekliyor... İlk süs çedene... Annem söyledi, kendir tohumuymuş çedene,

ufacık ufacık... Çedeneyi öyle ağzına attın mıydı pek tadı yok, ama onu bi pestilin üzerinde yersen tadına doyum olmaz.

Çünkü çok özel bir kokusu vardır. Dutun kokusunu bastırmadan pestile öyle güzel tat, öyle güzel bir koku verir ki...

Yo yo, pestilin süslemesi bitmedi. Bizim pestilimiz çok süslüdür dedim ya... Şimdi de Narin Bibi'nin avucunda geçen yıldan biriktirdiğimiz kayısı çekirdeklerinin içi vardır. Onlar daha önceden ikiye böldüğümüz çekirdek içidir. Onları Narin Bibi, bir bir pestilin üzerine dizer... O çekirdek içleri pestilin üzerinde inci gibi bir sırada dizilmiştir.

Narin Bibi pofladı. Belli ki çok yorulmuş... Eh artık, eğer başka eve gitmiyorsa, altına minderler koyarız, yanına yöresine yastıklar koyarız.

Ah köyümüzün can ninesinin gözü hep pestildedir. Emegindedir. Annem ona kocaman bardakta ayran sunar... Narin Bibi'nin gözleri ayranını içerken bile pestildedir. Artık kaç gün sonra sıra kurursa, pestili kağıt gibi bezin üzerinden çıkarırız.

Pestilimiz hazır, buyrun gelin köyümüze, pestilimizi cevizli dürüm yapalım, birlikte yiyelim. Gelin, Reyhan'ın köyü deyin, hemen bulursunuz!•

muzafferizgu@butundunya.com.tr

İnsanlar Yaşadıkça

Mehmet Ünver

O renkli düşlerden kopup, kendimizi bir anda gerçek dünyanın karabasanlarında buluvermemiz anlık bir iştir.

Yaşamın Ürküntülü Gecelerinden

Ne yazık ki yaşamımız her zaman güllük gülistanlık olamıyor. Kimi zaman küçücük mutluluklarla dolu geçen bir günün ardından umulmadık karabasanlarla dolu bir gece bizi bekliyor olabilir. Bunu hiçbir zaman bilemeyiz. Sanırım insan yaşamını tüm sıradanlıklardan ayıran da geleceğimizin belirsiz oluşudur. Beş dakika sonra neler yaşanacağını bilemiyor olmamız ve kaderimizin bir sis tabakasının ardında gizlenmesi, “gizem” denilen kavrama hak

ettiği anlamı kazandırıyor. Sıcak evimizde, altına büzüldüğümüz yorganların sağladığı o tatlı güvenlik ortamındayken, uykumuzun bizi götürdüğü düşler diyarını düşünün. Güzel düşleri elbette. O renkli düşlerden kopup, kendimizi bir anda gerçek dünyanın karabasanlarında buluvermemizse anlık bir iştir. Hiç beklemediğimiz bir anda gerçekleşebilir. Hepiniz yaşamışsınızdır böyle durumları. Ben de yaşadım elbette:

Çocukluğumun üç yılını küçük bir Anadolu köyünde geçirdim. Soğuk

...o felaket gecesinde
hemen tüm komşular
bizim evde toplanmışlardı.

kış gecelerinde yapacak fazla bir işi olmayan köylüler, her akşam başka bir evde, ocak başında toplanırlardı. Sizlere anlatacağım o felaket gecesinde hemen tüm komşular bizim evde toplanmışlardı. Geç saatlere kadar çıtır çıtır yanan çam odunlarıyla dolu ocak başında çaylar içildi, lokmalar, gözlemeler yenildi ve her şeyden önemlisi köyün yakın ve uzak geçmişiindeki tüm dedikodular ortaya döküldü. Doğrusu ocak başında dedikodunun keyfi bir başkaydı. Neler anlatılmıyordu ki: Şimdilerde torun torba sahibi olan bazı nineler, gençliklerinde kimlerle fındık kırmışlardı? Köyün en güzel kızlarından Hacer, neden nişanlısını bırakıp, çulsuz Cemal'e kaçmıştı? Kasaba eşrafından zengin bir aileye gelin giden Gülsüm, neden iki ay sonra bohçasını alıp, babasının evine dönmüştü?..

Bolca dedikodu eşliğinde yiyip içmeden sonra, geç bir saatte misafirler gittiğinde gözlerimizden uyku akıyordu. Yatağıma

yatmadan önce son kez dışarı baktım. Köyün ardındaki çam ormanından şiddetle esen karayel rüzgârının yarattığı korkunç bir uğultu geliyordu. Sulu kar serpiştirmeye başlamıştı. Ormanın uğultusu beni fazlasıyla ürküttüğü için camı kapatıp yattım.

Köpek ulumalarıyla uyandı-
ğında vakit sabaha karşı
03:00 olmalıydı. Hemen
önümüzdeki toprak meydana toplan-
mış olan köpekler çılgıncasına
uluyorlardı. Ardındansa toplu halde
köy dışına doğru kaçıştılar. İşte o
kaçışmadan bir dakika sonra, iki katlı
evimiz, yeraltından gelen korkunç bir
uğultuyla birlikte sarsılmaya başladı.
Annem ve kardeşlerim de yatakların-
dan fırlamışlardı:

“Zelzele!... Zelzele oluyor!!!”

Evimiz, sanki temelinden bir yük treni geçiyormuşçasına yer altından gelen korkunç bir homurtunun eşliğinde sarsılıyordu. İlk panik anının şaşkınlığını üstümüzden attıktan sonra hep birlikte dışarı kaçıştık.

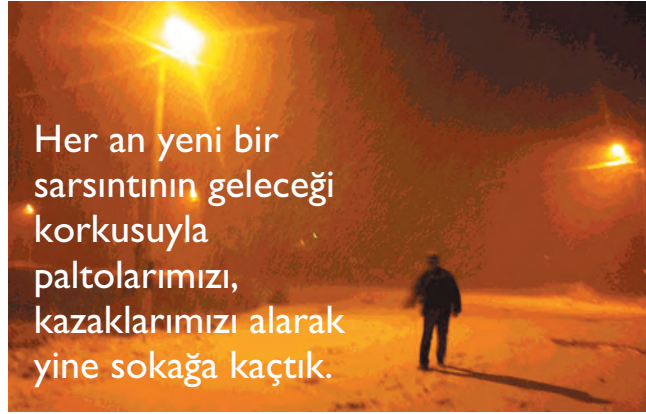
Toparlanıp kendimize geldiğimizde pilli radyomuzdan, depremin merkezinin elli kilometre yakınında olduğunu öğrendik. Ardından çamura batmış karanlık sokaklarda dolaşan muhtar, hemen her evin kapısını çalarak, köyde herhangi bir can ve mal kaybı olmadığını, kaymakamlıktan öğrendiğine göre, deprem merkezine yakın olan bölgelerdeyse çok sayıda can kaybı bulunduğunu anlattı.

O haber, zaten iyice kararmış olan iç dünyamızı iyice karartmıştı. Eve giremiyorduk. Dışarının ıslak karanlığında ve durmaksızın yağan sulu kar altında kalmaksa tam bir işkenceydi. Umutsuzluk ve korku dolu gözlerle birbirimize bakmaktan başka bir şey yapamıyorduk. İnsan benliği, böyle zor şartlarda, kendine bir

avuntu, bir kurtuluş yaratmaya çalışır. O an, ilk aklıma gelen, her yeri sarmış olan yapışkan karanlığın içinden ıslık ıslık bir hava aracının çıkıp, bizleri aldığı gibi uzaklara, korkunç uğultularla gelen sarsıntıların, uğursuz köpek ulumalarının ve korkunun hiç olmadığı bir yere uçurmasıydı.

O gece sabaha karar uyumadık. Bir ara eve girip, hâlâ yanmakta olan sobayı söndürdük. Her an yeni bir sarsıntının geleceği korkusuyla elbise dolabını açıp, paltolarımızı ve kazaklarımızı alarak yine sokağa kaçtık. Dışarıda, şiddetli fırtına altında yağan

sulu kar taneleri yüzümüze vurdukça yerimizden hoplayacak kadar korkuyorduk. Çam ormanından yükselen uğultu da kulakları sağır edecek hale gelmiş, zaten ürkmüş olan bizleri derin bir karamsarlık ve korkunun içine doğru sürüklemeye başlamıştı. Kimi zaman, korku dolu gözlerle çevremize baktığımızda, yalnızca ve yalnızca yapışkan bir karanlıkla karşılaşıyor ve o karanlığın içinde bize görünmeden dönen,

Her an yeni bir sarsıntının geleceği korkusuyla paltolarımızı, kazaklarımızı alarak yine sokağa kaçtık.

devinen kötü bir şeylerin olduğunu hissediyorduk.

Gün doğduğunda her sabah yaptığımız gibi beş kilometre uzaktaki kasaba ortaokuluna gitmek için yürümeye başladık. Elektrik altyapısı olan kasaba merkezine vardığımızda felaketle ilgili ayrıntılı haberler çoktan yayılmıştı: Deprem merkezine yakın olan iki yerleşim bölgesinde binden fazla insan ölmüş, yıkılan evlerdeki sobalardan çıkan yangınlar nedeniyle ölenlerin sayısı artmıştı. Durum korkunçtu. Sağ kalabilenler yanmakta olan enkazların altındaki yakınlarını

umutsuzca kurtarmaya çalışıyorlardı.

Bu kara haberleri aldıkça iyice zayıflamış olan moralimiz yıkılmaya yüz tutuyor, direncimiz sıfır noktasına doğru kayıyordu. Gündüzler bir yere kadar çekilse de, gece indiğinde iki metre ötemizi göremeyecek kadar etkili olan yapışkan karanlık, rüzgâr uğultuları ve ulumalarla gelen artçı zelzeleler son direncimizi zorluyordu.

O acı günlerin üzerinden kırk dört yıl geçti. Türk halkı, tüm felaketlerde olduğu gibi o depremin yarattığı yıkımların ve kayıpların acısını da birlik içinde paylaştı, ellerinden geldiğince göğüs germeye çalıştı. Yine de o karanlık geceyle gelen korkunç uğultu ve karabasan, tanık olanların belleklerine kazınıp kaldı. Tanıklardan biri olarak

ben de hiç unutamadım. Aradan onca yıl geçtiği halde, özellikle, ıslak kış geceleri dışarıdan gelen bir köpek uluması ya da alışkın olduğumun dışında bir ses ürkeme neden oluyor. Yazımın başında da belirttiğim gibi; yaşam her zaman güllük gülistanlık olmuyor. Beş dakika sonra ne yaşayacağımızı bilmek olası değil.

Sanırım bu felaketlerin tek olumlu yanı; o katlanılamayacak acının halkın kolektif belleğinde yer ederek daha sonraki felaketlere karşı ortak bir göğüs germe bilinci yaratması.

mehmetunver@butundunya.com.tr

NOT: Bu yazımı 28 Mart 1970 gecesi yaşanan Gediz ve Emet depreminin bende yarattığı ve hâlâ üzerimden atamadığım ürküntüyü içimde bir kez daha duyumsayarak yazdım. Tüm deprem kurbanlarını rahmetle anıyorum.

KORKULARIMIZ VE ADLARI

Harpaksofobi	Bir suçun kurbanı olmaktan korkma
Helyofobi	Güneşten korkma
Hematofobi	Kan korkusu
Herpetofobi	Sürüngenlerden korkma
Hidrofobi	Sudan, boğulmaktan korkma
Higrofobi	Nemden ya da yağmurdan korkma
Hipegiyafobi	Sorumluluktan korkma
Hipnofobi	Uyumaktan korkma
Hipofobi	Atlardan korkma
Homiklofobi	Sisten korkma
Homofobi	Eşcinsellerden korkma
İhtiyofobi	Balıklardan korkma
Jinefobi	Kadınlardan korkma
Kakofobi	Çirkinlikten, çirkin şeylerden korkma
Kakorafiyafobi	Başarısız olma korkusu
Kanserofobi	Kanser olmaktan korkma

(Sürecek)

Gazetecinin Aynası

Lise yıllarından beri arkadaşlığımız aralıklarla da olsa sürmüştü. Kariyer planlarken genellikle tıp veya mühendislik arasında seçim yapılırken o ısrarla gazeteciliğe yönelmişti.

Ailesi hiç olmazsa hukuk okuması için zorlarsa da bizimki inatçı çıkmıştı. Mesleğinde istediği noktaya gelip gelmediğini bilemem ama kalemi ile tanınan gazetecilerden olmuştu. Ortak bir arkadaşımızın cenazesinde karşılaştığımızda hasretle birbirimize sarıldık. Cenaze sonrası kahve içip konuşmak üzere sözleştik.

Sıkıntılı görünüyordu. O konu-

kan arkadaşım gitmiş sanki her an kavga çıkaracak kadar öfkeli tanımadığım biri vardı, karşımda. Başlangıçta cenazeden etkilenmiş olduğumu düşündüm. Ama yine de bir tutarsızlık vardı.

Nasılsın diye sorduğumda, “Bilmiyorum, kendimi tanıyamıyorum, aynaya bakmak zul geliyor” diye yanıtladı.

Anlatmak ister misin dememi

beklemeden garsona kahve siparişini verip anlatmaya başladı.

"Hatırlarsın, lise son sınıfta mesleki tanıtım amacıyla okulumuza gelen konuşmacı sayesinde gazetecilik yolunda ilerlemeye karar vermiştim. Sınav başarımın daha fazla talep gören mesleklere yetiyor olmasına ve ailemin karşı çıkmasına rağmen gazeteciliğe yöneldim. O gün okulumuza gelen gazeteci kafamdaki soruları

rerek ilerlediğini vurgulayıp gazeteciliğin de benzer hafıza mekanizmalarından biri olduğunu söylemişti.

Gazeteciliğin, güncel olayları haberleştirip kayda alan, unutulsa bile günü geldiğinde hatırlatıp güncelleştirebilen bir yapısı olduğunu, bu haliyle pek çok güncel özelliğinin yanı sıra toplumsal bellek olarak da kurgulandığını örnekleriyle anlatmıştı. Anlatıkları, mühendis veya doktor olmayı

hedefleyen sizlerin pek ilgisini çekmediği için toplantının bir an önce bitmesini bekleyenlerin itirazına rağmen ayağa kalkıp gazeteciliğin yazarlıktan farkını sormuştum. Zor bir soru sorduğumu söylemiş ve gazetecilerin yazarlar gibi üretken olduklarını kendilerinden bir şeyler katarak olayları edebi anlatımla aktarabilme özellikleri olduğunu ancak haber yaparken bu özelliklerini frenleyip olabildiğince yorum-

Gazeteciliği tanımlarken "toplumun hafızası olmak" biçiminde bir kavram kullanmıştı.

yanıtlamış ve peşine düşmem gereken soruları da önüme sermişti.

Gazeteciliği tanımlarken "toplumun hafızası olmak" biçiminde bir kavram kullanmıştı. İnsanların unutmak veya hatırlamamak gibi bir zaafı olmasına karşın bilgi birikimini nesilden nesile aktarabilecek mekanizmaları geliştire-

suz olarak haberleştirmeyi de başarmak zorunda olduklarını vurgulamıştı. Bir yazar kadar becerikli ve bir gazeteci kadar kendini frenleyebilen kişilerin iyi gazeteci olabildiğini aktarmıştı.

"Hatırlıyorum. O yıllarda fotoğraf merakım yüzünden okulun fotoğrafçılık kolunda çalıştığım için ben de ayağa kalkıp 'Gazeteler sadece yazı-

lardan oluşmuyor, fotoğraflar da var. Gazetelerdeki fotoğrafların diğer fotoğraflardan farkı nedir?’ diye sormuştum.

Fotoğrafın da yazı gibi aktarıl-mak istenen olay veya habere uygun seçildiğinden söz edip yazıda olduğu gibi fotoğrafın sanatsal yanından çok haberi yalın haliyle çarpıtmadan veren görüntülerin tercih edildiğini vurgulamıştı. Fotoğraf sanatçısı olmanın çekilen görüntünün gazeteye basılması için yeterli olmayabileceğini, bu nedenle gazete fotoğrafçısının kendini olabildiğince geri plana alabilenler arasından sıvırıldığını anlatmıştı. İnsan o yaşındayken kendini dizginlemek zorunda kalacağı bir işe pek iyi gözle bakamıyor. Bu sözleri bir tür sansür veya yayımlanmayacağı gerekçesiyle gereksiz film harcamama düşüncesiyle çekilmeyen fotoğrafların otosansür doğurduğunu düşünmüştüm.

Kahvelerin gelmesi ve ilk yudumların alınmasıyla başlayan sessizliği “iyi de şimdi niye böyle meslekten bezmiş haldesin?” diye sorarak bozdum.

“O gün senin sorunun ardından bir kez daha ayağa kalkıp neyin haber olduğuna ve hangi haberin yayımlanıp hangisinin yayımlanmayacağına nasıl karar veriyorsunuz. Bir de yazdığınız haberin gerçeği yansıttığından nasıl emin oluyorsunuz? diye sormuştum. Arkadaşlarım sorumu açık bir eleştiri hatta saldırı olarak görmüştü.

Neyse ki konuşmacı gazeteci

mesleğinin deneyimlilerindendi.

“Bu soruyu ben de ara sıra kendime sorarım. Sormak da gerekiyor sanırım. Yıllar önce haber kovalarken fotoğrafları da kendim çekiyordum. Sirkeci civarında bir patlama haberi geldiğinde yandaki binanın çatı katına çıkıp fotoğraf çekmiştim. Bulutlu karanlık bir gündü. Işık yeterli gelmeyince uzun süre pozlayarak çektiğim fotoğraflara sonunda baktığımda hareketli olan eşya ve insanların siliyet olarak görüldüğünü veya görünmediğini, fotoğrafın hareketsiz duran ne varsa onları çektiğini gördüm. Bu haliyle elimde tuttuğum fotoğraf üzerinde hiçbir oynama yapmamış olmama karşın çekildiği andaki gerçeği yansıtmıyordu. O kalabalık meydan fotoğraflarda neredeyse bomboş görünüyor veya hayalet gibi araç ve insanlar izleniyordu.

Yani ne yaparsam yapayım çektiğim fotoğraf gerçeği yansıtmıyordu. Bu haliyle yayınlasam o

kalabalık meydanı bomboş gösterecek ve okuyucuyu yanıltacaktım. O zaman haberlerim için de bunun olabileceğini düşünüp korktum. Gerçekte olanın ne kadarını aktardığımdan hiçbir zaman emin olamayacağımdan korktum. Bu korkum meslek hayatım boyunca hep peşimden geldi, yakamı hiç bırakmadı” şeklinde yanıtlamıştı.

"O gün seni tanımakta zorlanmıştık. İlk sorumu yanıtlamadınız diye ayağa fırlamış. Yayınlanmadığınız haberlerden pişmanlık duyduğunuz hiç olmadı mı diye üstelemiştin. O da 'Bu sorunun yanıtı ülkeden ülkeye değişir, bu konuyu dışarıda konuşalım.' gibi bir yanıt verip toplantıyı sonlandırmıştı. Sonrasında görüşüp görüşmediğini bile hatırlamıyorum.

Arkadaşım söylediklerimi başını sallayarak onayladı ve kahvesini yudumlamayı sürdürürken o gün ayak üstü konuşmadığını ama kartını alıp birkaç gün sonra yanına gittiğini, gazeteci olmak

istediği için mesleğe yönelik sorularına açık yürekli yanıt beklediğini söyleyip yarım saat kadar konuştuğunu anlattı. Konuşma sırasında; gerçek bir gazeteci için haber değeri taşıdığı halde yayımlanmayan haberlerin hep can yakıcı olacağını ve haberler arasında seçim yapanların haklı olup olmadığını zamanın göstereceğini söyleyerek "Gerçek bir gazeteci haberin yayınlanmasının doğuracağı sonuçları öngöremez, buna ihtiyacı da yoktur. Gerçekler hep birilerini rahatsız etse de haberini yazar editöre teslim eder. Editörün yayımlayıp yayımlamama kararı haberciliğin toplumsal bellek işlevi gereği zaman içinde eleğin üstünde kalıp kalmayacağı ile şekillenir. Otosansür uygulamaya kalkar ve buna kendini ikna edersen aynaya bakacak yüzün kalmaz, delikanlı. Gerçek bir gazeteci olmak istiyorsan her seferinde aynaya bakıp haberi tarafsız ve en gerçek haliyle yazıya döktüğünden emin olup olmadığını kendine sormalısın" diye öğüt verdiğini anlattı.

"İyi de şimdi ne oldu? Bu halin ne?"

"Uzunca bir süredir aynaya bakamıyorum. Üstelik tanıdığım bildiğim hemen tüm gazeteciler aynaya bakamaz haldeler. Bu toplumun hafızasını başka şeylerle oyaladığımızı, gerçeklerin kayda geçmesini engellediğimizi ve bu haliyle mesleğimizi yapamaz hale geldiğimizi düşünüyorum. Başlangıçta erişmek istediğim nokta bu değildi.

"Uzunca bir süredir aynaya bakamıyorum. Üstelik tanıdığım bildiğim hemen tüm gazeteciler aynaya bakamaz haldeler."

Kendimi kandırıp ikna ediyor, sonra toplumun hafızası olacak gerçekleri yazmak yerine sabun köpüğü haberlerle günü geçiştiriyorum. Herkesin böyle yapıyor olması da kendimi haklı görmem için yetiyor. Ancak aynaya bakınca yüzümün kızarmasına engel olamıyorum."

"Hekimler uzunca bir süredir hastalarını iyileştirmekten çok hastanelerine para kazandırma ve kazandırdıkları paradan geçinme telaşında. Bu senin söylediğin mesleğe yabancılaşmayı bizler de yaşadık. Buna direniş gösterirken basın yanımızda değildi. Sesimizi yükseltmedik. Şimdi bunları bana niye anlatıyorsun? Sana nasıl yardım edebilirim? Az önce toprağa verdiğimiz arkadaşımız gibi bizler de ölüp gideceğiz. Arkamızdan iyi insandı diyecek olanlar aslında nasıl bir hekim veya gazeteci olduğumuzu iyi bilecekler. Herkesin birbirini kandırdığı bir dünyada kandırılmaya hazır insanlar olarak geçip gideceğiz.

Bunca kirlilikten kurtulmak istiyorsan bırak, vazgeç, bağımsız gazeteciler arasına katıl, sosyal medya ve internet üzerinden gerçek haberlerini yazmayı sürdür. Tarihe not düşmek değil miydi, aradığın?"

Saatine göz atınca kalkması gerektiğini fark etti.

"Gitmeliyim, yazı işleri daha

fazla beklemez" dedi. Hesabı ödeyip ayağa kalktık, sarıldık. Konuşup dertleşmenin iyi geldiğini söyledi.

Ertesi gün sabah erkenden telefonuyla uyandım. Günaydın bile demeden "Biliyor musun, dün gece rüyamda aynadan sayfalarına haberlerin yazıldığı bir gazete çıkardığımı, herkesin haberleri okurken kendi ile yüzleştiğini, ellerinde aynadan gazeteler ile dolaşan insanların olduğu bir şehirde yaşadığımı gördüm. Bu bana çok iyi geldi. Ne yapacağımı artık biliyorum. Paylaşmak istedim" dedi ve telefonu kapattı. •

mehmetuhri@butundunya.com.tr

"Uyanık bir tek adam, uyuyan binlerce kişiden daha güçlüdür."

S. Carnot

UFAK TEFEK BİLGİLER

Sabahat Önen

ŞAŞIRMAYIN

Kediler 100 çeşit ses çıkarabilirler.

Dünyanın en sıcak yeri

Dünyanın en sıcak yeri 58°C ile Libya'nın El-Aziziya bölgesidir.

Dünya Kupası, 3.2 milyar kişi tarafından izlenen spor etkinliğidir. Bu rakam dünya nüfusunun yüzde 46.4 oranına karşılık gelmektedir.

Hızlı Şarj

Telefonu uçak moduna alıp şarja takarak %50 daha hızlı şarj olmasını sağlayabilirsiniz.

Ahtapotlar

tıpkı bukalemunlar gibi renk ve derilerini değiştirebilmektedirler. 7 saatlik gözlemi sonucunda ahtapotun görüntüsünde 1000'e yakın değişiklik gözlemlenmiştir.

Isı Regülatörü Ormanlar

Ormanlar, yazın ısıyı 5-8 derece düşürür, kışın 1-3 derece yükseltirler.

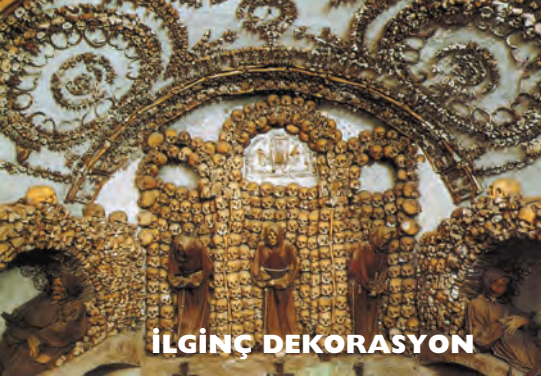
Bir Nedeni Varmış!

İnsan, daha çok oksijen alabilmek ve bedenindeki karbon gazını boşaltmak için esner.

Dev Tesis

Amerika'da bulunan Stickney atık su arıtma tesisi her gün 4 milyar litre su arıtmaktadır.

İLGİNÇ DEKORASYON

Çek Cumhuriyeti'ndeki Sedlec Ossuary Kilisesi dekorasyonunda kullanılan 40 bin kadar insan iskeleti ile tanınmaktadır.

ŞELELE GÜCÜ

Güney Amerika Guayana'daki Kaieteur Şelalesi, 226 metrelik düşüşüyle dünyanın en güçlü şelalesidir.

ANIT AĞAÇ

Hatay'da "anıt ağaç" olarak tescillenen, yılda yaklaşık 300 kg. zeytin veren 350 yıllık zeytin ağacına zarar verene hapis cezası verilmektedir.

Prof. Dr. Feza Gürsey

(1921-1992)

Türkiye Cumhuriyeti'nin öncü bilim kadınlarından kimyager Remziye Hisar ile askeri doktor bir babanın oğlu olarak İstanbul'da doğdu. 1944'te İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Fizik Dalı'ndan mezun oldu. İngiltere'de doktora fırsatı yakaladı. Kuaterniyonların alan teorisine uygulanmaları konusunda yaptığı ve 1950'de tamamladığı çalışması, bilim dünyasında yankı uyandırdı. Uluslararası üne ve yurtdışında prestijli iş olanaklarına rağmen 1961'de Türkiye'ye döndü ve ODTÜ Teorik Fizik Bölümü'nün kurulmasında önemli bir rol üstlendi. 1960'lı yıllarda Kiral Bakışım Kuralı'nı ortaya koyarak uzay-zaman bakışımı çalışmalarının genişletilmesine ön ayak olan Gürsey, kuantum renk dinamiği kuramı ile ilgili çalışmalara imza attı. 1974 yılına kadar ODTÜ ve Yale Üniversitesi'nde dönüşümlü olarak öğretim üyeliği görevine devam etti ve etkin bir araştırma grubu kurdu. 1974'de Yale Üniversitesi'nde kürsü başkanlığına getirildi. 1990'lı yıllarda kansere yakalandı. Tedavisi sürerken 13 Nisan 1992'de ABD'nin New Haven kentinde hayata gözlerini yumdu. Değerli Bilim insanının anısına, 1993'te Ankara'da kurulan Türkiye'nin ilk bilim merkezine adı (Feza Gürsey Bilim Merkezi) verilmiştir.

Tatlı Bir Öyküdür Yaşam

Yücel Aksoy

Tehlikenin Büyüğü

Büyük bir ülkenin iyiliksever, hoşgörülü hükümdarı, yanında veziri, hekimbaşı ve birkaç uşağıyla birlikte gemi yolculuğu yapacaktı. Eşyalar ve yiyecekler gemiye yerleştirilince yelken açıp yola çıkmışlar. Daha önce hiç gemi seyahati yapmamış olan bir uşak, gemi hafif hafif sallandıkça çılgınlık atmaya başlamış. Geminin batacağı ve kendisinin de boğulacağı korkusuyla yeri göğü inletiyordu. Çılgınlıkları hükümdarın kulağına kadar gelmişti. Hoşgörüsü bol hükümdar, bu canhıraş feryatların nedenini öğrenince, uşağın nasıl olsa alısağını ve sakinleşeceğini düşünerek sesini çıkarmamış ve herkesin de anlayışla karşılaşmasını istemiş. Ancak uşak hiç susmadığı

gibi bağırmanın şiddetini de gittikçe artırıyordu.

Hükümdar bir süre daha sabretmiş. Zaman ilerleyip uşak bağırma devam ettikçe canı sıkılmaya başlamış. Ama yine de uşağa kötü birşey söylemeye ya da kızmaya kıyamıyordu.

Bir süre sonra uşağın çılgınlıkları dayanılmaz raddeye gelmişti. O güzel havada güzelim deniz yolculuğu bir zevk olmaktan çıkmış. Durumu yakından izleyen hekimbaşı, hükümdara yaklaşmış “yüce hükümdarım, izin verirseniz uşağı sakinleştirebilirim.” demiş. Hükümdar bir an bile tereddüt etmeden izin vermiş. Ne de olsa hekimbaşı, bir hap verir, bir iğne yapar diye düşünmüştü.

Hükümdardan izini alan hekim-başı “uşağı denize atın” demiş. Tayfalar da bu isteği seve seve yerine getirmişler. Uşak büyük bir hızla suya düşmüş. Tekrar su yüzüne çıkmış ama ancak bir nefes alacak zaman bulup tekrar batmış. Bakmış ki tehlike daha büyük ve kurtuluş olanağı sıfır, başlamış yalvarmaya... Tayfalar biraz ağırdan alıp kurtarmışlar zavallıyı.

Yolculuğun sonraki kısmında uşaktan hiç ses çıkmamış. Çünkü anlamış ki tehlikeyle gerçekten karşı karşıya kalan, huzur ve barışın kıymetini daha çok bilir...

*S*öyle bir düşüncecek olursak, hemen hepimiz birşeylerden korkarız. Örneğin hayvanlardan... Kimimiz uçuşan küçük böce-

Korku, düşüncelerimizi olumsuz yönde etkileyen büyük bir güçtür. Korkuyu yenmenin en etkin yolu ise bilгимizi artırmak, olumlu düşünmektir.

lerden, arılardan korkarız. Kimimiz fareden kimimiz yılandan, kimimiz köpekten korkarız. Karanlıktan korkarız. Hasta olmaktan korkarız. Uçağa binmekten korkarız. Ölümden korkarız. Kapalı yer korkusu, yükseklik korkusu, ve daha birçokları...

Peki korku nedir? Korku, varlığımızı tehdit eden ya da edeceğini sandığımız tehlikeler karşısında ortaya çıkan duygudur. Korku, bir savunma içgüdüsüdür. Tehlikeyi haber veren bir sinyaldir. “ Tehlike geliyor, önlemlerini al” diye bir uyarıdır. Korku, düşüncelerimizi olumsuz yönde etkileyen büyük bir güçtür. Korkuyu yenmenin en etkin yolu ise bilгимizi artırmak, olumlu düşünmektir. Korku konusunda yazılacak elbette çok şey var. Sözü uzatmadan konuyu bir fıkra ile kapatalım:

“Korkunun ecele faydası yok.”

Hz. Süleyman,
ülkesinin ileri gelenleri

ile bir toplantı yapıyormuş. Toplantı sürerken kapı açılmış ve birisi Hz. Süleyman'ın yanına gelmiş. Bu arada Hz. Süleyman'ın tahtına yaklaşırken de toplantıda bulunanlardan birine ters ters bakmış. Gelen kimse ile Hz. Süleyman birkaç dakika fısır fısır birşeyler konuşmuşlar ve sonra o şahıs çıkmış gitmiş. Giderken de yine aynı adama ters ters bakmış. Şahıs dışarı çıktıktan sonra, o ters bakılan kişi Hz. Süleyman'a, gelenin kim olduğunu sormuş. Hz. Süleyman da "gelen Azrail idi" demiş. Bunu duyan adam Hz. Süleyman'ın ayaklarına kapanmış ve başlamış yalvarmaya:

"Yüce Süleyman, Azrail kesin benim canımı almaya geldi. Senin kudretinin sonu yok, lütfen beni bula-mayacağı çok uzak diyarlara gönder."

Hz. Süleyman uzun süre adamı

yatıştırmaya çalıştıysa da başaramamış ve onu, arzusu olan Hindistan'ın Bombay kentine, göz açıp kapayacak kadar bir süre içinde göndermiş.

Azrail tekrar Hz. Süleyman'ın ziyaretine gelmiş.

Hoşbeşten sonra Hz. Süleyman, geçen seferki olayı hatırlayarak sormuş:

"Geçen geldiğinde neden o adama kötü baktın da adamı korkuttun?" Azrail cevap vermiş:

"O gün bana verilen listede, o adamın canını Hindistan'ın Bombay kentinde almam yazılı idi. Adamı burada görünce çok şaşırđım burası nere Bombay nere diye. Ama sonra Bombay'a gittiğimde adamı orada görmeyeyim mi? •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Ayakkabının Teki Aranıyor

Genç adam cuma akşamı arabasıyla evine gidiyordu. Eşini evden alıp birlikte müzikli bir yere, akşam yemeği yemeye gideceklerdi. Yolda otostop yapan güzel bir kız gördü. Arabayı durdurdu ve kızı arabaya davet etti. Güzel kız gideceği yere yakın bir yere geldiğinde teşekkür ederek arabadan indi. Bir süre sonra genç adam evine geldi, eşini aldı ve tekrar yola çıktılar.

O sırada adamın gözüne hemen yanında duran topuklu bir ayakkabı ilişti.

Herhalde ayakkabıyı arabasına aldığı kız çantasından düşürmüştü. Bunu eşine açıklayamazdı, anlatsa da belki eşi inanmazdı. Bir plan yaptı ve eşinin dikkatini ters tarafa yönelttiğinde ayakkabıyı aldı ve kendi oturduğu taraftaki camdan dışarı attı. Genç adam şimdi kendini rahatlamış hissediyordu.

Bir süre sonra yemek yiyecekleri restorana gelmişlerdi ama genç adamın eşi kuşkuyla arabanın içini araştırıyordu. Genç adam sinirli bir biçimde eşine sorununun ne olduğunu sordu. Eşi, şaşkın bir biçimde yanıtladı:

"Ayakkabımın tekini bulamıyorum."•

Uykusuz Kalanlar Kilo Veremiyor!

*Yrd. Doç. Dr.
Gamze Şenbursa,
uyku ve kilo
arasındaki bağı
ne yapmamız
gerektiğini sizler için kaleme aldı:*

Finlandiya'lı araştırmacılar, orta yaşlı insan üzerinde 7 yıl süren araştırma sonunda uykusuzluk sorunu olan bayanların kilo vermede güçlük çektiğini buldu. Eğer siz de bir gecede 5,5-6 saatin altında uyuyorsanız kilo vermede zorluk çekebilirsiniz. Hem uykusuzluk çekiyor hem de kilo veremiyorsanız bu haber sizi doğrudan ilgilendiriyor.

DAHA AZ UYKU, DAHA AZ YAĞ YAKIMINA YOL AÇAR

Almanya Lübeck üniversitesinin Nöroendokrinoloji Bölümü'nün gecede rutin 12 saat uyuyan bir grup erkek üzerinde yaptığı araştırmada, bir gece uykusuz bırakılan kişilere

ertesi günün sabahında zengin bir kahvaltı yedirildi. Araştırmacılar bu grubun enerji tüketimlerini ölçtü (hiçbir şey yapmadan kalori harcamama). Bu gruptaki erkeklerin enerji harcamaları iyi uyudukları gecelere nazaran % 5 daha az ve yemek sonrası % 20 daha az olduğu tespit edildi.

DAHA AZ UYKU DAHA FAZLA YEMEK YEMEK:

Amerikan Kalp Vakfı'nın 2011'deki çalışmalarına baktığımızda, geceleri sadece 4 saat uyku uyuyan

bayanlar 9 saat uyku uyuyanlara göre ertesi gün ekstra 329 kalori, erkekler ise 263 kalori daha fazla alıyor. Yine aynı vakfın başka bir çalışmasında, 11 gönüllü bir uykü merkezinde 14 gün geçiriyorlar. İlk periyodda geceleri 5,5 saat, diğer periyodda ise 8,5 saat uyuyorlar. Uykusuzluk çekenler, aynı zamanda yüksek karbonhidratlı atıştırmalıkları seçiyorlar.

DAHA AZ UYKU VE DAHA FAZLA ACIKMA

Bu durum, uyku ve kilo verme arasındaki en büyük bağıdır. Günde en az aralıksız 7 saat uyku uyumuyorsanız bir problem olacaktır. Yetersiz uyku ghrelin etkisini artırır (yeme hormonudur). Kilo alma ve vermeye gelince bu hormon önemli bir rol oynar.

Ghrelin iştahınızı açar, yağ üretimini artırır ve vücudunuzun büyümesini sağlar. Uykusuzluk aynı zamanda leptin hormonunun da salgılanmasına engel olur. Bu hormonun işlevi ise “Ben doydum, çatalı indir” anlamına gelir.

Leptin hormonu geceleri fazla salgılanır. Vücudunuza uyurken “Yemek zorunda değilsin” diyen hormondur. Gündüz ise seviyesi düşer ve yemek yemeye, enerji almaya ihtiyacımız olur. Sonuç olarak yüksek leptin hormonu açlığımızı pas geçmemizi sağlar. Eğer uyku uyumazsanız, leptin seviyeniz dibe vurur.

DAHA AZ UYKU, VÜCUDUNUZDA DAHA FAZLA YAĞ TUTAR

Şikago Üniversitesi’nde yapılan araştırmalara göre, 10 aşırı kilolu ama sağlıklı insan 14 gün balans diyetine girmesinin ardından 7,5 saat ve 5,15 saat uyudular. Her iki periyodda da denekler ortalama 2,99 kilo verdiler. Daha fazla uyuduklarında ise 1,4 kilo yağ kaybettiler. Daha az uyuduklarında ise yağ kaybı 0,5 kilogram oldu. Daha fazla uyuduklarında ise açlık hissetmediklerini söylediler. Yeterli uyuduklarında ghrelin seviyeleri aynı kalırken, 5 saat uyudukları gecelerde ise ghrelin seviyelerinin % 9 arttığı gözlemlendi. Ghrelin yağ da tuttuğu için, araştırmalar neden az uyuyan insanları daha fazla kilolu olduklarını açıklıyor.

DAHA AZ UYKU UYUMANIZ, YEMEK YEMEK İÇİN DAHA FAZLA ZAMAN DEMEKTİR

Bilimsel olarak kanıtlanmış olmasa da bazı uzmanlar yemekten 2 saat veya daha fazla sürede açlığınızı hissedebilirsiniz; bu durumda buzdolabına yaklaşmadan yatağa gidin ve güzel bir uyku çekin, önerisinde bulunuyor. •

Tesla'nın 21. Yüzyıl Kehanetleri

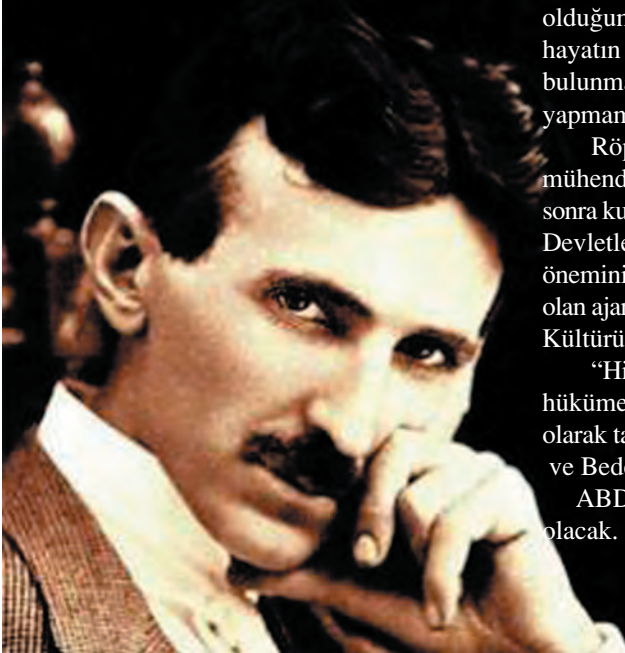
Geçtiğimiz yüzyılın en büyük dahilerinden bilim adamı Nikola Tesla, 2035'te Çevre Koruma Ajansı sekreterinin ABD başkanından bile daha önemli görüleceğini söylüyor.

Elektriğin bulunmasında öncülük etmiş Hırvat asıllı bilim adamı Tesla, 1937 yılında Liberty dergisine verdiği bir röportajda 21. yüzyıla ilgili kehanetlerini de

paylaşıyor. Tesla, "Edison, Steinmetz, Marconi ve diğerleri kablosuz yolla Atlantik Okyanusu'nun üzerinden bir sinyal göndermenin imkansız olacağını iddia ediyorlardı ancak bir çok önemli buluşun önceden habercisi olduğum için belki de 21. yüzyılda hayatın nasıl olacağı tahmininde bulunmaya çalışırsam çok da yanlış yapmam." diyor.

Röportaja göre mucit ve mühendis Tesla, ölümünden 35 yıl sonra kurulacak olan Amerika Birleşik Devletleri Çevre Koruma Ajansı'nın önemini öngördü. Tesla kısa adı EPA olan ajansı, o yıllarda Hijyen ve Beden Kültürü Ajansı olarak tanımlıyor:

"Hijyen ve beden kültürü eğitimi, hükümet politikalarının bir parçası olarak tanınacak. 2035 yılında Hijyen ve Beden Kültürü Ajansı sekreteri, ABD başkanından daha önemli olacak. New York'taki hava kirliliği

bizim dedelerimiz için aklın almadığı boyutlarda olacak, aynı zamanda su teminine büyük önem verilecek.”

Tesla robot bilimiyle 1880’li yıllarda ilgilenmeye başladı ve kablosuz uzaktan kumandalı gemi icadıyla herkesi hayrete düşürdü. Daha o yıllarda ‘akıllı telefonların’ da habercisi oldu. Tesla’nın robot bilimi hakkında söyledikleri ise şöyle:

“Makineyi yok etmek değil, ne yapması gerektiğini öğretmek lazım. Bugün yaptığımız her şeyi gelecekte robotlar yapacak. Bir zamanlar kölelerin yaptığı işleri robotlar yapacak. Elle yapılan işlerin yerini makine alacak. Bilim adamları şu anda laboratuvarlarda ‘düşünen makineler’ yapmaya çalışıyor.”

Tesla, gazetelerde bilimsel buluşların da büyük ölçüde yer alacağını belirtiyor. Tesla, 21. yüzyıl insanının beslenme alışkanlıklarıyla ilgili tahminlerde de bulunuyor. 80

“Süt, bal, tahıl gibi doğal besinler 21. yüzyılda en lüks restoranlarda tercih edilen ana besinler olacak.”

yıl öncesinden organik beslenmeye düşkünlüğün habercisi oluyor:

“Ben et yemiyorum, yakında herkes de bu bilinçte olacak. Aynı zamanda çay, kahve ve tütün de çok popüler olmayacak. Ama alkol her zaman çekici olacak. Hindistan ve Çin’de milyonların gıda ihtiyacı için yeteri kadar buğday olacak ve yıpranmış toprak da kimyasallar yardımıyla tekrar canlanacak. Uyuşturucular cezai uygulamalarla yok olmayacak, sadece zararlı maddelerle bedeni zehirlemek moda olmayacak.

Süt, bal, tahıl gibi doğal besinler 21. yüzyılda en lüks restoranlarda bile akşam yemeklerinde tercih edilen ana besinler olacak.”

Kaynak: Vestinet.rs

AĞUSTOS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

PROBLEM: Umut Sayman 2#
(Olimpiya Dünyası 2014) 1. Vd3!
[2. e3, e4#] 1. ... Va8 2. e4# 1. ...
Ke4 2. e3# 1. ... Kxd3 2. exd3# 1.
... f3 2. exf3#

OYUN SONU: M. Bükler – B.
Morchiashvili 2014 1.Kc8+ Şg7
2.b6 Kxd5 3.b7 Kd2+ 4.Şh3 Kd3
5.Şg4 Şg6 6.Kg8+ Şh7 7.b8V 1-0

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

1-(c) Amerika

2-(c) Radyasyon

3-(b) Hamursuz-Pesah

4-(b) Kabak

5-(a) Elmas

6-(a) Hisse senedi

7-(b) Köpek Balığı

8-(b) Abluka

9-(d) Kar

10-(c) Amortisör

11-(c) Havari

12-(c) Bukalemun

1-(d) Torba

2-(b) Gerçek

3-(a) Yön belirteci

4-(c) En çok

5-(c) Baş ağrısı

6-(d) Dış merkezli

7-(a) Taş bilimi

8-(b) Genel görünüm

9-(a) Kargaşa

10-(c) Koyu

11-(b) Doğal

12-(c) Olumlu, artı

13-(d) Şaşırtı

14-(d) Titreşim

15-(b) Şifreli yazı

Kare Bulmaca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	N	A	B	İ	Z	A	D	E	N	A	Z	İ	M	N	
2	A	L	A	K	A		A	N	A	F	O	R		K	A
3	C	İ	B	A	L	İ		E	M	İ	R		O	R	A
4	İ	N	İ		İ	B	İ	Z	A		A	İ	D	A	T
5		A	L	A	M	E	T		Z	A	K	K	U	M	
6	A	Z		Z	R	İ	M		Z	İ	N	N	E	T	
7	L	İ	K	İ	T		K	İ	R	A		A	T	E	
8	İ	K	A	M	E	T		Z	A	R	A		İ	M	
9	T		B		N	A	D	A	N		N	A	Z	A	R
10	E	Z	İ	N	E		E	H		R	İ	S	A	L	E
11	R	O	L		K	U	R		D	A	L	A	M	A	N
12	A	N	İ	M	E		E	B	A	B	İ	L		V	
13	S	A	Y	A		A	C	E	M		N	E	D	E	N
14	Y		E	S	A	R	E	T		H		T	U	R	A
15	O	R	T	A	C	A		A	K	A	R		L	E	Ş
16	N	A		L	A	L	E		A	R					
17		N	L		R	İ		İ	R	A					
18	O	G	A	N		K	A	R	A	R					
19	B	U	T	A	N		R	A	T	E					
20	A	N	A	M	A	L		N	E	T					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Hazel Savaş, Ankara

Bora Mandalı, İstanbul ve Carlotta Port, Munster, Almanya

Ahmet Ömer Arkan, Bodrum

Duru Aşçıoğlu, İstanbul

Bensu Aşçıoğlu, İstanbul

Çınar Aras Ekinci, Ankara

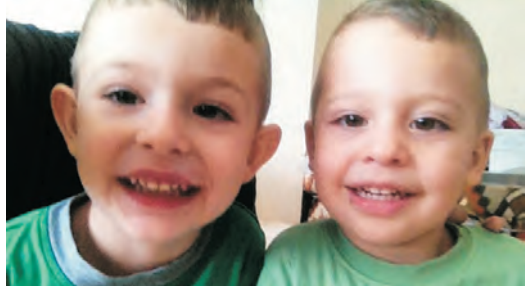
Ecrin Hemşinli, Rize

Ufuk Çelik, Ankara

Erdoğan Yiğit Zeybek,
Antalya

Haluk ve Mete Bayrak, *Ankara*

Özden Kaymak, *Ankara*

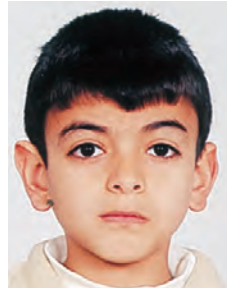
Zeynepnaz Karakaya, *Aydın*

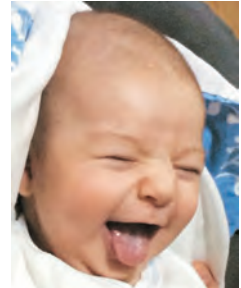
Öyküm Defne Oktay,
İstanbul

Deniz Uluç, *İskenderun*

Oğuzhan Şahin, *Adana*

Eser Feyyaz Özçelik,
Kırıkkale

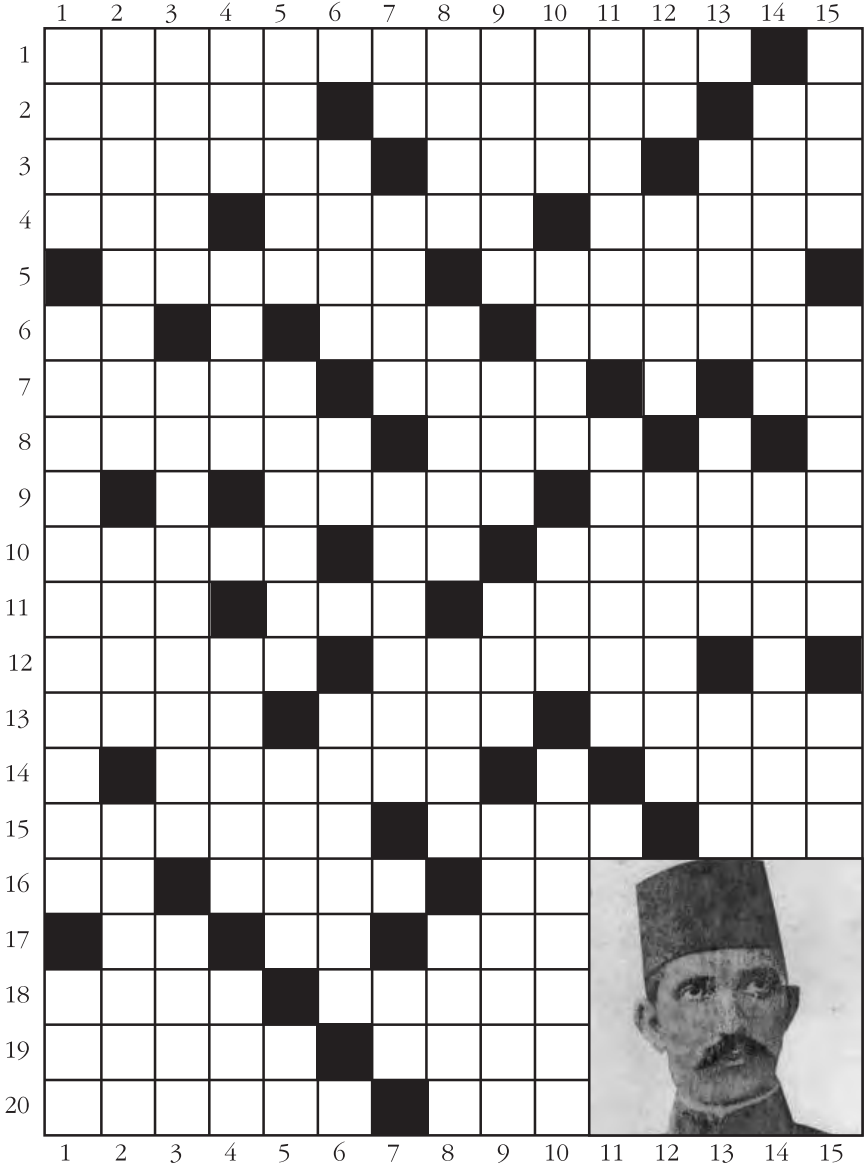
Eylül Karaođlan, *Kayseri*

İpek Aksoy, *Antalya*

Lara Çevikçe Dađlıođlu,
Ankara

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Fotografda görülen Tanzimat dönemi edebiyatçımız. 2- İlgî.- Argoda hak etmeden elde edilen kazanç.- Kiloamperin kısa yazılışı. 3- İstanbul'un bir semti.- Bazı Arap ülkelerinde yöneten anlamında bir unvan.- 'O yer' anlamında bir sözcük. 4- Kayınbirader.- Akdeniz'de İspanya'ya ait turistik bir ada.- Ödenek. 5- İz, belirti.- Haziran-Eylül ayları arasında beyaz, pembe, kırmızı, renklerde çiçekler açan zehirli bir bitki türü. 6- Yetmez miktarda.- Roma'nın eski zamanlardaki adı.- Süs, bezek anlamında bir sözcük. 7- Sıvı, mayı.- Bir malın kullanımı karşılığında ödenen bedel.- Bir cetvel türü. 8- Belli bir yerde uzun süredir oturuyor olma durumu.- Sivas'ın bir ilçesi. 9- Kaba ve görgsüz kişi.- Bakış. 10- Çanakkale'nin peyniri ile ünlü ilçesi.- Fena değil anlamında bir sözcük.- Küçük kitapçık. 11- Bir oyuncunun bir filmde ya da televizyon oyununda yaratması gereken kişilik.- Yabancı bir paranın diğer bir para birimi karşılığında değeri.-Muğla'nın bir ilçesi. 12- Japon çizgi film sanatı.- Bir adı da çobanaldatan denilen bir kuş cinsi. 13- Ayakkabının yumuşak olan üst bölümü.- Klasik Türk müziğinde mi notasına yakın bir perde.- Sebep. 14- Tutsaklık.- Metal paraların fotoğrafı olan tarafı. 15- Muğla'nın bir ilçesi.- Gelir.- Hayvan ölüsü. 16- Sodyumun simgesi.- İstanbul'un da simgesi olan bir çiçek.- Bir alan ölçüsü birimi. 17- Hollanda'nın plaka imi.- Endonezya'nın plaka işareti.- İrlanda Kurtuluş Örgütü'nü simgeleyen harfler. 18- Tanrı.- Türk müziğinde, taksim yaparken ana makama dönüş. 19- Asya'da küçük bir ülke.- Türlü nedenlerden dolayı başarıya ulaşamamış kimse. 20- Sermaye.- Kesintilerden sonra geriye kalan miktar.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 'Elif ....' (1898-1987 yılları arasında yaşamış olan D grubu kurucularından olan ressamımız).-Şiir ve nesirde uyum sağlamak için söz başlarında ve ortalarında aynı ünsüzün veya aynı hecelerin tekrarlanması.- Göçebe çadırı. 2- Közlenmiş patlıcan, sarımsaklı yoğurt ve kıyma ile yapılan bir çeşit yemek.- Sinir uçlarının iltihaplanması ile oluşan bir hastalık.- Asya'da bir başkent. 3- Mezopotamya'da kurulmuş eski bir uygarlık.- Bir işi yapabilme yeteneği.- Dar ve kalınca tahta. 4- Yapma, etme.- Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.- Olağanüstü kişiler ve olaylarla geliştirilen öykü.- Ad, ün. 5- Gaddarlık yapan kimse.- '..... Trampet' (Gunther Grass'ın bir yapıtı).- Atılğan, gözüpek. Olumsuzluk belirten bir ek. 6- Avrupa'da bir yarımada.- Uzaklık işareti.- İğdir'in bir ilçesi. 7- Rusçada evet.- Bazı yörelerde ördeğe verilen ad.- Merhale, aşama.- Utanma duygusu. 8- Edirne'nin bir ilçesi.- Hayatın güldürücü yönünü ortaya çıkaran sanat türü.- Yunan alfabesinde bir harf.- Asya'da bir ülke. 9- İslamın şartlarından biri.- Nazım Hikmet'in soyadı.- Çatı.- Uzakdoğu'ya özgü bir spor. 10- Caka.- Paylama.- Tanrı.- Isı. 11- İstemeyerek yapılan.- Boyacılıkta kullanılan kimyasal bir madde. 12- İridyumun simgesi.-Bir konuda birinin inanmasını sağlama.- Soyluluk. 13- Yakılmak için kesilmiş, parçalanmış ağaç.- Bir kimsiyi uğurlama anlamında bir sözcük.- Eşini kaybetmiş kişi. 14- Tunus'da turistik bir kent.- Bir şeyi elden ele vererek aktarma. 15- Bir kimseyi övmek için yazılmış yazı.- Ok, kargı gibi silahların ucundaki sivri demir.- Kefene sarılıp tabuta konmuş ölü.

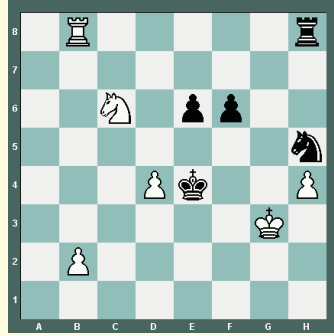
Satranç

Mustafa Yıldız

BİRİNCİ LİG VE KULÜPLER ŞAMPİYONASINDAN İLGİNÇ KONUMLAR

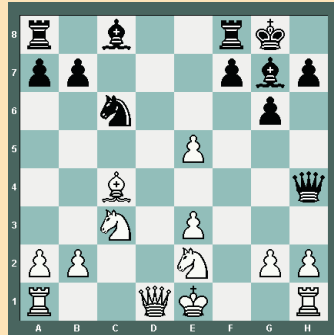
Hasan Bayık (90.Yıl) – Emir Öztürk (Pamukkale Ün.), 1.Lig 2.1.

Yandaki konumda materyal üstünlüğü bir piyon önde olan beyazlarda. Ama tüm kuvvetlerini şah kanadında toplayan siyahlar konumsal olarak daha iyi durumda. Üstelik beyazın üç piyon adacığına karşılık siyahların piyonları bir adacıktan toplanmış bu da oyun sonu için avantaj sayılır. Beyaz haklı olarak kaleleri değiştirmek istiyor. Kalelerin tahtadan çıkartılmasından sonra beyaz b piyonunun vezire yükselme tehdidi zor önlenir. Burada taktik manevralara karşı da uyanık olmak gerekiyor. Şah tehdidinden nereye kaçmalı? 49.Şg4? (49.Şf2=) 49...Kh7 Siyahın kaleyi tahtada tutmak için çok nedeni var. 50. Kb5 Af4 Bazen iyi sandığımız hamlelerle rakibe yardımcı oluruz: Beyaz şahın etrafı çevrildi ve Bayık, tek hamlede mat olduğunu göremedi. 51.Kb4 Kg7+# 0-1

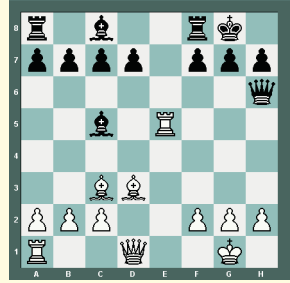
*Meltem Şimşek (Çalışpor) – Alina Kashlinskaya
(Pamukkale Ün.), 1. Lig 3.1.*

1.d4 Af6 2.c4 e5 3.e3 g6 4. Ac3 Fg7 Benoni açılışı. 5.Age2? (5.Af3!) 5...0-0 6.Ag3 cxd4 7.exd4 d5 8.Fg5 Ac6 9.Fe3? dxc4 Beyaz, girişim önceliğini siyaha kaptırdı. Açılıştan şah atını ve vezir filini iki kere oynadı. 10.Fxc4 Ag4!11.Age2? e5 Bu at, üç kez oynandı. 12.dxe5?? Beyaz fillerine karşı düzenlenen saldırılara yol açıyor. 13... Axe3 13.fxe3 Vh4+ (D) 14.g3 Vxc4 Bundan sonrasının önemi yok. 0-1

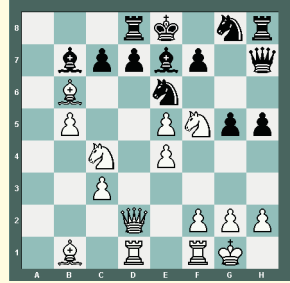
**Abdullah Çelik (Isparta Bel.) – Emrah Öney (Anafartalar Lis.),
Türkiye Kulüpler Şamp. 5.6.**

Henüz 13 hamle geride kalmış, açılıştan çıkılmış mı? Çıkılmışsa da siyah kötü çıkmış. e5'teki kale sadece fili istemiyor, çok kötü bir karede, h6'da duran vezir hazretlerine yan bakıyor! Ve sonra gelsin h7'den vuruş ve açarak şah motifi. 14...d6 15.Kh5 Vf4 16.Fxh7+ Şh8 17.Fg6+ Siyah terk etti, çünkü üç hamlede mat olacağını gördü. (17...Şg8 18.Kh8+ Şxh8 19.Vh5+ Şg8 20.Vh7+#) 1-0

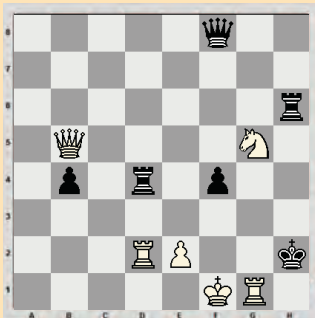

Oğulcan Kanmazalp (Şekerspor) – Yakup Çeliker (Sardes), 1.Lig 8.1.

Gelişimde geri kalmanın ne ağır sonuçlara yol açtığını gösteren bir oyun. 20 hamle geride kalmış ama siyah ne rok yapabilmiş ne de taşlarını etkinleştirebilmiş. Hele, o vezirin h7'de ne işi var? Hele, b7'deki fil çıplak daldaki garip kuş gibi her an vurulabilir. Beyaz da b6 karesinden fil fedasını merkezde egemenliği ele geçirmesine güvenerek yapıyor. Eğer siyah bu fili alırsa "d6" karesinden şah fil çatalı atar. (20...cxb6 21.Afd6+ Fxd6 22.Axd6+ Şf8 23.Axb7 +-) 20...Şf8 21.Fe3 Vg6 22.b6 c5 23.Acd6 Fc6 24.b7 Kb8 25.Va2 Fd8 26.Va7 Fc7 Siyah, felaketleri seziyor ama elinden fazla bir şey gelmiyor. 27.Fxc5 Ah6 Beyazın her taşı keskin bıçak. 28.Ab5+ Şg8 29.Ae7+ ve vezir düştü. 1-0

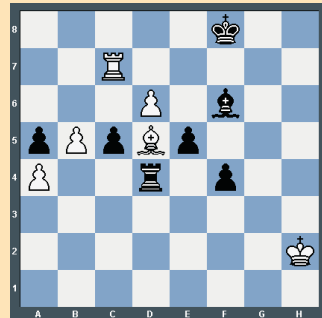
PROBLEM
Umur Sayman

2 # (Olimpiya Dünyası 2014)
myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

M. Bükür – B. Morchiasvili 2014

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Atatürk'ün Özlediği Bilgin Kazım Mirşan'ı Okurken

(Erken-Türklerin İnsan, Doğa, Evren ve Uygarlık Anlayışları)

Necdet Sümer

Detay Yayıncılık

1919'da Çin'de doğan, babası ölünce dedesinin Kırım'dan gemi ile ayak bastığı ve toprağını öperek vatan dediği Türkiye'ye yerleştiği Kazım Mirşan'ın Erken -Türkçe ve Erken -Türk tarihi ile ilgili olarak yayınladığı bütün eserlerinin ele alındığı bu kitapta şu konulara yer veriliyor: "Erken-Türklerde Bilim; Erken-Türklerde Din; Akınış Mekaniği Altı Yarıq Tigin'i Okurken; Etrüskler'i Okurken; Erken-Türk Tarihine Genel Bakış; Erken-Türkler ve Anadolu; İskitler, Sümerler, Yemenliler'i Okurken; Erken-Türklerin Uygarlık Anlayışı." Kazım Mirşan okuduğu Erken- Türkçe yazıtlara dayanarak 10.000'li yılların ötesine götürdüğü Erken-Türk tarihini tüm bağlantılarıyla bir bütünlük içinde anlatıyor. Muazzez İlmiye Çığ, Haluk

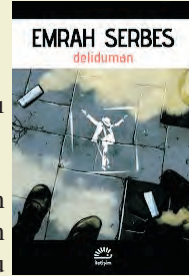
Tarcan gibi biliminsanlarının da destek verdiği Kazım Mirşan Etrüskçenin Erken-Türkçe ve Etrüsklerin bir Erken-Türk halkı olduğunu yazıtlara dayanarak kanıtlıyor. Bütün tespitlerini kolay okunur bir bütünlük içinde sunan Mirşan'ın Erken-Türklerde bilim, din ve felsefe konuları ayrı bölümler kitapta yer alırken Erken -Türklerin insan, doğa, evren ve uygarlık anlayışları da Kazım Mirşan'ın okuduğu Erken -Türkçe yazılı belgelere dayanılarak ve günümüzle karşılaştırılarak okuyucuya sunuluyor. Kazım Mirşan'ın diğer yapıtlarını edinmek için telefon numarası: (0252 377 51 31)

Deliduman

Emrah Serbes

İletişim Yayınları

Taşucu'ndan Yalova'ya göçen bir ailenin çocuğu olan 1981 doğumlu Emrah Serbest televizyon ve sinemaya aktarılan Behzat Ç. adlı yapıtıyla ses getirdi. Türkiye'de polisiye roman türüne farklı bir soluk getirmekle kalmayan yazar özellikle Gezi olaylarında da sessiz kalmayarak yazarın yazma dışında da bir sorumluluğu olduğunu anımsattı. "Her Temas İz Bırakır" adlı ilk romanını izleyen "Son Hafriyat"

ve ilk öykü kitabı “Erken Kaybedenler” ardından Behzat Ç. adlı polisiye dizisinin 10 bölümünün ve Behzat Ç. Seni Kalbime Gömdüm filminin senaristliğini üstlendi. Yapıtlarını yazma hızı gündem ve günceli kısa zamanda roman ve öyküye taşımaya olanak veriyor. Yeni romanı da tarihin tozlu raflarına taşınmadan, kısa süre önce yaşananları zayıflayan toplumsal belleğe anımsatıyor: “On yedi yaşındaki Çağlar İyice konuşuyor. Kız kardeşi Çiğdem’i, onu meşhur etme ümitlerini, belediye başkanı dayısını, yakın arkadaşı Mikrop Cengiz’i, taşra muhabbetlerini, depresyonun eşliğindeki annesini, eski sevgilisini, hiç unutamadığı dedesini, hatırlarken kahrettiği babasını anlatıyor. Deliduman, dermansız ve güdük bir ilçeden haykırmaya başlıyor.

Psikiyatri Polikliniği

Muhammet Yılmaz

Gece Kitaplığı

Karadeniz’den Ordu’dan en birbirinden ilginç, üstelik adı “büyük” yayınevlerinin yayımlamadığı, görmezden geldiği yerli yabancı asıl okunması gereken yapıtları okurla buluşturan Gece kitaplığı yayınlarından sürükleyici bir roman. Bedensel bir rahatsızlığımız olduğunda hiç çekin-

meden hastahane, doktor yolunu tutarız. Ya akıl ve ruh sağlığımız konusunda bu kadar rahat davranır mıyız? Bu yarımızı saklarız. Utanç duyarız. Hâlâ “psikoloji ve psikiyatri” denildiğinde “deli, tımarhane” sözcüklerini eşanlamı kullanan bir ortamda yaşamının dayanılmaz yükü altında yaşıyoruz. Bir de sahenin gerisi var. Bu roman farklı bir pencereden bakmaya çağrı: “Beni izliyorsunuz demek. Kalkahalarınızın kaynağı benim öyle mi? Gak gak gaaak... Gakına başlarım şimdi. Yol da yürümek istemiyorum. Çöp tenekelerini, çöpleri hiçbir şeyi görmek istemiyorum. Taşları, duvarları, güneşleri, mavilikleri, ılık rüzgârları, evleri, kaldırımları, asfaltların, yerdeki tozları bile görmek istemiyorum. Nasıl, iyi mi böyle? Ördek yürüyüşü de yapayım mı? İsterseniz gülümserim. İsterseniz hayaller kurarım. İsterseniz beklentilerim olur. Hatta sevebilirim de yeniden. Anladım ki ben sizlerin kalkahalarınız için yaratılmışım. Seçilmiş biriyim ben. Vayyy be...! Müjdeler olsun anneme, babama... Müjdeler olsun beni tanıyan tüm insanlara... Demek ki bu yüzden ölmüyorum, demek ki bu yüzden dayanabiliyorum. Mucizelerim ne acaba? Görünmezlik olabilir mi? Evet kesin görünmüyorum ben. Ne yapıyorum ben ya? İsyân ediyorsun düpedüz. Tövbe tövbe... Haşa. Haşa ve kella. Benim öfkem ve huncım düzene, çevreye, boşluğa...(...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ALİSA SOROKİNA, İSTANBUL

Biri Size İkincisi Bir Sevdiđinize

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliđe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:
Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli.
Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir;
ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

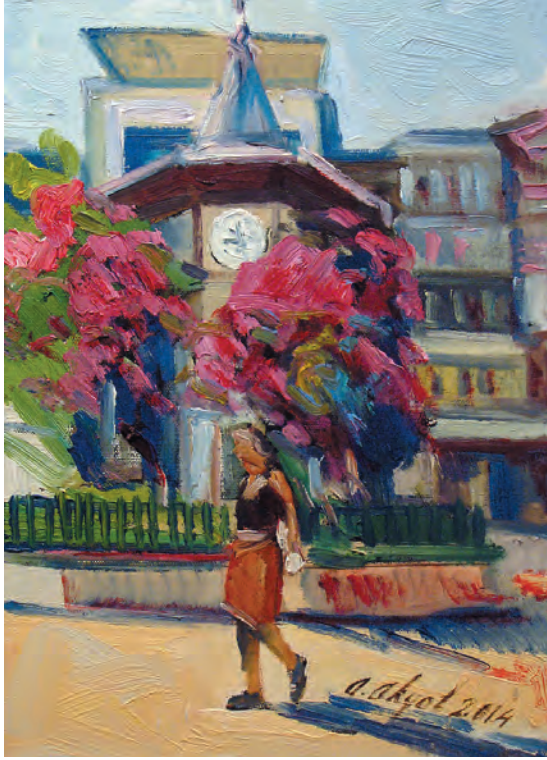
Bütün Dünya Abone Servisi:

Tel: (0312) 215 51 27-28 Dahili: 313

Gsm: (0536) 634 35 97

E-posta: abone@butundunya.com.tr

A Y L A A K Y O L

1940 yılında İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu. Bir yıl Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Teship ve Minyatür kursuna katıldı. 1997 yılında Deniz Orkuş ve Dara Abadi Atölyesi'nde başladığı resim çalışmalarını şimdi kendi atölyesinde sürdürüyor. Kendi adını taşıyan atölyesinde 2003 yılından buyana vitray ve takı üretimi yapmakta ve sergilemektedir. Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği, Ressamlar Derneği, Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği, Rekreasyon Derneği üyesidir. Resimlerini, yurtiçinde ve yurt dışında çeşitli karma ve kişisel sergilerde sanatseverlerin beğenisine sunmuştur.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320